

هدية
HÄDIYAH

განწმენდასთან, ლოცვასთან და
დაკრძალვასთან დაკავშირებული ფიყვის
დადგენილებები

من الأحكام الفقهية في الطهارة والصلاة والجناز

ქართული

جورجي

ძვირფასი სწავლული და შვიხი
მუჰამმად იბნ საალიჰ ალ-უსაიმი
ალლაჰმა ამატიოს მას, მის შრომებს და
ყველა მუსლიმს

مِنَ الْأَحْكَامِ الْفَقْهِيَّةِ فِي الطَّهَارَةِ وَالصَّلَاةِ وَالْجَنَائِزِ

განწმენდასთან, ლოცვასთან და
დაკრძალვასთან დაკავშირებული ფიყჰის
დადგენილებები

لِفَضِيلَةِ الشَّيْخِ الْعَلَّامَةِ
مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحٍ الْعَثِيمِيِّ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَلِوَالِدَيْهِ وَلِلْمُسْلِمِينَ

ძვირფასი სწავლული და შეიხი
მუჰამმად იბნ საალიჰ ალ-უსაიმი
ალლაჰმა ამატიოს მას, მის მშობლებს და
ყველა მუსლიმს

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

განწმენდასთან, ლოცვასთან და დაკრძალვასთან დაკავშირებული ფიყჰის დადგენილებები

წინასიტყვაობა

ყველა ქება დიდება ალლაჰს ეკუთვნის. ვადიდებთ მას, ვთხოვთ დახმარებას, ვთხოვთ მიტევებას და ვინანიებთ მის წინაშე. ალლაჰს შევეფარებით ჩვენი სულების ბოროტებისგან და ჩვენი ცუდი საქმეებისგან. ვისაც ალლაჰი უწინამძღვრებს ჭეშმარიტი გზით, ვერავინ აცდუნებს მას, ხოლო ვისაც ალლაჰი აცდუნებს, მას ვერავინ დააყენებს ჭეშმარიტებაზე. ვამოწმებ, რომ არ არსებობს ღვთაება, რომელიც ღირსია თაყვანისცემისა, გარდა ერთადერთი ალლაჰისა, რომელსაც არ ჰყავს თანამოზიარე, და ვამოწმებ, რომ მუჰამადი მისი მონა და მოციქულია. ალლაჰის ლოცვა, და მშვიდობა იყოს მასზე, მის ოჯახზე, მის საჰაბებზე და მათზე, ვინც მათ მიყვა კეთილშობილებით

განკითხვის დღემდე, და მხურვალე მისალმება.
ამის შემდეგ:

ქვემარტად, მსახურება არ სრულდება და არ მიიღება, თუ ორი ძირითადი პირობა არ შესრულდება: ალლაჰისთვის გულწრფელობა და შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მიბაძვა. უზენაესმა ალლაჰმა თქვა:

﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيُعْبَدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾

{მათ არ ბრძანებით არაფერი იმის გარდა, რომ ალლაჰისთვის თაყვანი ეცათ გულწრფელად, როგორც ჰანიფებს...} [ალ-ბაინა: 5] ალლაჰისთვის გულწრფელობა: ნიშნავს, რომ ადამიანი თავის საქმეებს ასრულებს მხოლოდ ალლაჰის სახისთვის, მისი კმაყოფილების მოსაპოვებლად და მისი ბრძანების შესასრულებლად და არა იმისთვის, რომ ხალხმა შეაქოს ან შეამჩნიოს. ალლაჰის შუამავალზე მიყოლა: ნიშნავს, რომ ადამიანი თავისი საქმეების შესრულებაში ეყრდნობა იმას, რაც მოტანილია მოციქული მუჰამადისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ისე, რომ არ

უმატებს და არ აკლებს, და არ ცვლის ან არ უბუღებელყოფს. და ეს ყველაფერი სრულად ვერ მოხდება, თუ მუჰამადის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუნნა არ იქნება ცნობილი, გაგებული და ცხოვრებაში განხორციელებული.

ამიტომ, უაღრესად მნიშვნელოვანია, რომ ადამიანი ყოველთვის ზრუნავდეს იმაზე, რომ მისი ყველა თაყვანისცემა დაყრდნობილი იყოს მტკიცებულებაზე ან აღლაჰის წიგნზე (ყურანზე), ან მუჰამადის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუნნაზე. რათა მისი თაყვანისცემა იყოს ღმერთისადმი თაყვანისცემა ნათლად ცოდნაზე დაფუძნებული, დარწმუნებული გზის სისწორეში, რომელსაც მიჰყვება. ასევე იმის შეგრძნებით, რომ მოციქული მუჰამადი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მისი წინამძღოლია ამ თაყვანისცემაში, და რომ თვითონ მხოლოდ მიჰყვება მას. ეს ყველაფერი ზრდის აღლაჰისა და მისი მოციქულის სიყვარულს, და ადამიანს აგრძნობინებს, რომ მისი თაყვანისცემა, ესაა

დაახლოება ალლაჰთან.

﴿وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾

{მათ არ ბრძანებით არაფერი იმის გარდა, რომ ალლაჰისთვის თაყვანი ეცათ გულწრფელად, როგორც ჰანიფებს...} [ალ-ბაინა: 5]

და მან უნდა იცოდეს, რომ ზოგიერთ თაყვანისცემას აქვს რამდენიმე სხვადასხვა ფორმა შესრულებაში, განსაკუთრებით იმ თაყვანისცემებს, რომლებიც ხშირად მეორდება, როგორიცაა:

აბდესი, სხეულის სრულად განზანა და ლოცვა.

სიბრძნე მასშია და ალლაჰმა უკეთ იცის - მისი მხრიდან ჩანს:

პირველი: მორწმუნესთვის გასამარტივებლად, რათა შეეძლოს ამ სახეობებს შორის არჩევანის გაკეთება და რომელი სახეობითაც არ უნდა შეასრულოს, მაინც ითვლება სუნნაზე მიმყოლად.

მეორე: მოწყენისა და გადაღლის თავიდან

ასაცილებლად, რაც შეიძლება გამოწვეული იყოს ერთი და იმავე ფორმის მუდმივი განმეორებით.

მესამე: გულის ამოძრავება და გააქტიურება ღვთისმსახურების აღსრულებისას; რადგან თუ ადამიანი ყოველთვის ერთსა და იმავე ფორმას მისდევს, ის ეჩვევა მას ისე, რომ ეს ქმედება ჩვეულებად ექცევა და შესაძლოა სიტყვები ან მოქმედება გაუცნობიერებლად წარმოთქვას ან აღასრულოს. ხოლო როდესაც ის ერთი სახეობიდან მეორე სახეობაზე გადადის, მისი გული იღვიძებს და აქტიურდება, ღვთის თაყვანისცემის განზრახვით, იწმინდება და უკეთ მიჰყვება მოციქულ მუჰამმადს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

მოცემულ საკითხში ალიმების აზრი განსხვავდება (ალლაჰმა შეიწყალოს ისინი) ამგვარი მრავალსახოვანი ღვთისმსახურების შესახებ: უკეთესია, რომ ადამიანი დარჩეს ერთ კონკრეტულ სახეობაზე, რომელიც: ან ყველაზე სრულყოფილად არის გადმოცემული, ან

ყველაზე სანდოა, ან ყველაზე სრულად შეესაბამება წინასწარმეტყველის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) გზას. უკეთესია, რომ ადამიანი იცვლიდეს სახეობებს და ერთჯერ აკეთებდეს ამას, მეორედ იმას, რათა გამოიყენოს სხვადასხვა დადასტურებული ვარიანტი და არ იყოს შეზღუდული მხოლოდ ერთით.

მიჩნეული სარწმუნო მოსაზრება უპირატესი არის ის, რომ უმჯობესია ადამიანი ერთხანს ერთ ფორმას ასრულებდეს, შემდეგ — მეორეს, რათა ორივე ფორმის შესრულება შეძლოს და სრულად მიჰბადოს შუამავალს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას). გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ფორმის ცვალებადობა დაკავშირებულია განსაკუთრებულ მდგომარეობასთან, რომელიც მხოლოდ ერთ კონკრეტულ ფორმას შეესაბამება მაგალითად, შიშის ლოცვის ზოგიერთი სახე, ასეთ შემთხვევაში მხოლოდ შესაბამისი ფორმით უნდა იმოქმედოს.

იმ ქმედებათაგან, რომლებიც სხვადასხვა

ფორმით გადმოცემულია და ამ პრინციპის ქვეშ შედის, არის: განწმენდის ზოგიერთი წესი, ლოცვის ფორმები და მდგომარეობები, და ლოცვისას წარმოთქმული სიტყვები.

გადამოწმებული ფიქვის წესებიდან ის, რაც ხელმისაწვდომი და შესაძლებელი აღმოჩნდა, შეგროვდა განწმენდის, ლოცვისა და ჯანაზას წესები. ეს ყველაფერი დაფუძნებულია ალლაჰის წიგნზე ან იმაზე, რაც სანდოდ გადმოცემულია ალლაჰის შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

ვთხოვთ უზენაეს ალლაჰს, რომ ჩვენი საქმე აქციოს მხოლოდ მისი სახისადმი გულწრფელად მიძღვნილ საქმედ, რომ ამ საქმეში იყოს მისი შარიათის დაცვა და მორჩილთა სარგებელი, ნამდვილად, იგი არის მოწყალე და გულუხვი.

და ყოველი ქება დიდება ალლაჰს ეკუთვნის, სამყაროთა ღმერთს, და ალლაჰმა დალოცოს და მიესალმოს მის მსახურსა და მოციქულს, ჩვენს წინასწარმეტყველ მუჰამადს, მის ოჯახს, მის

ყველა საჰაბას და მათ, ვინც სიკეთით გაჰყვა მათ
განკითხვის დღემდე.

მუჰამმად იბნ საალიჰ ალ-უსაიმინ

თავი პირველი: განწმენდა

აბდესი (მცირე განბანვა).

დიდი განბანვა.

მიწით გასუფთავება (თეიმუმი).

ტყავის წინდებზე მოწმენდის
ნებადართულობა (მესი).

ჩალმაზე შეწმენდის შესრულება.

სველი ხელის მოსმა შეხვეული
მოტეხილობების დროს.

პატარა განბანვა

პატარა განბანვა(აბდესი): — ეს არის
უზენაესი ალლაჰისთვის მსახურება
სპეციალური წესით, ოთხი ნაწილის დაბანით.

და იგი სავალდებულოა ყოველ იმ ადამიანზე,
ვინც დაკარგა განბანვის მდგომარეობა და სურს
ლოცვა აღავლინოს, უზენაესი ალლაჰის თქმით:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى
الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ...﴾

{ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! როცა წამოდგებით სალოცავად, დაიბანეთ სახეები და ხელები იდაყვებამდე, თავზე სველი ხელი გადაისვით და დაიბანეთ ფეხები კოჭების ჩათვლით...} [ალ-მაიდა: 6]

და აბდესი ლოცვის სწორად შესრულებისა და მიღების წინაპირობაა, რადგან მოციქული მუჰამმადის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქმით:

«لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ».

«ალლაჰი არ მიიღებს რომელიმე თქვენგანის ლოცვას, თუ მას ლოცვის წინა განზანვა მოეშალა, სანამ არ შეასრულებს განზანვას (აბდესს)». ეს ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარისა და სხვისგან აბუ ჰურაირას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით¹.

რაც გადმოცემულია აბდესის სიკეთეების შესახებ:

გადმოცემულია უმარისგან (ალლაჰი იყოს

¹ ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ წიგნში „ალ-ჰილალ“, თავში ლოცვის შესახებ, ნომერი (6954); და იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში „ატტაჰარა“, თავში „ლოცვისთვის განზანვის აუცილებლობა“, ნომერი (225).

მისით კმაყოფილი), რომ მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيَسْبِغُ الوُضُوءَ، ثُمَّ يَقُولُ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ».

«თქვენგან ვინც განიბანება და სრულყოფილად შეასრულებს აბდესს, შემდეგ კი იტყვის: ვამოწმებ, რომ არ არსებობს სხვა ღვთაება, გარდა ალლაჰისა და რომ მუჰამმადი ალლაჰის მონა და მოციქულია, მას გაეხსნება სამოთხის რვავე კარიბჭე, და ის შევა იქიდან, რომლიდანაც მოისურვებს»¹.

გადმოცემულია უსმანისგან (ალლაჰის იყოს მისით კმაყოფილი), რომ ალლაჰის მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა) მას:

«مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الوُضُوءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ، حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ أَظْفَارِهِ».

«ვინც საუკეთესო ფორმით აიღებს აბდესს, მისი ცოდვები დატოვებს მის სხეულს, ისინი

¹ ჰადისი გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში განწმენდა, თავში აბდესის შემდეგ სასურველი ზიქრის შესახებ, ნომერი (234) თუმცა მუსლიმმა არ მოიყვანა სიტყვები: (ო ალლაჰ, გამზადე მომნანიებელთაგანი და განწმენდილთაგანი) ხოლო ეს სიტყვები გადმოცემულია იმამ ათ-თირმიზის მიერ წიგნში განწმენდა, თავში რა უნდა ვთქვათ აბდესის შემდეგ, ნომერი (55).

გამოვა მისი ფრჩხილების ძირებიდანაც კი». გადმოსცა მუსლიმმა¹.

გადმოცემულია ალისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَإِعْمَالُ الْأَقْدَامِ إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ يَغْسِلُ الْخَطَايَا غَسْلًا».

«აბდესის სრულყოფილად შესრულება მაშინაც კი, როცა ეს ძნელია; ნაბიჯების გადადგმა მეჩეთისკენ; და ერთი ლოცვის შემდეგ მეორე ლოცვის მოლოდინი — ეს ყოველივე წმინდავს ადამიანს მის ცოდვებს»².

*აბდესის ფორმა:

1- მან გულთ უნდა დაისახოს განზრახვა სიტყვიერი წარმოთქმის გარეშე, რომ აიღოს აბდესი ლოცვის შესრულებისთვის, მაგალითად, ლოცვისთვის, რადგან უზენაესმა ალლაჰმა იცის გულში არსებული ზრახვები.

¹ ჰადისი გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში განწმენდა თავში ცოდვების გამოსვლა აბდესის წყალთან ერთად, ნომერი [245].

² ეს ჰადისი გადმოცემულია აბუ ია'ლას მიერ [1/379], ნომერი [488]; ალ-ბაჰაზარის მიერ [2/161], ნომერი [528]; და ალ-ჰაჰიმის მიერ წიგნში ალ-მუსთადრაჟ [1/132].

გარდა ამისა, მოციქულს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) არც აბდესის აღებისას, არც ლოცვისას და არც სხვა მსახურების შესრულებისას განზრახვა სიტყვიერად არ უთქვამს.

2- შემდეგ იტყვის ალლაჰის სახელით "ბისმილლაჰ".

3- შემდეგ დაიბანს ხელებს სამჯერ.

4- შემდეგ გამოივლებს პირს, შეიყნოსებს წყალს ცხვირით და გადმოაქციოს იგი სამჯერ, სამი მუჭა წყლით.

5- შემდეგ დაიბანს სახეს სამჯერ. სახის საზღვარი: სიგრძეზე თმის ჩვეულებრივი ამოსვლის ადგილიდან ლოყებისა და ნიკაპის ქვედა ზღვრამდე, სიგანეზე — ერთი ყურიდან მეორე ყურამდე.

6- შემდეგ დაიბანს მარჯვენა ხელს, შემდეგ კი მარცხენას თითების წვერიდან იდაყვებამდე სამჯერ. იდაყვები შედის დაბანის არეში (ანუ მათი დაბანვაც სავალდებულოა).

7- შემდეგ ერთხელ წაისვამს სველ ხელებს

თავზე: დაასველებს ხელებს, დაიწყებს შუბლის წინა ნაწილიდან და წაიყვანს კეფამდე, შემდეგ კი დააბრუნებს ხელებს უკან იქ, საიდანაც დაიწყო. თავი ითვლება იმ ადგილად, სადაც თმა ბუნებრივად ამოდის სახის ზედა ზღვარიდან წინ, კისრის ზედა ნაწილამდე უკან, და ყურებს შორის მარჯვენა და მარცხენა მხრიდან.

8- შემდეგ ერთხელ მოიწმენდს ხელებით ყურებს: საჩვენებელი თითებით შეიყვანს ყურის ხვრელებში (ეს არის სმენის არხები), ხოლო ცერებით მოისვამს ყურების გარეთა მხარეს.

9- შემდეგ დაიბანს მარჯვენა ფეხს, შემდეგ კი მარცხენას თითების წვერებიდან კოჭებამდე სამჯერ. კოჭებიც შედის დაბანის არეში. ეს არის ფეხის ქვედა ნაწილში მდებარე გამოზურცული ძვლები.

დაშვებულია იმ ნაწილებზე, რომლებიც ჩვეულებრივ სამჯერ იბანება, დაკმაყოფილება მხოლოდ ერთი ან ორი დაბანვით.

დიდი განბანვა

დიდი განბანვა(ღუსლი): ეს არის უზენაესი

აღლაჰისადმი მსახურება მთელი სხეულის განწმენდით. იგი სავალდებულოა მათთვის, ვინც არის ჯუნუბი ან სხვა რამ, რაც ავალდებულებს დიდ გამბანვას, უზენაესი აღლაჰის თქმით:

﴿وَأِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا...﴾

{...და თუ იქნებით ჯუნუბი(ინტიმური კავშირის შემდეგ) განიბანეთ...} [ალ-მაიდა: 6].

დიდი განბანვის ფორმა:

1- მან გულით უნდა განიზრახოს, სიტყვიერად წარმოთქმის გარეშე, დიდი უწმინდურობის მოხსნისთვის ან ღუსლის აღსრულებისთვის იმ მიზნით, რისთვისაც შარიათში ის დაწესებულია, როგორცაა მაგალითად, ჯუმას ღოცვა.

2- შემდეგ იტყვის აღლაჰის სახელით "ზისმილლაჰ".

3- შემდეგ იბანს ხელებს სამჯერ.

4- შემდეგ დაიბანს სასქესო ორგანოს.

5- შემდეგ აიღებს სრულ აბდესს, როგორც ღოცვისთვის იღებს.

6- შემდეგ დაიბანს თავს: აიღებს წყალს, დაისხამს მას თმის ფესვებში ისე, რომ წყალმა მიაღწიოს კანს, შემდეგ კი თავზე გადაივლებს წყალს სამჯერ.

7- შემდეგ დაიბანს მთელ სხეულს მთლიანად.

თუ სხეულის რომელიმე ნაწილზე აქვს მოტეხილობა ან ჭრილობა, რომელიც საჭიროებს საფარის დადებას, მაშინ ის დაადებს ამ საფარს და მის ზედაპირზე მოისვამს სველ ხელს წყლით იმ ნაწილის დაბანის ნაცვლად, რაც საფარის ქვეშაა.

რადგან როცა დაბანა შეუძლებელია საფარის გამო, მის ზედაპირზე ხელის მოსმა საკმარისია, უზენაესი ალლაჰის თქმით:

﴿فَأَتَقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...﴾

«მაშ ალლაჰის გემინოდეთ, რამდენის შესაძლებლობაც გაქვთ...» [ათ-თაღაბუნი: 16], ეს არის იძულებითი მდგომარეობის გამო დაშვებული ხელის მოსმა, ამიტომ მისი გამოყენება იზომება საჭიროების საზღვრებში, როგორც სივრცეში, ისე დროში: არ უნდა

გადააჭარბოს საფარის დადება საჭირო არეალს, და როცა მოტეხილობა ან ჭრილობა შეხორცდება უნდა მოიხსნას.

თუ სხეულის რომელიმე ნაწილზე აქვს მოტეხილობა ან ჭრილობა და მისი დაბანა საზიანოა, ხოლო მასზე საფარი არ არის დადებული, მაშინ უნდა მოისვას წყლით (ანუ ხელის მოსმით ჩაანაცვლოს დაბანა). თუ კი ეს ხელის მოსმაც ზიანს აყენებს, მაშინ უნდა აიღოს თაიამმუმი იმ ადგილისთვის, უზენაესი ალლაჰის თქმით:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...﴾

«მაშ ალლაჰის გემინოდეთ, რამდენის შესაძლებლობაც გაქვთ...» [ათ-თადაბუნ: 16], ასევე მისი სიტყვები:

﴿...هُوَ أَجْتَبَكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ...﴾

{...და არ დაუდგენია თქვენთვის არანაირი სირთულე სარწმუნოებაში...} [ალ-ჰაჯჯ: 78]

ეს ხელის მოსმა იქნება ეს ბარიერზე (დაფარულზე) თუ ავადმყოფ ორგანოზე — წყლით დაბანის (ღუსლის) შემცვლელია,

ამიტომ მასთან ერთად განზანზავ სრულად ითვლება, და საჭირო არ არის ხელახლა მისი დაბანა მას შემდეგ, რაც მიზეზი (დაბრკოლება) მოიხსნება

თუ ადამიანი მოიპოვებს წყალს, რომელიც საკმარისია მხოლოდ სხეულის ნაწილისათვის, მაშინ იგი ამ წყალს გამოიყენებს იმ ნაწილზე, ხოლო დანარჩენზე აიღებს თაიამმუმს.

მიწით გასუფთავება (თეიმუმი)

თაიამმუმი — ეს არის უზენაესი ალლაჰისადმი მსახურება განწმენდის გზით მიწის (მტვრის) გამოყენებით, როცა წყლის გამოყენება შეუძლებელია ან მისი არქონის გამო, ან იმიტომ, რომ წყლის გამოყენება ზიანს მიაყენებს (მაგალითად, ავადმყოფობის გამო ან სხვა მიზეზით), თაიამმუმი სრულდება სახესა და ხელებზე მტვრით ხელის მოსმით.

და თაიამმუმი წარმოადგენს წყლით განწმენდის შემცვლელს — იქნება ეს მცირე თუ დიდი უწმუნდურობის მოხსნისათვის. უზენაესი ალლაჰი ამბობს:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ...﴾

{ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ, როცა დადგებით ლოცვად დაიბანეთ თქვენი სახეები...} სიტყვებამდე:

﴿...وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ الْمَرْءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

{თუ ავად ხართ ან გზაში იმყოფებით, ან საპირფარეშოდან გამოხვედით, ამ ცოლებთან კონტაქტში იყავით და წყალი ვერ ნახოთ, აიღეთ სუფთა, ან მშრალი სუფთა მიწა და გაისვით სახეზე და ხელებზე(თეიმუმში). ალლაჰს არ სურს

სირთულე თქვენთვის, მაგრამ სურს, რომ განგწმინდოთ და მოგივლინოთ წყალობა, რომ იყოთ მადლიერნი}. [ალ-მაიდა: 6].

და თაიამმუმით შესრულებული განწმენდა სრულყოფილი განწმენდაა, რომელიც ხსნის უწმინდურ მდგომარეობას, სანამ ადამიანი შეძლებს წყლის გამოყენებას, უზენაესი

აღლაჰის თქმით:

﴿...وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُظْهِرَكُمْ...﴾

{...მაგრამ სურს, რომ განგწმინდოთ...} [ალ-მაიდა: 6] მიციქულის თქმით (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«جَعَلْتُ لِي الْأَرْضَ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكْتُهُ الصَّلَاةَ فَلْيُصَلِّ».

«მიწა ჩემთვის იქმნა მეჩეთად და განწმენდად. ამიტომ, ჩემი უმმათის ნებისმიერი მამაკაცი, ვისაც ლოცვის დრო დაუდგება, დაე, ილოცოს იქვე» ეს ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ¹, ატ-ტაჰურ: ნიშნავს იმას, რითაც მიიღწევა განწმენდა.

თუ მან აიღო თაიამმუმი არასავალდებულო ლოცვისთვის, მას შეუძლია ამავე თაიამმუმით აღასრულოს სავალდებულო ლოცვაც. დაშვებულია თაიამმუმის აღება ლოცვის დროის დადგომამდე, და მისი მოქმედება არ უქმდება

¹ ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ წიგნში თაიამმუმი, თავში ალლაჰის სიტყვების შესახებ ნომრით (335), ასევე იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, ნომრით (521), ჰადისი ჯაბირისაგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი).

დროის გასვლით.

თუ მან თაიამმუმი აიღო მცირე უწმინდურობის მოხსნისთვის ის არ ბათილდება, გარდა იმისა, თუ განახლდა ისევ მცირე უწმინდურობით. ხოლო თუ თაიამმუმი აიღო დიდი მდგომარეობის მოხსნისთვის ის არ ბათილდება, გარდა იმისა, თუ კვლავ დაემართა დიდი უწმინდურობა.

თუმცა თაიამმუმი უქმდება მაშინ, როცა იშლება მისი გამამართლებელი მიზეზი: თუ ადამიანი წყალს იპოვის - თაიამმუმი უქმდება, თუ განიკურნება ავადმყოფობიდან - თაიამმუმი უქმდება, არ აქვს მნიშვნელობა, იყო ეს თაიამმუმი მცირე თუ დიდი მდგომარეობის მოხსნისთვის. შესაბამისად: თუ მან ადრე აიღო თაიამმუმი მცირე მდგომარეობის გამო ახლა უნდა აიღოს აბდესი, და თუ დიდი მდგომარეობის გამო - უნდა აიღოს სრული განბანვა.

დაშვებულია თაიამმუმის აღება ყველა სახის მიწაზე იქნება ეს მტვრიანი, ქვიშოვანი თუ

ქვისებრი, ასევე მისნაირ მასალებზე, რომლებიც მასზეა მიბმული, მაგალითად კედელი, მოციქული მუჰამადის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქმით:

«وَجَعَلْتُ لِي الْأَرْضَ مَسْجِدًا وَطَهُورًا».

«მიწა ჩემთვის იქნა მეჩეთად და განწმენდად»¹.

აბუ ჯუჰაიმ იბნ ალ-ჰაარის ალ-ანსარის გადმოცემით (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი):

«أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَفِيهِ رَجُلٌ فَلَمْ يَرَدْ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَقْبَلَ عَلَى الْجِدَارِ، فَمَسَحَ بِوَجْهِهِ وَيَدَيْهِ، ثُمَّ رَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ».

მოციქულ მუჰამადს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) შეხვდა ერთი კაცი და მიესალმა მას. მაგრამ არ უპასუხა სალამზე მანამ, სანამ არ მიუახლოვდა კედელს, მოისვა მტვერი სახესა და ხელებზე (აიღო თაიამმუმი), შემდეგ კი უპასუხა სალამზე. ორივე გადმოსცა ალ-ბუხარიმ².

¹ მისი გადმოცემა უკვე მოყვანილია წინა ადგილას.

² ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ წიგნში თაიამმუმი, თავში თაიამმუმი, როცა წყალი არ მოიპოვება, ნომრით (337); ასევე მოტანილია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მენსტრუაციასთან

თაიამუმის ფორმა:

მან გულით უნდა დაისახოს განზრახვა, რომ მოხსნას მდგომარეობა ლოცვისთვის ან სხვა იმ სამსახურებისთვის, რისთვისაც თაიამუმი დაშვებულია. შემდეგ ამბობს: „ბისმილლაჰ“ (აღლაჰის სახელით), და ურტყამს ხელისგულებით მიწას ერთჯერ, შემდეგ ამ ხელებით ისვამს სახეზე და ხელისგულებზე.

ტყავის წინდებზე მოწმენდის ნებადართულობა (მესი)

ტყავის წინდებში იგულისხმება ფეხსაცმლის ტიპის ის საგნები, რომლებიც იცმევა ფეხზე და დამზადებულია ტყავისგან ან მის მსგავსისგან.

ჯავაარიბ: იგულისხმება ის, რაც იცმევა ფეხზე, დამზადებული ბამბისგან ან მსგავსი მასალისგან. ეს არის ის, რაც ცნობილია სახელით შარააბ (წინდები/ნასკები).

*სველი ხელით წასმის(მასჰის) განაჩენი
ტყავის წინდებზე და წინდებზე:

ხელის მოსმა ხუფფებსა და წინდებზე არის

დაკავშირებული საკითხები, თავში თაიამუმი, ნომრით (369), თუმცა მუსლიმმა ის მოიყვანა მუ'ალლაყან ანუ არა სრული ჯაჰკით.

სუნნა, რომელიც გადმოცემულია შუამავლისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას). ამიტომ, ვისაც აცვია ისინი მისთვის მათ ზედაპირზე ხელის მოსმა უმჯობესია, ვიდრე გახდა და ფეხის დაბანა.

ამის მტკიცებულება არის ჰადისი ალ-მულირა იბნ შუ'ბასგან

(აღლაჰი იყოს მისით კმაცოფილი):

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ، قَالَ الْمُعِيرَةُ: فَأُهَوِّتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ، فَقَالَ: «دَعُهُمَا؛ فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ»، فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا.

როცა მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) აიღო აბდესი, ალ-მულირა (აღლაჰი იყოს მისით კმაცოფილი) ამბობს: დავიხარე მისკენ, რათა გამეხადა მისი ქალამნები, მაგრამ მან მითხრა: «დატოვე ისინი, მე ჩავიცვი ისინი სუფთა(აბდესის) მდგომარეობაში» შემდეგ კი მოისვა ხელი მათზე¹.

ხუფფებზე ხელის მოსმის დაშვებულობა

¹ ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ წიგნში აბდესი, თავში თუ მან ფეხები ჩასვა ხუფფებში სუფთა მდგომარეობაში, ნომრით (206); და იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში განწმენდა, თავში ქალამნებზე ხელის მოსმა, ნომრით (274/79).

დამტკიცებულია როგორც ალლაჰის წიგნში (ყურანში), ასევე შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუნნაში.

რაც შეეხება ალლაჰის წიგნს (ყურანს); ეს დადასტურებულია უზენაესის სიტყვებით:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ...﴾

{ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! როცა წამოდგებით სალოცავად, დაიბანეთ სახეები და ხელები იდაყვებამდე, თავზე სველი ხელი გადაისვით და დაიბანეთ ფეხები კოჭების ჩათვლით...} [ალ-მაიდა: 6]. ჭეშმარიტად, უზენაესის სიტყვა:

﴿...وَأَرْجُلَكُمْ...﴾

{...თქვენი ფეხები...} ამ აიათში არსებობს ორი შვიდეული გადმოცემით ცნობილი და ავტორიტეტული — სწორი წაკითხვის ვარიანტი, გადმოცემული შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

ერთ-ერთი წაკითხვა არის: თქვენი ფეხები ფათჰათი, რაც დაკავშირებულია სიტყვასთან

თქვენი სახეები და ამგვარად, ფეხებიც იბანება, როგორც სახე. ანუ ამ წაკითხვით ფეხების დაბანა სავალდებულოა აბდესის დროს.

მეორე წაკითხვაა: არჯულიქუმ, ჯარრით (ლამზე ქასრით წაკითხვა), რაც დაკავშირებულია სიტყვასთან თქვენი თავები და ამგვარად, ფეხებზე ხელის მოსმა ხდება, როგორც თავზე.

ეს წაკითხვა არის მტკიცებულება ხუფფებზე ან წინდებზე ხელის მოსმის დასაშვებულობაზე აბდესში¹.

შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვებმა და ქმედებებმა(სუნნამ) განმარტა, რომ ფეხები ზოგჯერ დაიბანება და ზოგჯერ ხელის მოსმით განიწმინდება: როდესაც შუამავლის ფეხები იყო გახდილი ის იბანდა მათ, ხოლო როცა ფეხები დაფარული ჰქონდა ქალამანით, ის ხელს ისვამდა მათზე.

¹ სიტყვა არჯულიქუმ (ფათჰათი — ნასბით) წაკითხვის:

ნაფი, იბნ 'ამირ, ჰაფს 'ან 'ასიმისგან, და ალქასაი. ხოლო არჯულიქუმ (ქასრით — ჯარრით) წაკითხვის: იბნ ქასიირ, აბუ ამრუ, შუ'ბა 'ასიმისგან, და ჰამზასგან. როგორც აღნიშნულია წიგნში: ქამფუ 'ან ვუჯუჰ ალ-ყირაათ ალ-საბ'ა (1/406

ამგვარად, სუნნა განასხვავებს ორ შემთხვევას და განსაზღვრავს მოქმედებას შესაბამისი ვითარების მიხედვით.

რაც შეეხება სუნნას მტკიცებულებას ამ საკითხზე სუნნა ამასთან დაკავშირებით მრავალი გზით არის გადმოცემული, უეჭველია, გადმოცემული შუამავლისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას). იმამ აჰმად იბნ ჰანბალმა (აღლაჰმა შეიწყალოს თქვა):

"ამ საკითხში (ქალამანზე ხელის მოსმაში) გულში არაფერ ეჭვს არ ვგრძნობ. მასზე არსებობს ორმოცი ჰადისი შუამავლიდან და მისი საჰაბებისგან".

რაც მოიხსენიება შემდგენლის ნათქვამიდან:

მუთავათირად გადმოცემულთაგანაა ჰადისი: «ვინც მოიტყუებს...» *** და ჰადისი: «ვინც აღლაჰისთვის ააგო მეჩეთი, იმედით...»

გადმონაცემი, შუამდგომლობაზე, სამოთხის ბასეინზე *** წყლიანი ხელის მოსმა ქალამანზე

¹ ეს პოეტური ტექსტი ეკუთვნის ათ-თააუდი იბნ საუდას, როგორც თავად მიუთითებს თავის შენიშვნებში საჰიბ ალ-ბუხარის შესახებ (ტომი 1, გვერდი 125).

და მსგავსი სხვა

*ტყავის წინდებზე მოწმენდის პირობები:

ხელის მოსმის დასაშვებლობისათვის ხუფებზე (ან ქალამნებზე, წინდებზე) დგინდება ოთხი პირობა:

პირველი პირობა: რომ ჩაცმული ჰქონდეს სუფთა მდგომარეობაში (აბდესით). ამის მტკიცებულება: მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მუღირა იბნ შუ'ბას უთხრა:

«دَعُّهُمَا؛ فَإِنِّي أَذْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ».

«დატოვე, ისინი სუფთა მდგომარეობაში ჩავიცივი»¹.

მეორე პირობა: ქალამნები ან ნასკები უნდა იყოს სუფთა. თუ ისინი ბინძურია მათზე ხელის მოსმა დაუშვებელია. ამის მტკიცებულება:

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى ذَاتَ يَوْمٍ بِأَصْحَابِهِ وَعَلَيْهِ نَعْلَانِ، فَخَلَعَهُمَا فِي أَثْنَاءِ صَلَاتِهِ، وَأَخْبَرَ أَنَّ جِبْرِيلَ أَخْبَرَهُ بِأَنَّهُ فِيهِمَا أَذَى أَوْ قَذْرًا».

«ერთ დღეს შუამავალი (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თავის თანმხლებებთან ერთად ლოცულობდა და ეცვა ორი ფეხსაცმელი.

¹ მისი წყარო მოხსენიებულია ზემოთ (გვ. 180).

ლოცვის მიმდინარეობისას გაიხადა ისინი და თქვა, რომ ჯიბრაილმა აცნობა მას, რომ მათში იყო რაიმე უზიამოვნო ან სიბინძურე»¹. ეს მიუთითებს იმაზე, რომ ლოცვის შესრულება დაუშვებელია იმაზე, რაც არის ნაჯასით დაბინძურებული, რადგანაც თუ ნაჯასაზე წყლით მოივლებ ხელს ან გაწმინდავ, თვითონ გამწმენდელიც დაბინძურდება უწმინდურობით და, შესაბამისად, ის ვერ ჩაითვლება გაწმენდილად.

მესამე პირობა: ხელის მოსმა ქალამანზე დაშვებულია მხოლოდ მცირე განზანვის დროს და არა ჯანააბას ან სხვა იმ მდგომარეობის დროს, რაც ღუსლს ავალდებულებს. ამის მტკიცებულებაა: ჰადისი საფვაან იბნ 'ასსალიდან (აღლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით), რომელმაც თქვა:

«أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كُنَّا سَفَرًا أَلَّا نَتَرَعَ خِفَافًا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهُنَّ إِلَّا مِنْ جَنَابَةٍ، وَلَكِنْ مِنْ غَائِطٍ وَبَوْلٍ وَنَوْمٍ».

¹ ჰადისი გადმოცემულია აბუ დაუდის მიერ, წიგნში ლოცვა, თავში ლოცვა ფეხსაცმლით, ნომერი (650), ასევე იმამ აჰმადის მიერ (მუსნადში), ტომი 3, გვერდი 20 აბუ საიდ ალ-ხუდრის (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ჰადისიდან.

«მოგზაურობისას შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) გვიბრძანა, რომ არ გაგვებადა ქალამნები სამი დღე-ღამე, გარდა ჯუნუბას მდგომარეობისა. ხოლო განავლის, შარდის ან ძილის გამო მათი გახდა საჭირო არ არის»¹. ამიტომ აუცილებელია, რომ ხელის მოსმა ხუფფებზე მოხდეს მხოლოდ მცირე განზანვის დროს, და არ არის დაშვებული ხელის მოსმა დიდი დაბინძურების (ჯანააბას) დროს ზემოთ მოყვანილი ჰადისის მიხედვით.

მეოთხე პირობა: ხელის მოსმა უნდა მოხდეს შარიათით განსაზღვრულ ვადაში: ერთი დღე და ღამე (24 საათი) — მუყიმისთვის (სახლში მყოფისთვის), სამი დღე და ღამე (72 საათი) მოგზაურისთვის, ამის მტკიცებულებაა ჰადისი ალი იბნ აბი ტალიბის (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომელმაც თქვა: «მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) დააწესა ერთ ადგილზე მცხოვრებთათვის ერთი დღე და

¹ ეს ჰადისი გადმოცემულია: იმამ ათ-თირმიზის მიერ წიგნში განწმენდის შესახებ, თავში ქალამანზე ხელის მოსმა, ჰადისი ნომრით 96, იმამ ან-ნასაის მიერ წიგნში, განწმენდა, თავში ხუფფაზე ხელის მოსმის ვადა, ნომრით 127, იბნ მაჯას მიერ წიგნში ტაჰარათი, თავში ძილის გამო აბდესი, ნომრით 478, ასევე იმამ აჰმადის მიერ, მუსნადში (ტომი 4, გვერდი 239).

ღამე, ხოლო მოგზაურისთვის სამი დღე და ღამე. ანუ ეს ეხება ქალამნებზე ხელის მოსმის ვადას». გადმოსცა მუსლიმმა¹.

ეს ვადა იწყება მას შემდეგ, რაც ადამიანი პირველად მოიწმენდს წინდებს(ქალამნებს) მესით ტახარათის დარღვევის შემდეგ და მთავრდება 24 საათის შემდეგ მკვიდრი ადამიანისთვის და 72 საათის შემდეგ მოგზაურისთვის. მაგალითად, თუ ვივარაუდებთ, რომ ვინმე განიწმინდა ფაჯრის ლოცვისთვის სამშაბათს და დარჩა ამ სისუფთავეზე იმას ლოცვამდე სამშაბათის ღამეს, შემდეგ დაიძინა და ფაჯრის ლოცვისთვის გაეღვიძა ოთხშაბათს დილით და სველი ხელით მოისვა მასპი დილის 5 საათზე (ადგილობრივი დროით), მაშინ ვადა დაიწყება ოთხშაბათს დილის 5 საათიდან და დასრულდება ხუთშაბათს დილის 5 საათზე. ამრიგად, თუ ვივარაუდებთ, რომ მან ხუფფებზე

¹ ეს ჰადისი გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, წიგნში განწმენდის შესახებ, თავში ხუფფზე ხელის მოსმის ვადის შესახებ, ჰადისი ნომრით 276.

ხელი მოისვა ხუთშაბათს დილის ხუთ საათამდე მას შეუძლია ხუთშაბათის ფაჯრის ლოცვა ამ ხელის მოსმით აღებულ აბდესსზე,

და ასევე შეუძლია ლოცვა ნებისმიერ დროს, სანამ დარჩება სუფთა მდგომარეობაში, რადგან აბდესი არ ბათილდება ვადის გასვლით, ეს არის რჩეული (უფრო ძლიერი) მოსაზრება სწავლულებს შორის, რადგან შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) დააწესა ვადა მხოლოდ ხელის მოსმისთვის, და არა აბდესისთვის. ამიტომ, როცა ვადა ამოიწურება — ხელის მოსმა უკვე დაუშვებელია, მაგრამ თუ ადამიანი კვლავ სუფთა მდგომარეობაშია მისი სისუფთავე ძალაში რჩება, რადგან ეს განწმენდა დამტკიცებულია

შარიათული მტკიცებულებით, და რაც მტკიცებულებით დადასტურდა, არ უქმდება მტკიცებულების გარეშე. ასევე, ძირითადი პრინციპია: რაც ადრე მოქმედებდა, ძალაში რჩება, სანამ მის გაუქმებაზე არ იქნება ცხადი მტკიცებულება. ეს იყო მთავარი პირობები, რომლებიც საჭიროა

ქალამანზე ხელის მოსმისთვის, თუმცა ზოგმა სწავლულმა სხვა პირობებსაც მიუთითეს, მაგრამ ზოგიერთი მათგანი საექვოა.

[ალ-ფათიჰა: 1-7]

[ალ-იხლას:1] [ალ-ფალაყ: 1], [ან-ნაას: 1].

[ალ-ინშიყაყ: 1]

ალ-ქააფირუნ:1] [ალ-იხლას: 1]

**შეკითხვების ნაკრები ტყავის წინდებზე,
ჩალმაზე და თაბაშირზე სველი ხელით
მოწმენდის საკითხებზე**

ქება დიდება სამყაროების ღმერთს, ვლოცავ და ვესალმები ჩვენს წინასწარმეტყველ მუჰამმადს, ასევე მის ოჯახსა და საჰაბებს და ყველას, ვინც მიჰყვა მათ სიკეთით განკითხვის დღემდე.

ამის შემდეგ: მოვისმინე ამ კითხვებზე პასუხი, რომლებიც ჩემთან იყო მიმართული ტყავის წინდებზე, ჩალმაზე და თაბაშირზე მასჰის საკითხში. ეს პასუხები ემთხვეოდა იმ პასუხს, რომელიც ჩემს მიერ იყო გაცემული ჩანაწერზე. ტექსტში შევიტანე მცირედი

შესწორებები და მივანიჭე ნებართვა მისი ბეჭდვის მათთვის, ვისაც სურს დაბეჭდოს, იმ პირობით, რომ მიჰყვებიან სიზუსტეს ტექსტის გადამოწმებაში და არ დაიტოვებენ საავტორო უფლებებს არც საკუთარი თავისთვის და არც სხვებისთვის.

აღლაჰს ვთხოვ, ყველასთვის წარმატებასა და მიღებას.

ასე თქვა მისმა ავტორმა

მუჰამმად საალიჰ ალ'უსაიმინ

ჰიჯრის 1410 წლის 19 რაჯაბის თვეში

**ტყავის წინდებზე მოწმენდის
ნებადართულობა.**

კითხვა (1): რამდენად მართებულია ის პირობა, რომელიც ზოგიერთი ფიჰვის სწავლული აყენებს, რომ ტყავის წინდებმა დაფარონ სავალდებულო ადგილი?

პასუხი: ეს პირობა არასწორია, რადგან მასზე არ არსებობს არანაირი მტკიცებულება, რამდენადაც ტყავის წინდას ან ნასკის სახელი ჯერ კიდევ აქვს და ფუნქცია შენარჩუნებულია,

მის მიმართ სველი ხელით მოსმანებადართულია. სუნნა ამ საკითხში გვაუწყებს ტყავის ნასკებზე მასკის შესახებ ზოგადი ფორმით, განუსაზღვრელად. და რაც შარიათმა განუსაზღვრელად დატოვა, არავის აქვს უფლება მას რაიმე პირობა დაუერთოს, თუ მასთან არ არსებობს შარიათის ტექსტი ან აშკარა შარიათული პრინციპი, რომელიც განსაზღვრას ამართლებს.

ამაზე დაყრდნობით, ნებადართულია მასკი დახვრეტილი ტყავის წინდებზეც, და ნებადართულია მასკი თხელ წინდაზეც, რადგან წინდის მიზანი არ არის კანის დაფარვა, არამედ მისი დანიშნულებაა ფეხის გათბობა და სარგებლიანობა.

ტყავის წინდაზე მასკი ნებადართულია მხოლოდ იმიტომ, რომ მისი გახდა წარმოადგენს სიძნელეს. ამ მხრივ არ არის განსხვავება თხელსა და სქელ წინდას შორის, და არც დახვრეტილსა და დაუზიანებელ წინდას შორის. მთავარი ის არის, რომ რამდენადაც მას ჯერ კიდევ ეწოდება

წინდა, მასზე მასპი (სველი ხელით მასზე ზემოდან მოწმენდა) ნებადართულია.

კითხვა (2): კაცმა აიღო თაიამუმი და ჩაიცვა ტყავის წინდები. ნებადართულია თუ არა მასპი ამ წინდებზე, როცა წყალს იპოვის, იმის გათვალისწინებით, რომ წინდები ჩაიცვა თაიამუმით შეძენილ სისუფთავეზე?

პასუხი: მას არ აქვს უფლება, რომ მასპი გააკეთოს წინდებზე, თუ განწმენდა მიღწეული იყო თაიამუმით, შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქმით:

«فَإِنِّي أَذْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ».

«მე ისინი (ტყავის წინდები) ჩავიცვი იმ დროს, როცა დაბანილი მქონდა ფეხები»¹, და თაიამუმით განწმენდა არ ვრცელდება ფეხებზე, არამედ მხოლოდ სახესა და ხელებზე.

ამის საფუძველზე, თუ ადამიანი არ ფლობს წყალს, ან არის ავად და ვერ იყენებს წყალს აბდესისთვის, მას შეუძლია ჩაიცვას ხუფები (ან წინდები) თუნდაც განუწმენდელ

¹ მისი წყარო მოხსენიებულია ზემოთ (გვ. 180).

მდგომარეობაში, და შეინარჩუნოს ისინი განსაზღვრული ვადის გარეშე მანამ, სანამ არ იპოვის წყალს, ან არ განიკურნება, რადგან ფეხს არ აქვს კავშირი თაიამუმის განწმენდასთან.

კითხვა (3): აუცილებელია თუ არა განზრახვა? ანუ: როცა ადამიანი აპირებს წინდების ან ფეხსაცმლის ჩაცმას, უნდა ჰქონდეს განზრახვა, რომ მასჰს გააკეთებს მათზე? და ასევე, უნდა ჰქონდეს განზრახვა, რომ მასჰს გააკეთებს, როგორც მუდმივად მყოფი ან როგორც მოგზაური? თუ ეს განზრახვა სავალდებულო არ არის?

პასუხი: ამ შემთხვევაში განზრახვა სავალდებულო არ არის, რადგან ეს საქმე (წინდების ჩაცმა) დაკავშირებულია მხოლოდ მისი არსებობის ფაქტთან, და შესაბამისად, არ საჭიროებს განზრახვას როგორც, მაგალითად, ტანსაცმლის ჩაცმა: არ არის სავალდებულო, რომ განზრახვით ჩაიცვას ის იმისთვის, რომ დამალოს სასირცხო ადგილები ლოცვისას. ასევე, ქალამნების ჩაცმის დროს არ არის

აუცილებელი განზრახვა, რომ მასზე მასკს გააკეთებს, და არც მასკის ვადასთან დაკავშირებული განზრახვაა საჭირო. თუ ადამიანი მოგზაურია მას უფლება აქვს მასკის გააკეთოს სამი დღის განმავლობაში, განიზრახოს ეს თუ არა, ხოლო თუ მუდმივად მყოფია, მას უფლება აქვს ერთი დღე და ერთი ღამე, განიზრახოს ეს თუ არა.

კითხვა (4): რა მანძილი ან მოგზაურობა იძლევა უფლებას ქალამნებზე მასკის გაკეთებისათვის სამი დღე და ღამე?

პასუხი: ის მოგზაურობა, რომელშიც ნებადართულია ლოცვების შემოკლება, იგივეა, რაც ის მოგზაურობა, რომელშიც ქალამნებზე მასკი ნებადართულია სამი დღის და ღამის განმავლობაში, რადგან საფვან იბნ 'ასსალის (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ჰადისში, რომელიც ზემოთ ვახსენეთ, ამბობს:

«إِذَا كُنَّا سَفْرًا».

«როცა ვიყავით მოგზაურობაში»¹ ამდენად,

¹ მისი წყარო უკვე იყო მითითებული (გვ. 20).

სანამ ადამიანი მოგზაურობაშია და ლოცვებს შემოკლებულად ასრულებს, მას აქვს უფლება ქალამნებზე(წინდებზე) მასპი შეასრულოს სამი დღის განმავლობაში.

კითხვა (5): თუ მოგზაური ჩამოვიდა (თავის ქალაქში) ან მუდმივად მყოფი გაემგზავრა, და მან უკვე დაიწყო მასპი, როგორ განისაზღვრება მასპის დროის ათვლა ასეთ შემთხვევაში?

პასუხი: თუ მან მასპი დაიწყო იმ დროს, როცა მუდმივად მყოფი იყო, შემდეგ კი გაემგზავრა მაშინ, მასპს აგრძელებს მოგზაურის ვადით. და თუ მასპი დაიწყო მოგზაურობისას, შემდეგ კი დაბრუნდა მაშინ მასპს აგრძელებს ადგილზე მყოფის ვადით.

ეს არის ყველაზე სწორი მოსაზრება.

ზოგიერთმა სწავლულმა აღნიშნა, რომ თუ მან მასპი დაიწყო მუდმივად ყოფნის დროს, შემდეგ გაემგზავრა მასპი მაინც უნდა დაასრულოს, როგორც ადგილზე მცხოვრებმა. თუმცა, უპირატესი მოსაზრება არის ის, რაც პირველად ვთქვით; რადგან ამ ადამიანს იმ დროს, როცა გაემგზავრა, ჯერ კიდევ დარჩენილი ჰქონდა

მასპის ვადის ნაწილი, და შემდეგ მოგზაურად იქცა, ამიტომ მასზე ვრცელდება ის განაჩენი, რაც ვრცელდება მოგზაურებზე, რომლებსაც აქვთ მასპის უფლება სამდღიანი ვადით.

კითხვა (6): ადამიანს გაუჩნდა ეჭვი, როდის დაიწყო მასპი და მისი დრო, როგორ უნდა მოიქცეს ასეთ შემთხვევაში?

პასუხი: ამ შემთხვევაში საჭიროა დარწმუნება. თუ მას ეპარება ეჭვი მასპი დაიწყო ზუპრისთვის თუ ასრისთვის? მაშინ ვადის დასაწყისად უნდა მიიღოს ასრის ლოცვა, რადგან ძირითადი წესი ის არის, რომ მასპი ჯერ არ გაკეთებულა (ანუ ეჭვისას მივუბრუნდებით იმაზე ადრე არსებულ დარწმუნებულ მდგომარეობას).

ძირითადი წესი არის არსებობა იმ ჰადისისა, როდესაც შუამავალს (აღლაპის ლოცვა და მშვიდობა მას) ერთმა ადამიანი შესჩივლა, რომ ლოცვისას ეგონა, თითქოს რაღაცა იგრძნო (ანუ აბდესის გაუქმება) მან უთხრა:

«لَا يَنْصَرِفُ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا، أَوْ يَجِدَ رِيحًا».

«არ უნდა მიატოვოს (ლოცვა), სანამ არ

გაიგონებს ხმას ან არ იგრძნობს სუნს».¹

კითხვა (7): კაცმა მასპი გააკეთა მისი ვადის გასვლის შემდეგ, შემდეგ ილოცა, რა განაჩენი აქვს მის ლოცვას?

პასუხი: თუ ადამიანმა მასპი გააკეთა მასპის ვადის გასვლის შემდეგ, იქნება ის მუდმივ სამყოფელში თუ მგზავრი, მაშინ ის ლოცვები, რომლებიც ამ განწმენდით აღასრულა არასწორია, რადგან მისი აბდესი ბათილია, ვინაიდან მასპის ვადა ამოიწურა, მას ევალდებულება თავიდან აიღოს სრულყოფილი აბდესი, რომელშიც დაიბანს ფეხებს, და ხელახლა აღასრულოს ყველა ის ლოცვა, რომლებიც იმ გაუქმებული აბდესით შეასრულა, როცა მასპი უკვე ვადაგასული იყო.

კითხვა (8): თუ ადამიანმა, აბდესის მდგომარეობაში ყოფნის დროს, გაიხადა

¹ გადმოსცა იმამ ალ-ბუხარიმ, წიგნში აბდესის შესახებ, თავში: არ აიღოს აბდესი ეჭვის საფუძველზე, სანამ დარწმუნებული არ იქნება, ნომერი (137); ასევე იმამ მუსლიმმა, წიგნში მენსტრუაცია, თავში: მტკიცებულება იმისა, რომ ვინც დარწმუნებულია სისუფთავეში და დაეჭვდა მასში, შეუძლია ილოცოს თავის განწმენდით(აბდესით), ნომერი (361), ჰადისი აბდულლაჰ ბინ ზაიდისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი).

წინდები, შემდეგ კი ისევ ჩაიცვა ისინი მანამ, სანამ აბდესი გაუქმდება ნებადართულია თუ არა მასპი მათზე შემდეგში?

პასუხი: თუ ადამიანი გაიხდის წინდებს, შემდეგ კი კვლავ ჩაიცვამს მათ იმავე აბდესში ყოფნისას მაშინ, თუ ეს ჯერ კიდევ პირველი აბდესია, არ არის პრობლემა, რომ ხელახლა ჩაიცვას ისინი და შემდეგში გააკეთოს მასპი, როცა კვლავ აიღებს აბდესს.

რაც შეეხება იმ შემთხვევას, როდესაც აბდესი, რომლის დროსაც მან უკვე გააკეთა მასპი თავის წინდებზე, ასეთ შემთხვევაში, თუ მან გაიხადა წინდები, არ აქვს უფლება, რომ ისევ ჩაიცვას ისინი და ხელახლა მასპი გააკეთოს, რადგან წინდები უნდა ჩაიცვას წყლით აღებული აბდესისას, ხოლო ეს განწმენდა მიღწეულია მხოლოდ მასპით და არა წყლით. ეს კი სწავლულების გამონათქვამებში არ არის ცნობილი.

თუმცა, თუ რომელიმე სწავლული ამბობს, რომ თუ ადამიანი ხელახლა ჩაიცვამს წინდებს

გაწმენდისას, თუნდაც მასჭისას მას უფლება აქვს, რომ გააგრძელოს მასჭი, მანამ სანამ ვადა არ ამოიწურება, მაშინ ეს მოსაზრება ძლიერია, მაგრამ მე არ ვიცი ვინმე, ვისაც ასე უთქვამს. და რაც მაბრკოლებს ამ მოსაზრების თქმისგან ის არის, რომ მე არ შემხვედრია არცერთი სწავლული ადამიანი, ვინც ამას ამბობდეს. მაგრამ თუ ასეთი მოსაზრება მართლაც წამოუყენებია რომელიმე სწავლულს, მაშინ ეს ჩემთვის სწორია, რადგან მასჭით გაწმენდა სრული სისუფთავეა. მაშასადამე, როგორც ნებადართულია მასჭი იმაზე, რაც ჩაცმულია წყლით აღებული გაწმენდისას, ასევე ნებადართული უნდა იყოს მასჭი იმაზე, რაც ჩაცმულია მასჭით მიღებულ სისუფთავეზე, თუმცა მე არ მინახავს, რომ ვინმეს ასე ეთქვას.

კითხვა (9): მაშ, არ ვამბობთ, რომ ქალამნების გახდა წარმოადგენს მასჭის გამაუქმებელ ფაქტორს?

პასუხი:თუ ადამიანი გაიხდის ქალამანს, მისი განწმენდა(აბდესი) არ ბათილდება, მაგრამ

ბათილდება მასპი. და თუ ხელახლა ჩაიცვამს მათ და შემდეგ გაუქმდება აბდესი, მაშინ მან აუცილებლად უნდა გაიხადოს ქალამნები და დაიბანოს ფეხები.

მთავარია ვიცოდეთ, რომ აუცილებელია, ქალამანი იყოს ჩაცმული ისეთ განწმენდაზე, რომელშიც ფეხები წყლით არის დაბანილი, როგორც ეს სწავლული ხალხის სიტყვებიდან ვიცით.

კითხვა (10): კაცი პირველად მასპს აკეთებდა ფეხსაცმელზე, ხოლო მეორედ გაიხადა ფეხსაცმელი და მასპი გააკეთა წინდებზე არის თუ არა სწორი ასეთი მასპი, თუ აუცილებელია ფეხების დაბანა?

პასუხი: ამ საკითხში არსებობს აზრთა სხვაობა, ზოგი სწავლული მიიჩნევს, რომ თუ მასპი გააკეთა წინდის რომელიმე ერთ ნაწილზე იქნება ეს ზემო (მაგ. ფეხსაცმელი) თუ ქვემო (მაგ. წინდები) განაჩენი უკვე დაკავშირებულია ამ ნაწილთან და აღარ გადადის მეორეზე.

ზოგი სწავლული კი მიიჩნევს, რომ

ნებადართულია გადასვლა მეორეზე, რამდენადაც მასჰის ვადა ჯერ არ ამოწურულა.

მაგალითად: თუ ადამიანი მასჰს გააკეთებს ფეხსაცმელზე, შემდეგ გაიხდის მას და მოისურვებს აბდესის აღებას მაშინ, უპირატესი მოსაზრებით, ნებადართულია მასჰი იმ წინდებზე, რომლებიც აცვია მის ქვემოთ. იგივე ეხება შემთხვევას, როცა ადამიანი მასჰს გააკეთებს წინდებზე, შემდეგ კი ჩაიცვამს მათ ზემოდან სხვა წინდებს ან ფეხსაცმელს და მასჰს გააკეთებს ამ ზედა საფარველზე უპირატესი მოსაზრებით, ეს დაშვებელია, რამდენადაც მასჰის ვადა ჯერ კიდევ მოქმედებს. თუმცა დროის ათვლა უნდა იყოს იმ პირველი მასჰიდან, და არა მეორედან.

კითხვა (11): ბევრჯერ სვამს ხალხი კითხვას იმის შესახებ, თუ როგორია მასჰის სწორი ფორმა და ადგილი, სადაც მასჰი უნდა გაკეთდეს.

პასუხი: მასჰის შესრულების წესი ასეთია: ხელის გადასმა უნდა მოხდეს ფეხის თითების წვერებიდან წვივამდე მხოლოდ ზედა მხარეზე.

ანუ: მასპი ხდება მხოლოდ წინდის ზედა ნაწილზე. მასპი სრულდება ორივე ხელით ორივე ფეხზე ერთდროულად: მარჯვენა ხელით მარჯვენა ფეხზე, და მარცხენა ხელით მარცხენა ფეხზე ერთსა და იმავე მომენტში, როგორც ყურებზე მასპი სრულდება. რადგან ეს არის სუნნას პირდაპირი მნიშვნელობა, რაც მოყვანილია მუღირა ბინ შუ'ბას სიტყვებში (აღლაპი იყოს მისით კმაყოფილი): «სველი ხელით მოწმენდა გააკეთა ორივე მათგანზე»¹ და მან (მუღირამ) არ თქვა, რომ მარჯვენათი დაიწყო, არამედ თქვა: "გაკეთა მასპი ორივეზე ერთად" რაც მიანიშნებს, რომ სუნნას აშკარა მნიშვნელობა სწორედ ეს არის. დიახ, თუ ვივარაუდებთ, რომ ადამიანი ვერ ხმარობს ერთ ხელს, მაშინ მარჯვენა ფეხზე დაიწყებს მასპს მარცხენამდე.

ბევრი ადამიანი აკეთებს მასპს ორივე ხელით მარჯვენა ფეხზე, და შემდეგ ორივე ხელით მარცხენაზე და რაც მე ვიცი, ამ ქმედებას არ აქვს

¹ 18] მისი ჰადისი უკვე მოყვანილია (გვერდი 180-ზე).

საფუძველი, სწავლულები კი ამბობენ: მარჯვენა ხელით მარჯვენა ფეხზე უნდა გაკეთდეს მასპი, და მარცხენა ხელით მარცხენა ფეხზე.

კითხვა (12): ვნახეთ ადამიანები, რომლებიც მასპს აკეთებენ წინდას ქვედა და ზედა მხარეს, როგორია მათი მასპის განაჩენი? და როგორია მათი ლოცვების განაჩენი?

პასუხი: მათი ლოცვა სწორია და მათი აბდესიც სწორად ჩაითვლება. თუმცა, მათ უნდა მიაქციონ ყურადღება იმაზე, რომ წინდას ქვედა მხარეს მასპი არ არის სუნნა. ეს მოყვანილია სუნნანში ალი იბნ აბი ტაალიბის (აღლაპი იყოს მისით კმაყოფილი) ჰადისში, სადაც მან თქვა: «თუ რელიგია მხოლოდ გონების თვალსაზრისით იმართებოდა, წინდის ქვედა მხარე უფრო სწორი იქნებოდა მასპისთვის, ვიდრე ზედა მხარე. მაგრამ მე დავინახე მოციქული (აღლაპის ლოცვა და მშვიდობა მას) მასპს აკეთებდა წინდების ზედა მხარეზე».¹ ეს

¹ გადმოგვცა აბუ დაუდმა, წიგნში განწმენდის შესახებ თავში: როგორ ხდება მასპი?, ჰადისი ნომერით (162).

მიუთითებს იმაზე, რომ შარიათულად დაწესებული არის მხოლოდ წინდას ზედა მხარეზე მასპის გაკეთება.

კითხვა (13): როგორ უნდა გავიგოთ იბნ აბბასის (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) ნათქვამი? «მოციქულ მუჰამმადს (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) არ გაუკეთებია მასპი სურა ალ-მაიდას შემდეგ»¹ და როგორ გავიგოთ(ის რაც)იქნა გადმოცემული ალისგან (აღლაჰის იყოს მისით კმაყოფილი): "წიგნმა გაასწრო ტყავის წინდებს"²?

პასუხი: არ ვიცი: მართლა თქვეს ეს თუ არა? და მე ვახსენე ამაზე ადრე, რომ ალი იბნ აბი ტალიბი (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) იმათგანი იყო, ვინც გადმოსცა მასპის ჰადისები აღლაჰის მოციქულიდან (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას), და ჰყვებოდა მას მისი სიკვდილის შემდეგაც, და განმარტა, რომ

¹ ჰადისი გადმოცემულია იმამ აჰმადის მიერ მის მუსნადში (1/323).

² გადმოცემულია იბნ აბი შაიბასგან მის წიგნში «ალმუსანნაფ» (ტ. 1, გვ. 186) აგრეთვე იმამ ალ-ბაიჰაყის მიერ «ას-სუნან ალ-ქუბრა» (ტ. 1, გვ. 272)

მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) განსაზღვრა დრო მასჰისთვის, და ეს მიუთითებს იმაზე, რომ მისთვის ეს მტკიცე მოქმედებად რჩებოდა მოციქულის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) გარდაცვალების შემდეგაც, ხოლო მისი გაუქმება მოციქულის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიკვდილის შემდეგ შეუძლებელია.

კითხვა (14): ვრცელდება თუ არა წინდებზე მასჰის წესები ქალზეც ისევე, როგორც მამაკაცზე? და არსებობს თუ არა რაიმე განსხვავება ამ მხრივ?

პასუხი: არ არსებობს განსხვავება მამაკაცებსა და ქალებს შორის ამ საკითხში. მნიშვნელოვანია ვიცოდეთ ერთი საფუძვლიანი წესი, რომელიც ამბობს: რაც დადგენილია მამაკაცებისთვის, იგივე ვრცელდება ქალებზეც, და რაც დადგენილია ქალებისთვის, იგივე ვრცელდება მამაკაცებზეც, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა არსებობს მტკიცებულება, რომელიც

¹ მისი ჰადისი უკვე მოყვანილია (გვერდი 21-ზე).

მიუთითებს მათ შორის განსხვავებაზე.

კითხვა (15): რა განაჩენია, თუ ადამიანზე, რომელიც გაიხდის წინდას ან მის ნაწილს, რათა მოიფხანოს ფეხი ან მოიშოროს რაიმე, მაგალითად, პატარა ქვა და სხვა მსგავსი რამ?

პასუხი: თუ ადამიანი ხელებს შეჰყოფს წინდას შიგნიდან, ქვემოდან, ამაში არ არის პრობლემა. მაგრამ თუ წინდას გაიხდის, მაშინ უნდა განვიხილოთ შემდეგი: თუ გაიხადა მცირე ნაწილი არ აყენებს ზიანს და მასში ძალაში რჩება, მაგრამ თუ გახდამ მოიცვა დიდი ნაწილი ისე, რომ ფეხის დიდი ნაწილი გამოჩნდა, მაშინ მომავალში მასში უქმდება.

კითხვა (16): ხალხში გავრცელებულია მოსაზრება, რომ წინდებზე მასში შეიძლება მხოლოდ ხუთი ლოცვისთვის, შემდეგ კი საჭიროა თავიდან დაწყება.

პასუხი: დიახ, ეს მართლაც გავრცელებულია ხალხში, ისინი ფიქრობენ, რომ მასში ნებადართულია მხოლოდ ხუთი ლოცვისთვის, მაგრამ ეს არასწორია, სინამდვილეში, ვადა

განისაზღვრება ერთი დღით და ერთი ღამით (ანუ 24 საათით),

ანუ: ადამიანს შეუძლია მასპის გაკეთება ერთი დღის და ღამის განმავლობაში, მნიშვნელობა არ აქვს ილოცა ხუთი დროის ლოცვა ან მეტი.

მასპის ვადა იწყება იმ მომენტიდან, როცა ხელის გადასმა პირველად შესრულდება, როგორც უკვე ვთქვით. ადამიანს შეუძლია მოასწროს ათზე მეტი ლოცვაც, სანამ ვადა ამოიწურება, მაგალითად: თუ ვინმე წინდას ჩაიცვამს ორშაბათს ფაჯრის ლოცვაზე და განბანვა(აბდესი) შეუნარჩუნდება სამშაბათის ღამემდე, და პირველად მასპს გააკეთებს სამშაბათს დილით ფაჯრზე, მაშინ მასპის ვადა გაგრძელდება ოთხშაბათის ფაჯრამდე. ასე ადამიანი ილოცებს წინდებით ორშაბათს: ფაჯრს, ზუჰრს, ასრს, მალრიბს და იშას, ეს ლოცვები არ ითვლება ვადაში, რადგან მასპი ჯერ არ იყო გაკეთებული. შემდეგ სამშაბათს ილოცებს ფაჯრს, ზუჰრს, ასრს, მალრიბს და იშას

მასპით. ასევე შეუძლია ოთხშაბათსაც გააკეთოს მასპი, თუ მოასწრებს ვადამდე, მაგალითად: სამშაბათს გააკეთა მასპი დილის 5-ზე, ოთხშაბათს — 4:45-ზე, და განზანვა შეუნარჩუნდა იმას ლოცვამდე, რომელიც იყო ხუთშაბათის ღამით, მაშინ ოთხშაბათსაც შეძლებს ფაჯრის, ზუჰრის, ასრის, მაღრიბის და იმას ლოცვას. ამ შემთხვევაში მას ექნება შესრულებული სულ 15 ლოცვა წინდებით, რადგან წინდები ჩაიცვა ორშაბათს ფაჯრისთვის, ხოლო პირველი მასპი გააკეთა სამშაბათს დილის 5-ზე, მეორე ოთხშაბათს 4:45-ზე, და ილოცა იმამდე ჯამში 15 ლოცვა.

კითხვა (17): თუ ადამიანი აიღებს აბდესს, გააკეთებს მასჰს წინდებზე, და მასჰის ვადის განმავლობაში გაიხდის წინდებს, მაგალითად ასრის ლოცვამდე, შეუძლია თუ არა მას ლოცვა? სწორი იქნება მისი ლოცვა, თუ მასჰის გახდით გაუქმდა აბდესი?

უპირატესი მოსაზრება სწავლულთა შორის, რომელიც აირჩია შეიხ ალ-ისლამ იბნ თაიმიამ

და სხვა სწავლულთა ჯგუფმაც, ალლაჰმა შეიწყალოს ისინი არის ის, რომ: წინდის გახდა არ აუქმებს აბდესს, ასე რომ, თუ ადამიანი გაიხდის წინდას იმ შემთხვევაში, როცა ის ჯერ კიდევ განბანვაშია(ჯერ კიდევ აბდესი აქვს) და მასში აქვს გაკეთებული, მაშინ მისი აბდესი არ გაუქმდება. მიზეზი ისაა, რომ როდესაც ადამიანი ასრულებს მასჰს წინდაზე, მისი განბანვა სრულდება შარიათული მტკიცებულების საფუძველზე. და როცა წინდას იხდის, მაშინ ეს განბანვა, რომელიც დამყარდა მტკიცებულებით, შეიძლება გაუქმდეს მხოლოდ სხვა შარიათული მტკიცებულებით. ხოლო არ არსებობს მტკიცებულება, რომელიც წინდის გახდას აბდესის გამაუქმებლად აცხადებს. აქედან გამომდინარე, მისი აბდესი ძალაში რჩება. მაგრამ: თუ ამის შემდეგ კვლავ ჩაიცვამს წინდას და სურვილი ექნება, რომ შეასრულოს მასში მომდევნო აბდესზე, ეს არ იქნება ნებადართული, რამდენადაც ეს განბანვა არ არის შესრულებული ფეხების დაბანით და

ასეთი შეხება მასპისთვის არ კმარა, როგორც სწავლულთა სიტყვებიდან ჩანს.¹

მასპი ჩალმაზე

კითხვა (18): ნებადართულია თუ არა ჩალმაზე მასპის გაკეთება? და რა არის ამის საზღვრები?

პასუხი: ხელის მოსმა ჩალმაზე (ტრადიციულ თავშალზე) ეს არის საქმე, რომლითაც მოვიდა სუნნა შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას). ამიტომ დაშვებულია ხელის მოსმა 'იმამაზე: ან სრულად მთელ ჩალმაზე, ან უმრავლეს ნაწილზე.

ასევე სუნნაა, რომ ხელი მოისვას იმ ადგილებზეც, რომლებიც გამოჩენილია, როგორიცაა: შუბლი, თავის გვერდი და ყურები.

შეკითხვა (19) შედის თუ არა ჩალმაში კაცის შიმალი და ქალის თავსაფარი?

რაც შეეხება კაცის შიმალს და ქუდს ისინი უდავოდ არ შედიან ჩალმის წოდებაში ამიტომ მათზე ხელის მოსმა არ არის დაშვებული. ხოლო

¹ წიგნში «ალ-ფურუუ» ტომი 1, გვერდი 218

ის, რაც იცმება ზამთარში, მაგალითად სქელი ქუდები, რომლებიც ფარავენ თავსა და ყურებს, და ქვედა ნაწილში აქვთ ყელზე შემოხვეული ნაწილი ეს შეედრება ჩალმას, რადგან მათი მოხსნა წვალებას იწვევს, შესაბამისად, დაშვებულია მათზე ხელის მოსმა.

რაც შეეხება ქალებს, მათთვის შეიძლება რომ მოისვან ხელები თავზე თავშალის ზემოდან, იმამ აჰმად იბნ ჰანბალის მაზჰაბის ცნობილ მოსაზრებაზე დაყრდნობით თუ ხიმარი შემოხვეულია ყელის ქვეშ (ანუ მყარად დაფიქსირებულია და არ არის მარტივად მოსახსნელი)¹, რადგან ამის მაგალითი მოტანილია ზოგიერთი საჰაბა ქალებიდან (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი).

შეკითხვა (20): ატ-ტურბუმში თავს ფარავს, მაგრამ არ ფარავს კისერს, შეიძლება თუ არა მასზე ხელის მოსმა?

პასუხი: როგორც ჩანს, თუ ტურბუმის მოხსნა

¹ ალ-ინსაფ ერთად „ალ-მუყნი'თან და „ამ-შარჰ ალ-ჰაბირთან (ტომი 1, გვ. 387), მუნთაჰა ალ-ირადაათ ერთად ალ-ბუჰუთის შარხთან (ტომი 1, გვ. 122).

არ წარმოადგენს სირთულეს, მაშინ მასზე ხელის მოსმა არ არის დაშვებული, რადგან იგი გარკვეული თვალსაზრისით წააგავს ქუდს, ხოლო შარიათში საბაზისო წესი არის თავის ხელის მოსმის ვალდებულობა, სანამ არ გახდება ცხადი, რომ კონკრეტული საგანი შედის იმაში, რაზეც დაშვებულია ხელის მოსმა.

სველი ხელის მოსმა შეხვეული მოტეხილობების დროს

შეკითხვა (21): რა არის განაჩენი ხელის მოსმაზე სახვევზე, და იმ საგნებზე, რომლებიც მისი მსგავსია? და რა არის მისი დაშვებულობის მტკიცებულება ყურანიდან და სუნნადან?

პასუხი: უპირვლეს ყოვლისა, აუცილებელია გავიგოთ რა არის შესახვევი?

ძირითადი მნიშვნელობით არის ის, რითაც ფიქსირდება მოტეხილობა. ფაყიჰების ტერმინოლოგიაში იგულისხმება:

ყველაფერი, რაც განწმენდის ადგილის (აბდესის ან დიდი განბანვის ნაწილის) ზემოდან დაიდო საჭიროების გამო, მაგალითად: გიფსი

მოტეხილობაზე, ბინტი ან ლენტები ჭრილობაზე, ან სამედიცინო ლეიკოპლასტიკური ტკივილის ადგილას, მაგალითად ზურგზე, ან სხვა მსგავსი რამ. ასეთ შემთხვევაში ხელის მოსმა სახვევზე საკმარისია დაბანის ნაცვლად, და გულისხმობს განწმენდას.

თუ განვიხილავთ შემთხვევას, რომ აბდესის ამღებს ხელი დაზიანებული აქვს და მასზე დადებულია სამედიცინო ლენტი ან სახვევი, რომელსაც სჭირდება მკურნალობა, მაშინ ის ხელს ისვამს ამ ადგილზე ზემოდან დაბანის ნაცვლად, და ეს განწმენდა ჩაითვლება სრულყოფილად. ანუ: თუ ვივარაუდებთ, რომ ეს კაცი შემდეგში მოხსნის ლენტს ან შესახვევს მისი სისუფთავე ძალაში რჩება და არ უქმდება, რადგან განწმენდა შესრულდა შარიათის შესაბამისად, და არ არსებობს არანაირი მტკიცებულება, რომ ლენტის მოხსნა არღვევს განწმენდას.

შესახვევის ხელის მოსმასთან დაკავშირებით არ არსებობს მყარად დადასტურებული

მტკიცებულება, რომელიც სრულიად თავისუფალია მოპირდაპირე მტკიცებულებებისგან. არსებობს რამდენიმე სუსტი ჰადისი, რომელთაც ზოგიერთი სწავლული მხარს უჭერს და ამბობს: რომ მათი საერთო რაოდენობა და შინაარსი აყალიბებს საკმარის შარიათულ საფუძველს.

ზოგიერთი სწავლული ამბობს, რომ ამ ჰადისების სისუსტის გამო მათზე დაყრდნობა არ შეიძლება. თვით ამ სწავლულთა შორისაც აზრი გაიყო: ზოგიერთმა თქვა: დაბანა იმ ადგილის, სადაც ბინტია, სავალდებულობიდან მოხსნილია, რადგან ადამიანი უძლურია მისი დაბანის მიმართ. სხვებმა კი განაცხადეს: არა, თაიამმუმი უნდა აიღოს ამ ადგილისთვის, მაგრამ შესახვევზე ხელის მოსმა არ შეიძლება.

თუმცა, ყველაზე მეტად შარიათის ძირეულ წესებთან შეჯერებული მოსაზრება მიუხედავად იმისა, მოცემულია თუ არა მასზე მტკიცე ჰადისები ის არის, რომ: დაშვებულია შესახვევზე ხელის მოსმა და ეს ხელის მოსმა

ჩაანაცვლებს თაიამმუმს, ამიტომ თაიამმუმის ალება საჭირო აღარ არის. ასეთ შემთხვევაში ვამბობთ: თუ განწმენდის რაიმე ორგანოზე არსებობს ჭრილობა ან ზიანი, სიტუაციას აქვს რამდენიმე მდგომარეობა:

პირველი დონე: თუ დაზიანებული ადგილი ღიაა და წყლით დაბანა არ აყენებს ზიანს, მაშინ ასეთ შემთხვევაში სავალდებულოა მისი დაბანა.

მეორე დონე: თუ დაზიანებული ადგილი ღიაა და წყლით დაბანა აყენებს ზიანს, სველი ხელის გადასმა კი არა, მაშინ ასეთ შემთხვევაში სავალდებულოა სველი ხელის გადასმა და არა დაბანა.

მესამე დონე: თუ დაზიანებული ადგილი ღიაა, და მას წყლით დაბანაც და ხელის მოსმაც ზიანს აყენებს, ასეთ შემთხვევაში უნდა აიღოს თაიამმუმი ამ ადგილისთვის.

მეოთხე დონე: თუ დაზიანებული ადგილი დაფარულია ლენტით, ბინტით ან მისით მსგავსით, რაც რეალურად აუცილებელია სამკურნალოდ ასეთ შემთხვევაში დაშვებულია

ხელის მოსმა ამ საფარზე, და ეს ჩაანაცვლებს დაზიანებული ადგილის დაბანას.

შეკითხვა (22): არსებობს თუ არა პირობები შეხვეულზე ხელის მოსმისთვის, თუ ის საჭიროებაზე მეტი ფართობითაა დადებული?

პასუხი: სახვევზე (ან მის მსგავსზე) ხელის მოსმა დაშვებულია მხოლოდ საჭიროების დროს, ამიტომ ის უნდა იყოს მოცულობით ზუსტად საჭიროების ფარგლებში. საჭიროება კი არ შემოიფარგლება მხოლოდ ტკივილის ან ჭრილობის ადგილით, არამედ ყველაფერი, რაც აუცილებელია ჯაბირის ან ლენტის ფიქსაციისთვის მაგალითად: გარშემოჭერილი ნაჭრები, დამატებითი დამაგრება და სხვა, ეს ყოველივე ითვლება საჭიროების ფარგლებში.

შეკითხვა (23): შეიცავს თუ არა შესახვევის მნიშვნელობა სახვევებს მაგალითად, მარლა და მის მსგავსს?

პასუხი: დიახ, სახვევები როგორიცაა მარლა და მისი მსგავსები შედიან შესახვევის მნიშვნელობაში. შემდეგ უნდა ვიცოდეთ, რომ:

შესახვევი არ არის მსგავსი წინდისა ან წინდების ანუ მასზე ხელის მოსმას არ აქვს დროის შეზღუდვა (24 ან 72 საათი), არამედ შეიძლება ხელის მოსმა მანამ, სანამ მისი ტარება საჭირო და აუცილებელია. ასევე, შესახვევზე დაშვებულია ხელის მოსმა, როგორც მცირე განბანვის, ასევე დიდი განბანვის დროს განსხვავებით წინდებისა, რომელიც მხოლოდ მცირე განბანვით განწმენდს.

შეკითხვა (24): რა არის შესახვევზე ხელის მოსმის წესი? უნდა მოიცვას მთლიანი შესახვევი, თუ მხოლოდ ნაწილი? დეტალურად განმარტეთ.

პასუხი: დიახ, უნდა მოიცვას ხელი თაბაშირის მთელ ზედაპირზე, რადგან ძირითადი წესი ისაა, რომ შეცვლი იღებს იმავე განაჩენს, რაც ჰქონდა ორიგინალს, სანამ სუნნა სხვა რამეს არ მიუთითებს. ამ შემთხვევაში, ხელის მოსმა არის დაბანის შემცვლელი, და რადგან დაბანისას სავალდებულოა, რომ წყალი მოიცავდეს მთელ ნაწილს, მაშინ თაბაშირზე

ხელი უნდა მოისვას მთელ მის ზედაპირზე.
ხოლო რაც შეეხება წინდებზე ხელის მოსმას, ეს
არის შარიათული შეღავათი და მის შესახებ
სუნნაში დაშვებულია დაკმაყოფილება
მხოლოდ ნაწილობრივ მოსმით.

თავი მეორე: ლოცვა

მისი მნიშვნელობა და სიკეთე
ლოცვის ფორმა
დავიწყების საჯდა
ყურანის კითხვისას გასაკეთებელი საჯდა
მოგზაურის ლოცვა და მისი მარხვა
ავადმყოფობა და ის, რასაც ავადმყოფმა უნდა
მიაქციოს ყურადღება
როგორ სუფთავდება ავადმყოფი, როგორ
ლოცულობს და მარხულობს?
ნებაყოფლობითი ლოცვა ("სალათუ ათ-
თატავუ")
აკრძალული დროები
ლოცვის მიმტოვებლის განაჩენი
მონანიება
ლოცვა

*ლოცვის მნიშვნელობა

ეს არის ალლაჰის მიმართ თაყვანისცემა დგომით, ჯდომით, წელში მოხრით და სუჯუდით, სპეციალური ფორმით და დადგენილი ზიქრებით. ლოცვაში შესვლამდე აუცილებელია, მისი წინმსწრები პირობების შესრულება, როგორიცაა განწმენდა, სასირცხო ადგილების დაფარვა, ლოცვის დროის შესვლა (თუ ლოცვა არის დროში განსაზღვრული) და სხვა მსგავსი საკითხები.

მისი მნიშვნელობა და ღირსება:

ლოცვა: არის ისლამის ხუთი ბურჯიდან მეორე ბურჯი. იგი ყველაზე მტკიცე ბურჯია შაჰადათის შემდეგ. ვინც უარყოფს ლოცვის სავალდებულოდ დადგენას ხდება ურწმუნო, რადგან ის ტყუის ალლაჰზე, მის შუამავალზე და მუსლიმთა ერთსულოვან თანხმობაზე.

ხოლო ვინც აღიარებს ლოცვის სავალდებულობას, მაგრამ უგულებელყოფს მას და არ ასრულებს, ამ საკითხში სწავლულებს აზრთა სხვადასხვაობა აქვთ. თუმცა უფრო ძლიერი მოსაზრებით, ასეთი ადამიანი არის

ურწმუნო, და ამ ურწმუნოებას ის გაჰყავს ისლამიდან.

ლოცვა ეს არის კავშირი მონასა და მის უფალს შორის.

მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

﴿إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى يُنَاجِي رَبَّهُ﴾.

«თქვენგან რომელიმე, როცა ლოცულობს, იგი თავის უფალს ფარულად ესაუბრება»¹, უზენაესმა ალლაჰმა თქვა ჰადის ალ-ყუდსში:

﴿قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نَصْفَيْنِ، وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ، فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: حَمَدَنِي عَبْدِي. وَإِذَا قَالَ: «الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ» قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي. وَإِذَا قَالَ: «مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ» قَالَ: مَجَّدَنِي عَبْدِي. فَإِذَا قَالَ: «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» قَالَ: هَذَا بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي، وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. فَإِذَا قَالَ: «أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ» قَالَ: هَذَا لِعَبْدِي، وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ».

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში ლოცვების დროების შესახებ, თავში მლოცველი თავის უფალს ფარულად ესაუბრება, ნომერი (531); ასევე იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში გამონერწყვის(გადაფურთხვის) აკრძალვა მეჩეთში, ჰადისის ნომერი (551) — ანასის (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

«მე გავეყავი ლოცვა ჩემსა და ჩემს მონას შორის
ორ ნაწილად, და ჩემს მონას ეკუთვნის ის, რაც
მან ითხოვა.

როცა მონა ამბობს: (აღჰამდულილლაჰი
რობილ 'აღამიინ) ქება დიდება, სამყაროთა
უფალს, ალლაჰი ამბობს: განმადიდა ჩემმა
მონამ. როცა ამბობს: (არრაჰმანი არ-რაჰიმი)
მოწყალე და შემწყალებელ, ალლაჰს ამბობს:
შემაქო ჩემმა მონამ. როცა ამბობს: (მაალიქი
იაჰმი დდიინ) მბრძანებელს განკითხვის დღის,
ალლაჰი ამბობს: დიდება მომიძღვნა ჩემმა
მონამ. როცა ამბობს: (იაჰა ნა'ბუდუ ვა იაჰა
ნასთა'იინ) მხოლოდ შენ გეთაყვანებით და
მხოლოდ შენსგან ვითხოვთ დახმარებას,
ალლაჰი ამბობს: ეს ჩემსა და ჩემს მონას შორისაა
და მონას ეკუთვნის ის, რაც ითხოვა. როცა
ამბობს:

(იჰდინასსირაატალ მუსთაყიმი
სირაატალლაჰიინა ან'ამთა 'აღაჰიმი ღაირილ
მადდუუბი 'აღეჰიმი ვალადდაალიინ) –
გვიწინამძღვრე სწორი გზაზე, იმათი გზით,
ვისაც შენი წყალობა მიეცა, და არა მათი, ვინზეც
განრისხდი, და არც გზააბნევაში
ჩავარდნილების, ალლაჰი ამბობს: ეს ჩემი
მორჩილისთვისაა, და მას ეკუთვნის ის, რაც მან

ითხოვა».¹

ლოცვა ეს არის თაყვანისცემის ბაღი, რომელშიც თავმოყრილია ყოველგვარი მშვენიერი წყვილი: თაქბირი, რომლითაც იწყება ლოცვა, დგომა, რომელშიც მლოცველი კითხულობს ალლაჰის სიტყვას, რუქუ'ი, რომელშიც ის ადიდება თავის უფალს, დგომა რუქუ'ის შემდეგ, რომელიც სავსეა ალლაჰის ქებით, სუჯუდი, რომელშიც მლოცველი ადიდება ალლაჰს მისი უზენაესობისთვის და შეევედრება მას ვედრებით, დაჯდომა, ვედრებისთვის და თაშაჰჰუდისთვის, და ბოლოს დასრულება მისალმებით.

ლოცვა არის დახმარება მნიშვნელოვან საქმეებში და აკრძალვა უწმინდური და მიუღებელი საქმეებისგან. უზენაესმა ალლაჰმა თქვა:

﴿وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ...﴾

¹ 26] გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში ლოცვის შესახებ, თავში სურა ალ-ფათიჰას კითხვის ვალდებულება, ჰადისის ნომერი (395/38) — აბუ ჰურაირას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

{ლოცვითა და მოთმინებით ითხოვეთ
შეწევნა ალლაჰისგან...} [ალ-ბაყარა: 45],
დიდებულმა ალლაჰმა თქვა:

﴿أَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ...﴾

{წაიკითხე ის, რაც წიგნისგან შთაგეგონა და
დადექი ლოცვად, ჭეშმარიტად, ლოცვა
კრძალავს სიავეს და უკეთურს...} [ალ-
'ანქაბუთ: 45]

ლოცვა არის მორწმუნეთა ნათელი მათ
საფლავებში და მათი აღდგომისას. მოციქულმა
(ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«الصَّلَاةُ نُورٌ».

«ლოცვა სინათლეა»¹ შუამავალმა (ალლაჰის
ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَنْ حَافَظَ عَلَيْهَا؛ كَانَتْ لَهُ نُورًا، وَبَرَّهَانًا، وَنَجَاةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

«ვინც დაიცავს ლოცვას, ის იქნება მისთვის
სინათლე, მტკიცებულება და გადარჩენა

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში განწმენდის შესახებ, თავში აბდესის სიკეთე, ნომერი (223) აბუ მალიქ ალ-'აშარის (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით) გადმოცემით.

განკითხვის დღეს».¹

ლოცვა არის მორწმუნეთა სიხარული და მათი თვალის ნუგეში. მოციქულმა (აღლაპის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«جُعِلَتْ قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ».

«ლოცვა გახდა ჩემი თვალის სიხარული».²

ლოცვით ცოდვები წაიშლება და ცუდი საქმეები გამოისყიდება, მოციქულმა (აღლაპის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بَابِ أَحَدِكُمْ، يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، هَلْ يَبْقَى مِنْ دَرْنِهِ - وَسَخِهِ - شَيْءٌ؟» قَالُوا: لَا يَبْقَى مِنْ دَرْنِهِ شَيْءٌ. قَالَ: «فَكَذَلِكَ مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، يَمْحُو اللَّهُ بِهِنَّ الْخَطَايَا».

«თქვენს კარებთან რომ ჩამოდოდეს მდინარე და ბანაობდეთ მასში დღეში ხუთჯერ, დარჩებოდა თუ არა თქვენს სხეულზე რაიმე ჭუჭყი?» თქვეს: არ დარჩებოდა არაფერი. თქვა: «ასეა ლოცვაც, რომლითაც წმინდავს აღლაპი

¹ გადმოცემულია იმამ აჰმადის მიერ კრებულში ალ-მუსნად (ტომი 2, გვერდი 169) აბდულლაჰ იბნ ამრის (აღლაპი იყოს მათით კმაყოფილი) გადმოცემით.

² გადმოცემულია ან-ნასაიის მიერ წიგნში ქალთა სიყვარული, თავში ქალების სიყვარული, ჰადისის ნომერი (3392); ასევე იმამ აჰმადის მიერ (ტომი 3, გვერდი 128) ანას იბნ მალიქის (აღლაპი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

ადამიანს ყველა ცოდვისგან».¹

თქვა შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«الصَّلَاةُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ، مَا لَمْ تُغَشَّ الْكَبَائِرُ».

«ხუთი დროის ლოცვა და პარასკევი პარასკევამდე, გამოსასყიდია რაც მათ შორის ხდება, თუ არ ჩაიდენს დიდ ცოდვებს».²

«وَصَلَاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَذِّ سَبْعٍ وَعَشْرِينَ دَرَجَةً».

კოლექტიური ლოცვა უკეთესია მარტო ლოცვაზე 27 ჯერ. გადმოსცემს აბდულლაჰ იბნ უმარი შუამავლისგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი)³.

თქვა იბნ მას'უდმა (აღლაჰი იყოს მისით

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში ლოცვების დროების შესახებ, თავში ხუთი ლოცვის გამოსასყიდი არის, ნომერი (528), ასევე იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში ლოცვისთვის სიარული ცოდვებს შლის, ჰადისის ნომერი (667) — აბუ ჰურაირას (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

² გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში განწმენდის შესახებ, თავში ხუთი ლოცვა და ჯუმის ლოცვიდან მეორე ჯუმამდე გამოსყიდვა მათ შორის ჩადენილი ცოდვების, ნომერი (233) აბუ ჰურაირას (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

³ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში აზანის შესახებ, თავში ჯამათში ლოცვის სიკეთე, ჰადისის ნომერი (645), ასევე იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში ჯამათში ლოცვის სიკეთე, ჰადისის ნომერი (650).

კმაყოფილი): «ვისაც სურს, რომ ის წარსდგეს ალლაჰის წინაშე მუსლიმად, მაშ, დაიცვას ეს ხუთი ლოცვა იქ, საიდანაც მოუხმობენ მათკენ, უეჭველად, ალლაჰმა დაუდგინა თქვენს შუამავალს ჭეშმარიტი გზა, უეჭველად ისინი (ლოცვები) არის ჭეშმარიტი გზიდან, და თუ თქვენ მათ შეასრულებთ თქვენს სახლებში, როგორც ეს გამცდენი [კოლექტიურ ლოცვებს აცდენს, არ ესწრება] ლოცულობს მას თავის სახლში, თქვენ ამით მიატოვებთ თქვენი შუამავლის გზას, და თუ მიატოვებთ თქვენი შუამავლის სუნნას (გზას) აღმოჩნდებით გზააზნევაში. კაცი რომელიც გასუფთავდება, გულმოდგინებით აიღებს აბდესს, შემდეგ წავა შეგნებულად ამ მეჩეთებიდან რომელიმე მეჩეთში, ალლაჰი მას ყოველ გადადგმულ ნაბიჯზე დაუწერს სიკეთეს, აამაღლებს ალლაჰი ყოველ ნაბიჯზე და წაუშლის მას ყოველ ნაბიჯზე ერთ ცოდვას, ჩვენ ვნახეთ, რომ მას მხოლოდ ორპირი აცდენს, რომლის ორპირობაც ცნობილია, იყვნენ ისეთი ადამიანები,

რომლებსაც მოიყვანდნენ და დააყენებდნენ ორ მამაკაცს შორის მწკრივში, რათა მათი დახმარებით გაჩერებულიყო ფეხზე»¹.

ლოცვაში მორჩილება, რაც გულის თანდასწრებას ნიშნავს და მისი დაცვა, არის წარმატების მიღწევის და სამოთხეში შესვლის მიზეზი. უზენაესმა ალლაჰმა თქვა:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝ ١ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۝ ٢ وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلَتِهِمْ وَعَنْ عِبَادِهِمْ جَاهِلُونَ ۝ ٣ وَالَّذِينَ هُمْ لِرُؤُوسِهِمْ حَافِظُونَ ۝ ٤ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ ٥ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝ ٦ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ۝ ٧ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۝ ٨ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ۝ ٩ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝ ١٠﴾

{ნეტარ არიან მორწმუნენი, 1
ისინი, ვინც თავიანთ ლოცვებში
მოკრძალებულნი არიან 2
ისინი, რომლებიც თავს არიდებენ
ფუჟსიტყვაობას 3

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში ჯამათში ლოცვა სუნნათის წინამძღვრობიდანაა, ჰადისის ნომერი (654).

ისინი, რომლებიც ზაქათს იხდიან 4
და ისინი, რომლებიც ინახავენ თავიანთ
სასქესო ადგილებს 5

გამოკლებით მეუღლეთა ან რაც მათ
მარჯვენას მოუპოვებია. ისინი ამისთვის არ
გაიკიცხებიან 6

ხოლო ვინც ამაზე მეტს მოინდომებს, მაშინ
ისინი არიან ზღვარს გადასულნი 7

და ისინი, რომელნიც იცავენ ანაბარსა და
აღთქმას 8

და ისინი, რომელნიც იცავენ თავიანთ
ლოცვებს 9

სწორედ ისინი არიან მემკვიდრენი 10

რომელნიც დაიმკვიდრებენ(ფირდაუსს)
უმაღლეს სამოთხეს და იქნებიან იქ
მარადიულად 11} [ალ-მუმინუნ: 1-11].

ლოცვის მიღების ორი ძირითადი პირობაა:
მასში გულწრფელობა მხოლოდ ალლაჰის
მიმართ, და მისი შესრულება ისე, როგორც ეს
სუნნაშია მოცემული. მოციქულმა (ალლაჰის
ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَىٰ.»

«ქეშმარიტად საქმეები ფასდება განზრახვით, ყველა იმას მიიღებს, რასაც განიზრახავს».¹ და თქვა:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي.»

«ილოცეთ ისე, როგორც მე მხედავთ, რომ ვლოცულობ».²

ლოცვის ფორმა:

როდესაც ეს პირობები სრულდება და ადამიანი ლოცვისთვის ემზადება, შემდეგ აკეთებს შემდეგს:

1 - მლოცველი უნდა მიბრუნდეს მთელი სხეულით ყიბლისკენ და არ უნდა იყურებოდეს სხვა მხარეს.

2 - შემდეგ გულში განიზრახვას რომელი

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში გამოცხადების დასაწყისის შესახებ, თავში როგორ დაიწყო გამოცხადება, ჰადისის ნომერი (1), ასევე იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მმართველობის შესახებ, თავში მოციქულის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვა: «საქმეები განზრახვით ფასობს», ჰადისის ნომერი (1907) — უმარ იბნ ალ-ხატაბის (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

² გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში აზანის შესახებ, თავში მოგზაურისთვის აზანის წარმოთქმა, თუ ისინი ჯამაათი არიან, ჰადისის ნომერი (631) — მალიქ იბნ ალ-ჰუვაირისის (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

ლოცვის შესრულებას აპირებს.

3- შემდეგ წარმოთქვამს თაქბირათ ალ-იჰრამს ამბობს: «აღლაჰუ აქბარ» და თაქბირის თქმის დროს ზემოთ სწევს ხელებს მხრების დონეზე, ან ყურის ბიბილოების დონეზე, ან მათ შორის.

4 - შემდეგ მარჯვენა ხელს დადებს მარცხენა ხელზე მკერდზე.

5 - შემდეგ ხსნის ლოცვას და ამბობს:

«اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَفِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا تُنْفِي الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْني مِنْ خَطَايَايَ بِالمَاءِ وَالتَّلْجِ وَالْبَرَدِ».

«ო აღლაჰ, დამაშორე მე ჩემს ცოდვებს ისე, როგორც დააშორე ერთმანეთს აღმოსავლეთი და დასავლეთი; ო აღლაჰ, გამწმინდე ჩემი ცოდვებისგან, როგორც თეთრი სამოსი იწმინდება ჭუჭყისგან; ო აღლაჰ, განმბანე ჩემი ცოდვებისგან წყლით, თოვლით და სეტყვით»¹.

¹ ეს იმის საფუძველზე, რაც გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში „აჰანის შესახებ“, თავში თაქბირის შემდეგ რას ამბობს მლოცველი, ჰადისის ნომერი (744), და იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში რა ითქმის თაქბირათ ალ-იჰრამსა და ყურანის კითხვას შორის, ჰადისის ნომერი (598) აბუ ჰურაირას (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

6- ან ამბობს:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

«სუბჰანაჲ ღლაჲჲჲჲ ვა ბიჰამდიჲ, ვა თაბაარაჲჲ სმუჲ, ვა თა'ალაჲ ჯადდუჲ, ვა ღაჲ ილაჲჲჲ ღაირუჲ". (ქება და დიდება შენ, ღმერთო, დალოცვილია სახელი შენი, ამაღლებულია დიდება შენი, არ არსებობს ღმერთი შენს გარდა).¹

7- შემდეგ ამბობს: შევეფარები ალლაჰს განდევნილი სატანისგან.

¹ ეს, რაც გადმოცემულია: აბუ დავუდის მიერ წიგნში ლოცვის შესახებ, თავში ვინც თვლის, რომ ლოცვა იწყება სიტყვებით: «სუბჰანაჲ ქალაჲჲჲჲ ვაბიჰამდიჲ», ჰადისის ნომერი (775), ასევე ათ-თირმის მიერ წიგნში ლოცვის შესახებ, თავში რას ამბობს მლოცველი ლოცვის დასაწყისში, ჰადისის ნომერი (242), ან-ნასაიის მიერ წიგნში ალ-იფთითაჲჲ, თავში ლოცვის დაწყებასა და კითხვას შორის ზიქრის სხვა ფორმა, ჰადისის ნომერი (900), იბნ მაჯას მიერ წიგნში ლოცვის დაწყების შესახებ, თავში ლოცვის დაწყება, ჰადისის ნომერი (804), და იმამ აჰმადის მიერ (ტომი 3, გვ. 50) აბუ სა'იდ ალ-ხუდრის (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით) გადმოცემით. ასევე გადმოცემულია: აბუ დავუდის მიერ ზემოაღნიშნულ ადგილას, ჰადისის ნომერი (776), ათ-თირმის მიერ იმავე თავში, ჰადისის ნომერი (243),

იბნ მაჯას მიერ იმავე თავში, ჰადისის ნომერი (806) აიშას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით. მუსლიმმაჲ ასევე მოიხსენია ეს თავის წიგნში ლოცვის შესახებ, თავში დალილი მათთვის, ვინც თვლის, რომ ზამალა ხმამაღლა არ უნდა ითქვას, ჰადისის ნომერი (399) უმარ იბნ ალ-ხატტაბის (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ქმედების საფუძველზე, მაგრამ მის ჯაჰჲჲჲჲ არის ნაკლი.

8- შემდეგ ამბობს ბასმალას და კითხულობს
ალ-ფათიჰას და ამბობს:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ① الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ② الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③
مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤ أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥ صِرَاطَ
الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦﴾

{სახელითა ალლაჰისა, მოწყალისა
შემწყალებლისა 1

დიდება ალლაჰს, სამყაროთა ღმერთს 2

მოწყალესა, შემწყალებელს 3

განკითხვის დღის მეუფეს.

მხოლოდ შენ გცემთ თაყვანს, და მხოლოდ
შენ გთხოვთ შეწევნას 5

გვიჩინამრძლვე პირდაპირი გზით 6

იმათი გზით, ვისაც წყალობა უყავი, და არა
შერისხულთა და გზააცდენილთა 7} შემდეგ
ამბობს: აამიინ. (ო ღმერთო, უპასუხე
ვედრებას)

9 - კითხულობს ყურანიდან რომელიმე
სურას. დილის ლოცვაზე უფრო მეტს
კითხულობს.

10 - შემდეგ წელში იხრება, ამავედროულად

განადიდებს ალლაჰს, წელი და თავი ერთ სიგრძეზეა გაწონასწორებული, ხოლო ხელის მტევნები მუხლებს ეყრდნობა.

11- რუქუ'ში ამბობს: «სუბჰჰანა რობბიალ აზიმ» ვადიდებ ჩემს უზენაეს უფალს, სამჯერ. და თუ დაამატა:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي».

«სუბჰანაჟა ლლაჰუმმა ვა ბიჰამდიქ, ალლაჰუმმა ღვირ ლიი»¹

«سُبُّوحٌ، قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ».

«სუბჰუჰჰუნ ყუდდუჰუსუნ რაბბულ მალააიქათი ვა რრუჰჰ» დიდებული ხარ, წმინდა ხარ, ანგელოზებისა და სულის უფალო.²³ უკეთესი იქნება.

12- შემდეგ აწევს თავს რუქუ'იდან და ამბობს: «სამიალლაჰუ ლიმან ჰამიდაჰჰ» — ალლაჰმა ისმინა იმის, ვინც მას ადიდებს, ამ დროს ხელებს

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (761) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (484).

² გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, ჰადისის ნომერი (487), და აბუ დავუდის მიერ, ჰადისის ნომერი (872).

³ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, ჰადისის ნომერი (487), და აბუ დავუდის მიერ, ჰადისი ნომრით (872).

სწევს მხრების დონეზე.

13- ვინც იმამის უკან ლოცულობს არ ამბობს: «სამიალლაჰუ ლიმან ჰამიდაჰ». მან ამის ნაცვლად უნდა თქვას: «რაბზანა ვა ლაქალ ჰამდ» ჩვენო ღმერთო, შენ გეკუთვნის ქება.

14- შემდეგ, ამ აწევის (ანუ რუქუ'იდან თავის აწევის) შემდეგ ამბობს:

«رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، مِلْءَ السَّمَاوَاتِ، وَمِلْءَ الْأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ
بَعْدُ».

«რაბზანაა ვა ლაქალ-ჰამდ, მილ ა-სსამავათი, ვა მილ ა-ლ-არდი, ვა მილ ა მაა ში'თა მინ შაი'ინ ბა'დ» ჩვენო ღმერთო, შენ გეკუთვნის ქება სავსე ცებით და სავსე მიწით, და იმ ყველაფრის აღსავსე, რაც შენ მოგისურვებია ამის შემდეგ.¹

وإن زاد: «أَهْلَ الثَّناءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ، وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ: لَا مَانِعَ لِمَا
أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيٍّ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ» فحسن.

«ო ღირსეულო ქებისა და დიდების პატრონო! ეს არის უდიდესი სიტყვა, რაც მონამ შეიძლება თქვას, და ჩვენ ყველანი შენი მონები ვართ. ო ალლაჰ, არ არსებობს ძალა, რომ

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, ჰადისის ნომერი (471), და აბუ დავუდის მიერ, ჰადისის ნომერი (760).

შეაჩეროს ის, რაც შენ მიანიჭე, და არავის შეუძლია მიანიჭოს ის, რაც შენ შეაკავე, და ძალაუფლება და ბრწყინვალეობა ვერ არგებს მას, ვის წინააღმდეგაც გასურს»¹. /აჰლუს-სანააი ვალ-მაჯდი, აჰაყყუ მა ყაალალ-'აბდუ, ვაქულლუნა ლაქა 'აბდუნ: ალლაჰუმმა, ლაა მანანი'ა ლიმაა ა'ტაითა, ვალა მუ'ტია ლიმაა მანა'თა, ვალა იანფა'უ ზალ-ჯადდი მინქა ალ-ჯადდუ/ ეს კარგია.

15 - შემდეგ აკეთებს პირველ სუჯუდს. და ამბობს სუჯუდზე: "ალლაჰუ აქბარ", სუჯუდზე ჩადის და მისი მუხლები, ხელის მტევნები, შუბლი, ცხვირი ეყრდნობა მიწას. მკლავები არ უნდა ეყრდნობოდეს მიწას. თითების წვერები უნდა ჰქონდეს მიმართული ყიბლასკენ.

16- სუჯუდში ამბობს: «სუბჰანა რაბბილ ა'ლა» ვადიდებ ჩემს უზენაეს უფალს სამჯერ. და თუ დაამატა:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي.»

«სუბჰანაქა ალლაჰუმმა რაბბანაა ვა

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, ჰადისის ნომერი (477), და აბუ დავუდის მიერ, ჰადისის ნომერი (847).

ბიჰამდიქ, ალლაჰუმმა ღვირ ლიი»¹

«سُبُّوحٌ، قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ».

«სუბჰუჰუჰუნ ყუდდუჰუსუნ რაბჰულ მალააიქათი ვა რრუჰჰ» დიდებული ხარ, წმინდა ხარ, ანგელოზებისა და სულის უფალო. კარგი იქნება.

17- შემდეგ აწევს თავს სუჯუდიდან და ამბობს: «ალლაჰჰუ აქბარ».

18- შემდეგ ჯდება ორ სუჯუდს შორის მარცხენა ფეხზე,

გამართულ მდგომარეობაში აყენებს მარჯვენა ფეხს, და დებს მარჯვენა ხელს მარჯვენა ბარძაყის ზედა ნაწილზე, იქვე, რაც მუხლისკენ არის. ამ ხელიდან კეცავს ნეკას და უსახელოს, საჩვენებელ თითს კი ზევით სწევს და ამოძრავებს ვედრების თქმისას. დიდი თითის წვერს აკავშირებს შუა თითის წვერთან ისე, რომ ბეჭდის ფორმას ქმნის. მარცხენა ხელს კი დაბლა ადებს ბრტყელი თითებით მარცხენა ბარძაყის ზედა ნაწილზე, მუხლისკენ.

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (761) და მუსლიმის მიერ ნომრით (484).

19 - სუჯუდებს შორის ჯდომისას ამბობს:

«رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي، وَاجْبُرْنِي، وَعَافِنِي».

«რაბბი ღვირ ლიი, ვა რჰამნიი, ვა ჰდინიი, ვა რზუყნიი, ვა 'აფინიი».¹

20 - შემდეგ აკეთებს მეორე სუჯუდს ისევე, როგორც პირველს. და ამბობს თაქბირს სუჯუდის დროს.

21 - შემდეგ ღება მეორე სუჯუდიდან და ამბობს: "აღლაჰუ აქბარ". ლოცულობს მეორე რაქათს ისევე, როგორც პირველს, აკეთებს ყველაფერს გახსნის ვედრების გარდა.

22 - მეორე წელში მოხრის დასრულების შემდეგ ჯდება და ამბობს "აღლაჰუ აქბარ". ჯდება ისევე, როგორც ორ სუჯუდს შორის ჯდება.

23- ათაჰუიათი ლილლაჰი, ვა სალაავაათუ, ვა ტტაიბათუ, ასსალამუ 'ალაიქა აიუჰა ნნაბიუი ვა რაჰმათულლაჰი ვა ბარაქაათუჰ, ასსალამუ 'ალაინაა ვა 'ალაა 'იბადილლაჰი

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, ჰადისის ნომერი (2697), და აბუ დავუდის მიერ, ჰადისის ნომერი (850).

სსაალიპიინ, აშჰადუ ან ღაა ილააჰა ილლა ღლაჰ, ვა აშჰადუ ანნა მუჰამადან 'აბდუჰუ ვა რასუულუჰ, ალლაჰუმმა სალლი 'ალაა მუჰამადინ ვა 'ალაა აალი მუჰამად, ქამაა სალაითა 'ალაა იბრააჰიმა ვა 'ალაა აალი იბრააჰიმა ინნაქა ჰამიიდუნ მაჯიიდ, ალლაჰუმმა ბაარიქ 'ალაა მუჰამადინ ვა 'ალაა აალი მუჰამად, ქამაა ბაარაქთა 'ალაა იბრააჰიმა ვა 'ალაა აალი იბრააჰიმა ინნაქა ჰამიიდუნ მაჯიიდ. აუზუბილლაჰუ მინ 'აზააბი ჯაჰანნამ, ვა მინ 'აზააბილ ყაბრ, ვა მინ ფითნათილ მაჰიაა ვალ მამაათ, ვა მინ ფითნათილ მასიიჰი დდაჯჯაალ".

24- შემდეგ აკეთებს ვედრებას იმაზე, რაც სურს ამქვეყნად და აახირეთში.

25 - შემდეგ ესალმება მარჯვნივ და მარცხნივ თავის მიბრუნებით და ამბობს: "ასსალაამუ 'ალაიქუმ ვა რაჰმათულლაჰ".

26 - თუ ლოცვა არის სამ ან ოთხ რაქათიანი მაშინ, პირველ თაშაჰუდს ამთავრებს სიტყვებით: "აშჰადუ ან ღაა ილააჰა ილლა

ლლაჰ, ვა აშჰადუ ანნა მუჰამმადან რასუულუ ლლაჰ".

27 - შემდეგ ის დგება სიტყვებით "ალლაჰუ აქბარ" და ჩერდება ამ მდგომარეობაში.

28 - შემდეგ ასრულებს ლოცვას ისევე, როგორც პირველ რაქათს, მაგრამ არ კითხულობს დამატებით სურას ყურანიდან.

29 - შემდეგ ჯდება გვერდულ მდგომარეობაში ისე, რომ მარჯვენა ფეხს დაყენებულ მდგომარეობაში ტოვებს, მარცხენა ფეხს კი გამოჰყავს მარჯვენას ქვემოდან, და სხეულის ბალანსს უშვებს მიწაზე, ხელებს დებს ბარძაყებზე იგივე ფორმით, როგორც პირველ თაშაჰჰუდში.

30 - ამ ჯდომაში კითხულობს თაშაჰჰუდს სრულად.

31 - შემდეგ ესალმება მარჯვნივ და მარცხნივ თავის მიზრუნებით და ამბობს: "ასსალაამუ 'ალაიქუმ ვა რაჰმათულლაჰ".

*ლოცვაში არასასურველი ქმედებები:

1- ლოცვაში არასასურველია თავის ან მზერის

გადახრა გვერდებზე, ხოლო ზეცისკენ შეხედვა აკრძალულია.

2- ლოცვაში არასასურველია უაზრო მოძრაობა და ფუსფუსი საჭიროების გარეშე.

3- ლოცვაში არასასურველია თან ქონა იმგვარი ნივთებისა, რაც ყურადღებას ფანტავს, როგორიცაა: მძიმე საგნები ან ფერად-ფერადი, თვალშისაცემი საგნები.

4- ლოცვაში არასასურველია თახასურ, ანუ ხელის დადება წელზე ან თეძოზე.

*ლოცვის გამაუქმებელი ქმედებები:

1- ლოცვა ბათილდება, თუ მლოცველი განზრახ ილაპარაკებს, თუნდაც უმნიშვნელო იყოს.

2- ლოცვა ბათილდება, თუ მლოცველი სრული სხეულით გადაიხრება ყიბლიდან.

3- ლოცვა ბათილდება, თუ გაზებს გამოყოფს, და ასევე ყველა იმ ქმედებით, რაც აბდესის ან დიდი განზანვის ვალდებულებას იწვევს.

4- ლოცვა ბათილდება, თუ იქნება ბევრი თანმიმდევრული მოძრაობა უაზროდ

საჭიროების გარეშე.

5- ლოცვა ბათილდება, თუ მლოცველი გაიცინებს, თუნდაც ცოტა იყოს.

6- ლოცვა ბათილდება, თუ მლოცველი განზრახ დაამატებს მასში დამატებით რუქუს, სუჯუდს, დგომას ან ჯდომას.

7- ლოცვა ბათილდება, თუ მლოცველი განზრახ დაასწრებს იმამს ლოცვის მოქმედებებში.

8- ლოცვის გამაუქმებელ ქმედებებს ასევე მიეკუთვნება: ლოცვა ისეთი ტანსაცმლით, რომელიც გამოაჩენს კანის ფორმას,

(როგორც ეს მკაფიოდ არის ახსნილი შემდეგ კითხვაზე პასუხში).

ღირსეული შეიხი /მუჰამმად იბნ სალიჰ ალ-უსაიმინი.

ღმერთის მშვიდობა, წყალობა და კურთხევა გქონოდეთ. გთხოვთ, უპასუხოთ შემდეგ შეკითხვას:

ბევრი ადამიანი ლოცულობს თხელ ტანსაცმელში, რომელიც კანის ფორმას აჩენს, და

ამ ტანსაცმლის ქვეშ აცვიათ მოკლე შარვლები, რომლებიც ბარძაყის შუა ნაწილს არ სცდება, ამიტომ ტანსაცმლის მიღმა ჩანს ბარძაყის შუა ნაწილი. როგორია ასეთი ლოცვის განაჩენი?

და თქვენზე იყოს ალლაჰის მშვიდობა, წყალობა და კურთხევა.

პასუხი: ასეთების ლოცვის განაჩენი იგივეა, რაც იმ ადამიანის, ვინც ლოცულობს მხოლოდ მოკლე შარვლით, სხვა ტანსაცმლის გარეშე, რადგან გამჭვირვალე ტანსაცმელი, რომელიც კანის ფორმას აჩენს არ ითვლება დაფარვად, და მისი არსებობა ისეა, როგორც უქონლობა. ამის საფუძველზე მათი ლოცვა არ არის სწორი, ეს არის სწავლულთა ორთავე მოსაზრებიდან უფრო სწორი აზრი, და ასევე ეს არის იმამ აჰმადის, ალლაჰმა შეიწყალოს ის, მაზჰაბის ცნობილი პოზიცია. რადგან მამაკაცისთვის ლოცვაში სავალდებულოა დაფაროს ის, რაც არის ჭიპსა და მუხლს შორის, და ეს არის მინიმუმი, რითაც სრულდება ალლაჰის უზენაესი ბრძანებისადმი დამორჩილება, რასაც

ამბობს დიდებული და ძლევამოსილი:¹

﴿يَا أَيُّهَا آدَمُ خُذْ أَوْ زَيْنَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ...﴾

{ჰეი ადამის შვილებო! შეიმოსეთ საუკეთესო სამოსით ყოველ სალოცავთან...} [ალ-ა'რაფ: 31].

მათზე სავალდებულოა ორი ვარიანტიდან ერთ-ერთი: ან ჩაიცვან შარვლები, რომლებიც დაფარავს ჭიპსა და მუხლს შორის მდებარე ადგილს, ან ჩაიცვან ამ მოკლე შარვლებზე ზემოდან სქელი ტანსაცმელი, რომელიც არ აჩენს კანის ფორმას.

ეს ქმედება, რომელიც შეკითხვაში იყო ნახსენები — შეცდომაა და სახიფათოა, ამიტომ მათ მართებთ თავი აარიდონ ამას და მოინანიონ ალლაჰის წინაშე და იფიქრონ იმაზე, რომ ლოცვაში სრულად დაფარონ ის, რაც სავალდებულოა დასაფარად.

ვთხოვთ ალლაჰს ჩვენთვის და ჩვენი მუსლიმი ძმებისთვის მართალი გზისა და

¹ ალ-ინსაფ ერთად ალ-მუყნი'თან და აშ-შარჰ ალ-ქაბირთან (ტომი 2, გვ. 200), მუნთაჰა ალ-ირადაათ ერთად ალ-ბუჰუთის შარხთან (ტომი 1, გვ. 298).

წარმატების მინიჭებას იმაში, რაც მას უყვარს და რაც მას აკმაყოფილებს, ჭეშმარიტად, ის არის უხვმოწყალე და კეთილი.

დაიწერა

მუჰამმად საალიჰ ალ'უსაიმინის მიერ

5 რამადანს, 1408 წელს ჰიჯრით.

სავალდებულო ლოცვების შემდეგ

წამოსათქმელი ზიქრები

საჭიროა რომ თქვას:

«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ».

«ვთხოვ შენდობას ალლაჰს, ვთხოვ შენდობას ალლაჰს, ვთხოვ შენდობას ალლაჰს. ალლაჰ, შენ ხარ მშვიდობა, და შენგან არის მშვიდობა. კურთხეული ხარ, დიდებისა და ღირსების მფლობელო»¹.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ، وَلَهُ الْفَضْلُ، وَلَهُ النَّعَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ».

«არ არსებობს სხვა ღვთაება ალლაჰის გარდა

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, ჰადისის ნომერი (591), და აბუ დავუდის მიერ, ჰადისის ნომერი (1512).

— იგი ერთია, არ ჰყავს მას თანამოზიარე. მას ეკუთვნის მეუფება და დიდება, და ის ყოვლისშემძლეა. არ არსებობს ძალა და ძლევამოსილება გარდა ალლაჰისა. არ არსებობს სხვა ღვთაება ალლაჰის გარდა და ჩვენ ვცემთ თაყვანს მხოლოდ მას. მას ეკუთვნის წყალობა, მისგან მოდის მადლი და მშვენიერი ქება. არ არსებობს სხვა ღვთაება ალლაჰის გარდა — ჩვენ ერთგულად ვუძღვნიტ მას რელიგიას, თუნდაც ურწმუნოებს სძულდეთ ეს»./ლაა ილააჰა ილლა ალლაჰ, ვაჰდაჰუ ლაა შარიიქა ლაჰ, ლაჰულ მულქუ, ვა ლაჰულ ჰამდუ, ვა ჰუვა 'ალაა ქულლი შაიინ ყადირ, ლაა ჰავლა ვა ლაა ყუვვათა ილლა ბილლაჰ, ლაა ილააჰა ილლა ალლაჰ, ვა ლაა ნა'ბუდუ ილლაა იაჰ, ლაჰუ ნი'მათუ, ვა ლაჰულ ფადლუ, ვა ლაჰუ სსანაა ულ ჰასანუ, ლაა ილააჰა ილლა ლაჰ, მუხლისიინა ლაჰუ დდინა ვა ლავ ქარიჰალ ქაჰირუუნ¹.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ».

«არ არსებობს სხვა ღვთაება ალლაჰის გარდა — იგი ერთია, არ ჰყავს მას თანამოზიარე. მას

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, ჰადისის ნომერი (594), და ან-ნასაიის მიერ, ჰადისის ნომერი (1340).

ეკუთვნის მეუფება და დიდება, და ის ყოვლისშემძლეა. ო, ალლაჰ! არავის შეუძლია შეაჩეროს ის, რაც შენ უბოძე, და არავის შეუძლია მისცეს ის, რაც შენ შეაჩერე. ვერავითარი ძალაუფლება ან სიმდიდრე არ მოიტანს სარგებელს შენი ძალაუფლების წინაშე»¹. /ლაა ილააჰა ილლა ალლაჰაჰ, ვაჰდაჰუ ლაა შარიიჰა ლაჰ, ლაჰულ მულქუ ვალაჰულ ჰამდუ, ვა ჰუვა 'ალაა ქულლი შაიინ ყადიირ, ალლაჰუმმა ლაა მანნი'ა ლიმაა ა'ტაითა, ვა ლაა მუ'ტია ლიმაა მანა'თა, ვა ლაა იანფა'უ ზალ ჯადდი მინქალ ჯადდუ

მუსლიმმა უნდა ეცადოს, რომ იკითხოს ის თასბიჰი, თაჰმიდი და თაჰბირი, რაც ამ საკითხში მოციქულისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) გადმოცემულია. ეს ზიქრები სხვადასხვა ფორმით არის მოტანილი, ამიტომ უმჯობესია, ადამიანმა ხან ერთი ფორმა გამოიყენოს და ხან მეორე.

პირველი ვარიანტი: მოციქული (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ასწავლიდა, რომ

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (6862) და მუსლიმის მიერ ნომრით (593).

ლოცვის შემდეგ ითქვას: სუბჰაან ალლაჰ 33-ჯერ, ალჰამდულილლაჰ 33-ჯერ, ალლაჰუ აქბარ 33-ჯერ, და დაასრულოს შემდეგით:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

«არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰისა, ერთადერთისა რომელსაც არ ჰყავს თანაზიარი, მას ეკუთვნის მეუფება და დიდება. და ის ყოვლისშემძლეა».[ლაა ილააჰა ილლაა ლლაჰ, ვაჰდაჰუ ლაა შარიიქა ლაჰ, ლაჰულ მულქუ ვა ლაჰულ ჰამდუ, ვა ჰუვა 'ალაა ქულლი შაი'ინ ყადირ]¹

მეორე ვარიანტი: ლოცვის შემდეგ ითქვას: სუბჰაან ალლაჰ 33-ჯერ, ალჰამდულილლაჰ 33-ჯერ, ალლაჰუ აქბარ 34-ჯერ.²

მესამე ვარიანტი: ლოცვის შემდეგ ითქვას: სუბჰაან ალლაჰ 10-ჯერ, ალლაჰამდულილლაჰ

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში სასურველია ლოცვის შემდეგ ზიქრის კეთება, ჰადისის ნომერი (597) — აბუ ჰურაირას (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით) გადმოცემით.

² გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში სასურველია ლოცვის შემდეგ ზიქრის გაკეთება, ჰადისის ნომერი (596) ქა'ბ იბნ 'უჯრაჰას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

10-ჯერ, ალლაჰუ აქბარ 10-ჯერ.¹

მეოთხე ვარიანტი: ლოცვის შემდეგ ადამიანს შეუძლია თქვას შემდეგი სიტყვები თითოეული 25-ჯერ: სუბჰანალლაჰ, ვალჰამდულილლაჰ, ვა ლაა ილაჰა ილლა ალლაჰ, ვალლაჰუ აქბარ.²

ასევე საჭიროა, რომ ადამიანმა წაიკითხოს აიათულ-ქურსი, და ასევე:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში ვედრებები, თავში ვედრება ლოცვის შემდეგ, ჰადისის ნომერი (6329) — აბუ ჰურაირას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით. ასევე გადმოცემულია: აბუ დავუდის მიერ წიგნში ზნეობის(ადაბ/ეთიკა) შესახებ, თავში ძილის წინ თასბიჰის შესახებ, ჰადისის ნომერი (5065); ათ-თირმიზის მიერ წიგნში ვედრებების შესახებ, თავში თასბიჰის, თაქბირის და თაჰმიდის თქმაზე ძილის წინ, ჰადისის ნომერი (3410), ან-ნასაის მიერ წიგნში საჰვის (დავიწყების) შესახებ, თავში თასბიჰის რაოდენობა ლოცვის შემდეგ, ჰადისის ნომერი (1349), და იმამ აჰმადის მიერ (ტომი 2, გვერდი 160) — აბდულლაჰ იბნ 'ამრის (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

² ეს ჰადისი სუბჰანალლაჰ, ვალჰამდულილლაჰ, ვა ლაა ილაჰა ილლა ალლაჰ, ვალლაჰუ აქბარ, თითოეული 25-ჯერ. მოტანილია შემდეგ წყაროებში: ათ-თირმიზი, წიგნი: თავი: ზიქრების შესახებ ძილის წინ ნომრით 3413, ან-ნასა'ი — წიგნი: დავიწყება, თავი: ზიქრების სხვა რაოდენობა ნომრით 1351,

ასევე მოჰყავს იბნ უმარიდან ნომრით 1352, აჰმადი მუსნადში ტ.5, გვ.184 ზაიდ იბნ სააბითიდან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), ეს ვარიანტი ჰადისის მიხედვით დასტურდება და შეიძლება გამოიყენოს, როგორც ლოცვის შემდგომი ზიქრი ალტერნატიულად სხვა ფორმებთან.

{თქვი: იგია, ალლაჰი ერთადერთი! 1} და

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ①﴾

{თქვი: შევეფარები განთიადის მეუფეს 1} და

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ①﴾

{თქვი: შევეფარები ადამიანთა მეუფეს 1}

სუჯუდ საჰვას წესები

სუჯუდ საჰვა - ლოცვაში შეცდომის გამოსწორების სამი მიზეზი აქვს:

დამატება:

თუ ადამიანი ლოცვაში დაუმატებს ერთზე მეტ რუქუ'ს, ანუ ერთ რუქუ'ში ორჯერ დაიხრება; ან სამჯერ გააკეთებს სუჯუდს, რაც ორია ნორმალურად, ან, ოთხმუხლა ლოცვაში მეხუთე რუქუ'ზე წამოდგება, შემდეგ კი გაახსენდება (რომ უკვე ოთხი იყო) მაშინ დაუბრუნდება და სწორად გააგრძელებს ლოცვას. ასეთ შემთხვევაში, დავიწყებული სუჯუდი აუცილებელია ლოცვის ბოლოს, როგორც გამოსწორების ფორმა.

თუ შეცდომის სუჯუდი შესრულდება ზემოთხსენებული მიზეზის ზედმეტობის გამო,

მაშინ ის კეთდება ღოცვის შემდეგ. ანუ: კითხულობ ათ-თაშაჰჰუდს, ასრულებ სალამს, შემდეგ აკეთებ ორჯერ სუჯუდს, და ისევ ასრულებ სალამს. ასე მოიქცა მოციქული (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას), როდესაც ერთხელ ხუთი რაქათი ილოცა, როდესაც ღოცვის დასრულების შემდეგ მოახსენეს, რომ ხუთი რაქათი ილოცა, მან გააკეთა დავიწყების სუჯუდი ღოცვის შემდეგ¹.

არ უნდა ითქვას, რომ მოციქულმა (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) მხოლოდ იმიტომ შეასრულა სუჯუდი საჰვა სალამის შემდეგ, რომ მან მხოლოდ სალამის შემდეგ გაიგო — ეს მართალია. მაგრამ ჩვენ ვამბობთ: რომ გადაწყვეტილება განსხვავებული ყოფილიყო იმ ქმედებისგან, რაც მან გააკეთა, მაშინ ის: ‘თუ გადაჭარბება ჯერ კიდევ სალამამდე შეამჩნიეთ, მაშინ სუჯუდი შეასრულეთ სალამამდე’. ხოლო

¹ ეს ჰადისი გადმოცემულია: საჰიჰ ალ-ბუხარის ღოცვის წიგნში, თავი ყიზლას შესახებ, ჰადისი ნომრით 404, საჰიჰ მუსლიმი მეჩეთების წიგნში, თავი ღოცვაში დაშვებულ შეცდომებზე და სუჯუდი საჰვას შესრულება, ჰადისი ნომრით 572, ჰადისი გადმოცემულია აბდულლაჰ იბნ მასუდის (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით) მიერ.

იმის გამო, რომ მან არ შეცვალა ეს წესრიგი და ასე დატოვა საქმე, ვხვდებით, რომ სუჯუდი საჰვას გადაჭარბების გამო სალამის შემდეგ სრულდება.

და ამის დასტურად მოჰყავთ ის, რომ მოციქული (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) როცა ზუჰრის ან ასრის ლოცვიდან მხოლოდ ორი რაქათი შეასრულა და სალამი მისცა, შემდეგ შეახსენეს, რის შემდეგაც ლოცვა დაამთავრა, სალამი კვლავ მისცა, შემდეგ სუჯუდი საჰვა შეასრულა, და ბოლოს კიდევ ერთხელ სალამი მისცა¹. ეს იმიტომ, რომ სალამი ლოცვის შუაში დამატებაა, ამიტომ მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუჯუდი საჰვა სალამის შემდეგ შეასრულა.

ასევე როგორც ეს ეთანხმება გადმოცემას(აღ

¹ ეს ჰადისი გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში ლოცვა, თავი: თითების გადაჯვარედინება მეჩეთში, ნომრით 482; ასევე მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთები, თავი: დავიწყება ლოცვაში და მისთვის სუჯუდი, ნომრით 573, აბუ ჰურაირას (აღლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით) გადმოცემით. ასევე გადმოცემულია მუსლიმის მიერ იმავე თავში ნომრით 574 იმრან იბნ ჰუსაინის (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) გადმოცემით, ოღონდ იქ ნათქვამია: "მან სამი რაქათის შემდეგ მისცა სალამი".

ასარ/ალ ჰადის), ეს ასევე ეთანხმება გონებრივ მსჯელობასაც: როდესაც ადამიანი ლოცვაში რაიმეს (მაგ. რაქათს) ზედმეტად დაამატებს და ვიტყვით, რომ სუჯუდ საჰვა უნდა გააკეთოს სალამამდე, მაშინ ლოცვაში გამოდის ორის გადამეტება: ის, რაც შეცდომით დაამატა (მაგ. ზედმეტი რაქათი), და თავად სუჯუდი, რომელიც სალამამდე დაემატა. მაგრამ თუ ვიტყვით, რომ ის სუჯუდ საჰვას გააკეთებს სალამის შემდეგ, მაშინ ლოცვაში იქნება მხოლოდ ერთი ზედმეტი ქმედება, რომელიც მომხდარა გაუცნობიერებლად და ეს უფრო შეეფერება სუჯუდ საჰვას შარიათულ მიზანს.

დაკლება:

და სწორედ ასეთ შემთხვევაში საჯდა სრულდება სალამამდე,

მაგალითად: თუ მლოცველს დაავიწყდა შუა თაშაჰჰუდი და პირდაპირ ამდგარი წავიდა მესამე რაქათზე, ან თუ დაავიწყდა სუჯუდში თქმა: «სუბჰან რაბბიელ 'ა'ლაა», ან რუქუ'ში არ თქვა: «სუბჰან რაბბიელ 'აზიიმ», მაშინ იმან

უნდა გააკეთოს ორი საჯდა სალამამდე, რადგან ამ შემთხვევაში ლოცვა შემცირდა სავალდებულოს გამოტოვებით, ხოლო სიბრძნე იმაში მდგომარეობს, რომ ნაკლული ქმედება ლოცვის შიგნითვე უნდა ანაზღაურდეს, სანამ სალამით დასრულდება ლოცვა.

ამაზე მიუთითებს ჰადისი აბდულლაჰ იბნ ბუჰაინას,

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِهِمُ الظُّهْرَ، فَقَامَ مِنَ الرَّكَعَتَيْنِ وَلَمْ يَجْلِسْ، فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ، وَانْتَظَرَ النَّاسُ تَسْلِيمَهُ، كَبَّرَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ جَالِسٌ، فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ».

«შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ზუჰრის ლოცვაში ორმუხლიანი ლოცვის შემდეგ არ დაჯდა (პირველი თაშაჰუდისთვის), და როცა დაასრულა ლოცვა, ხალხი ელოდებოდა მის სალამს, მაგრამ იგი დაჯდა, თაქბირი წარმოთქვა და ორი სუჯუდი შეასრულა, შემდეგ მიესალმა»¹.

ლოცვის დროს ეჭვი მასში დამატებაში და

¹ ეს ჰადისი მოჰყავს იმამ ალ-ბუხარის თავის წიგნში აზანის წიგნი, თავში ვინც არ თვლის პირველ თაშაჰუდს ვალდებულად ნომრით (829), და იმამ მუსლიმს თავის წიგნში მეჩეთების წიგნი თავში დავიწყების სუჯუდი ლოცვაში და მისთვის სუჯუდის ადვლენა ნომრით (570).

დანაკლისში:

თუ დაეჭვდა: ოთხი რაქათით ილოცა, თუ მხოლოდ სამი? ასეთ შემთხვევაში ორი მდგომარეობა არსებობს:

პირველი მდგომარეობა: როცა მას გაუჩნდება მკაფიო ვარაუდი რომელიმე მხარეზე — ან ზედმეტი რაქათი ილოცა, ან ნაკლები. ასეთ შემთხვევაში იმოქმედებს იმ ვარაუდის მიხედვით, რომელიც უფრო ძლიერად ჭარბობს მის გონებაში და თაყვანსცემის შეცდომის სუჯუდს ახორციელებს სალამის შემდეგ, როგორც ეს გადმოცემულია იბნ მას'უდის ჰადისში (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი):

«إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ، فَلْيَتَحَرَّ الصَّوَابَ فَلْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ، ثُمَّ لْيُسَلِّمْ، ثُمَّ لْيَسْجُدْ
سَجْدَتَيْنِ».

«როცა თქვენგანს რომელიმე დაეჭვდა თავისი ლოცვაში, შეეცადოს სწორი ვარიანტის გარკვევას და დაამთავროს ლოცვა ამ ვარაუდის მიხედვით, შემდეგ მიესალმოს, შემდეგ კი გააკეთოს ორი შეცდომის სუჯუდი». ასე თქვა მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას)

ან მისი მნიშვნელობით¹.

მეორე მდგომარეობა: თუ ექვი შეეპარა ლოცვაში მეტობისა თუ ნაკლებობის საკითხში, ისე რომ ვერცერთი ვარიანტი ვერ გადაუწყვეტია, მაშინ იგი უნდა დაეყრდნოს დარწმუნებას და ეს არის ნაკლები რაოდენობა, შემდეგ კი დაასრულოს ლოცვა ამ რაოდენობის შესაბამისად და შეასრულოს დავიწყების სუჯუდი ორჯერ მისალმებამდე. ასე გადმოცემულია სუნნაში მოციქულისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას)².

* სუჯუდი საჰვას წესების შეხებ:

1- თუ მლოცველი შეგნებულად დაასრულებს ლოცვას იმამდე, მისი ლოცვა ბათილია.

2 - თუ მლოცველი შეგნებულად დაამატებს ლოცვაში დგომას, ჯდომას, რუქუ'ზე ჩასვლას ან

¹ ეს ჰადისი მოჰყავს ალ-ბუხარის ლოცვის წიგნში, თავი: მიმართვა ყიბლასისკენ, სადაც არ უნდა იმყოფებოდე, ნომრით (401), ასევე იმამ მუსლიმს მეჩეთების წიგნში, თავი: დავიწყება ლოცვაში და მისი დავიწყების სუჯუდის აღსრულება, ნომრით (572), აბდულლაჰ იბნ მას'უდის გადმოცემით (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი).

² ამას გადმოსცემს იმამ მუსლიმი, თავის კრებულში მეჩეთები, თავში: ლოცვაში დავიწყება და მის გამო სუჯუდი საჰვი, ჰადისი ნომრით (571), აბუ საიდ ალ-ხუდრის გადმოცემით (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი).

საჯდას, მისი ლოცვა ბათილად ითვლება.

3- თუ მლოცველმა გამოტოვა ლოცვის საფუძვლებიდან რაიმე, და ეს იყო თაქბირათ ალ-იჰრამ, მაშინ მისი ლოცვა არის ბათილი, იქნება ეს გამიზნულად თუ შემთხვევით, რადგან ლოცვა ამ თაქბირის გარეშე არ იწყება. და თუ გამოტოვებული ფუძე სხვაა, არ არის თაქბირათ ალ-იჰრამ, და მლოცველმა იგი განზრახ დატოვა, ასევე მისი ლოცვაც ბათილია.

4 - თუ მლოცველმა ლოცვის სავალდებულო ნაწილთაგანი განზრახ გამოტოვა, მაშინ მისი ლოცვა ბათილად ითვლება.

5 - თუ დავიწყების სუჯუდი სალამის შემდეგ იყო, მაშინ აუცილებელია მეორედაც შესრულდეს მისალმება საჯდას შემდეგ.

*სუჯუდის შეცდომის წესების შესახებ:

შეკითხვა / 1 - სალამის თქმა ლოცვის დასრულებამდე

თუ მლოცველმა ლოცვის დასრულებამდე სალამი თქვას დავიწყებით, მაშინ მისი ლოცვა არ გაუქმდება.

თუ დიდხანი გავიდა მას შემდეგ, რაც გაიხსენა, მაშინ ლოცვა თავიდან უნდა დაიწყოს.

და თუ გაიხსენა მცირე დროის შემდეგ მაგალითად, ხუთი წუთის შემდეგ, მაშინ აგრძელებს ლოცვას იქიდან, სადაც შეწყვიტა, ასრულებს მას და შემდეგ დაასრულებს მისალმებით.

სუჯუდის ადგილი: მისალმების შემდეგ ასრულებს დავიწყების ორ საჯდას და მიესამება მეორედ.

საკითხი / 2 – ლოცვაში დამატება

თუ მლოცველი დაამატებს ლოცვაში დგომას, ჯდომას, რუქუ'ზე ჩასვლას ან საჯდას,

მდგომარეობა: თუ იგი დაამატებს ლოცვაში რამეს და ეს მხოლოდ დამატების დასრულების შემდეგ გაახსენდება მას მხოლოდ საჰვას სუჯუდი დაეკისრება.

და თუ გაიხსენა დამატების დროს, მაშინ მას ევალება დაუყოვნებლივ შეწყვიტოს ეს დამატება და დაუბრუნდეს სწორს.

სუჯუდის ადგილი: მისალმების შემდეგ ასრულებს დავიწყების სუჯუდს და მეორეჯერ ესალმება.

საკითხი/ 3 - საფუძვლის მიტოვების შემთხვევაში თუ ლოცვის საფუძვლებიდან რომელიმე მიატოვა, დავიწყების გამო გარდა თაქბირათულ-იჰრამისა

მდგომარეობა: თუ იმ ფუძის გამოტოვების შემდეგ, ის მივიდა შემდეგი რაქათის იმავე ადგილზე, მაშინ პირველი რაქათი, საიდანაც ის საფუძველი გამოტოვა, გაუქმებულია და შემდეგი რაქათი მის ადგილს იკავებს.

და თუ მან ვერ მიაღწია იმ საფუძვლის ადგილს შემდეგ რაქათში, მაშინ აუცილებელია დაბრუნდეს იმ რუქნის ადგილზე, რომელიც გამოტოვა, შეასრულოს ის და ყველაფერი, რაც მას მოსდევს. სუჯუდის ადგილი: ორივე შემთხვევაში (იქნება ეს დაბრუნება გამოტოვებულ ფუძეზე ან შემდეგი რაქათის გაგრძელება), მლოცველისთვის

სავალდებულოა დავიწყების სუჯუდი, და მისი ადგილი არის სალამის შემდეგ.

საკითხი/4 - დაეჭვება ლოცვაში

თუ მლოცველს გაუჩნდა ეჭვი რაქათების რაოდენობაზე მაგალითად, არ ახსოვს, ორი რაქათი ილოცა თუ სამი, ამ შემთხვევაში არსებობს ორი მდგომარეობა:

პირველი მდგომარეობა: თუ მლოცველს ეჭვის დროს ერთი ვარიანტი უფრო მართებულად მიაჩნია, მაშინ იგი უნდა დაეყრდნოს იმ ვარიანტს, რაც მიაჩნია სწორად, და დაასრულოს ლოცვა ამ ვარიანტის მიხედვით, შემდეგ მიესალმოს.

მეორე მდგომარეობა: თუ მლოცველს არც ერთი ვარიანტი არ ეჩვენება უფრო მართებული, ანუ ვერ გადაწყვიტა, ორი რაქათი ილოცა თუ სამი, მაშინ უნდა დაეყრდნოს დარწმუნებას, ანუ უმცირეს რიცხვს, და დაასრულოს ლოცვა ამაზე დაყრდნობით.

სუჯუდის ადგილი: პირველ შემთხვევაში

გამოსასწორებელი საჯდა უნდა შესრულდეს სალამის შემდეგ.

მეორე შემთხვევაში გამოსასწორებელ სუჯუდს ასრულებს მისალმების წინ.

საკითხი / 5 - პირველი თაშაჰუდის მიტოვება დავიწყებით:

სავალდებულო მოქმედებების დადგენილება იგივეა, რაც პირველი თაშაჰუდის დადგენილება.

მდგომარეობა/ თუ მხოლოდ მას შემდეგ გაახსენდა, რაც სრულად წამოდგა ფეხზე, მაშინ აგრძელებს ლოცვას და აღარ ბრუნდება თაშაჰუდზე.

თუ მოაგონდა წამოდგომის შემდეგ, მაგრამ მანამ, სანამ სრულად წამოდგებოდა ფეხზე, მაშინ უნდა დაბრუნდეს, დაჯდეს, თაშაჰუდი შეასრულოს და დაასრულოს მისი ლოცვა.

თუ მოაგონდა მანამ, სანამ ბარძაყები მთლიანად გაშორდა წვივებს, მაშინ უნდა დარჩეს მჯდომარე მდგომარეობაში, წაიკითხოს

თაშაჰჰუდი, ჴემდეგ დაასრულოს ლოცვა და არ ჴეასრულოს საჯდა საჰვას, რადგან არც ჴედმეტობა მომხდარა და არც გამოტოვება.

სუჰუდის ადგილი / ასრულებს საჯდა საჰვას მისალმების წინ.

ყურანის კითხვისას გასაკეთებელი საჯდა

მისი მიზეზი: როცა ადამიანი წაიკითხავს აიათს, რომელშიც მოცემულია საჯდა (მუხლმოდრეკა), რაც წმინდა ყურანში გარკვევითაა აღნიშნული და ჴენიშვნა გამოკვეთილად მითითებული, მაშინ მისთვის მისაღები და ჴეჰებული ჰმედებაა, რომ მუხლი მოიდრიკოს დიდებული და ძღევამოსილი ალლაჰისთვის, ჴოგიერთი სწავლული თვლის, რომ ყურანის კითხვისას ჴესასრულები საჯდა ვალდებულებაა. თუმცა სწორი მოსაზრება ისაა, რომ ეს სავალდებულო არაა, რადგან მორწმუნეების მართველის უმარ იბნ ალ-ხატტაბმა (ალლაჰი იყოს მისით ჰმაყოფილი) ერთ დროს ჯუმა ლოცვის დროს წაიკითხა სუჰუდის აიათი სურა ან-ნაჰლში და სუჰუდი

არ გაუკეთებია, ხოლო სხვა ჯუმაზე იგივე აიათი წაიკითხა და არ გააკეთა, შემდეგ კი თქვა (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი): «ჭეშმარიტად, აღლაჰს არ დაუვალდებულებია სუჯუდი ჩვენზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ჩვენ მოვისურვებთ»¹, აქ გამონაკლისი არის სიტყვის წყვეტა, რაც ნიშნავს, «გარდა იმ შემთხვევისა, როცა მოვისურვებთ» ნიშნავს: თუ მოვისურვებთ მუხლის მოდრეკას, და არა ის, რომ ეს ნიშნავს გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ეს სავალდებულოდ დაგვიწესდება, რადგან ვალდებულებები სურვილზე არ არის დამოკიდებული. ამგვარად მოიქცა უმარმა (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) საჰაბებთან ერთად, და მათგან არავის გაუკეთებია ამაზე შენიშვნა, მიუხედავად იმისა, რომ საჰაბები ძალიან ფხიზლად ეკიდებოდნენ ყოველგვარ დანაშაულს ან მოუწონარს. ეს თანხმობა,

¹ ეს ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ თავის წიგნში ყურანის სუჯუდი, თავი: ვინც თვლის, რომ დიდებულმა და ძლევამოსილმა აღლაჰმა არ დაავალდებულა კითხვის სუჯუდი, ჰადისის ნომერი:1077.

რომელიც ამ დიდ საჰაბათა კრებულში დაფიქსირდა, იმაზე, რაც გააკეთა მარლთმორწმუნეთა ხალიფა უმარმა (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით), მიუთითებს იმაზე, რომ კითხვის სუჯუდი სავალდებულო არ არის, და ეს არის სწორი მოსაზრება იქნება ადამიანი ლოცვაში, თუ ლოცვის გარეთ.

*** კითხვის სუჯუდის ფორმა:**

აკეთებს თავქირს- შემდეგ ისეთივე სუჯუდს, როგორც ლოცვისას შვიდივე ორგანოთი და ამბობს: "სუბჰანა რაბბილ ა'ლაა, სუბჰანაჟ ალლაჰუმა რაბბანა ვა ბიჰამდიჟ ალლაჰუმმადფირლი" და მოუხმობს ცნობილი ვედრებით:

«اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ، اللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهِ أَجْرًا، وَارْفَعْ عَنِّي بِهَا وَزْرًا، وَاجْعَلْهَا لِي عِنْدَكَ ذُخْرًا، وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَهَا مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ».

«ო ალლაჰ, შენს წინაშე აღვავლინე საჯდა, შენი ვირწმუნე, და შენ მოგენდე. ჩემმა სახემ სუჯუდი გააკეთა ალლაჰისთვის(შუბლი ცხვირთან ერთად მიწაზე დადო), რომელმაც

იგი შექმნა და ფორმა მისცა, და თავისი ძალითა და ძლიერებით გაუხსნა მას სმენა და მხედველობა. ო ალლაჰ, დამიწერე ამით ჯილდო, მაჰატიე ამით ცოდვები, შემინახე ეს შენთან როგორც მარადიული ნაგროვი, და მიიღე ის ჩემგან, როგორც მიიღე იგი შენი მონა დავუდისგან»¹. შემდეგ დგება თაქბირისა და სალამის გარეშე.

როცა ადამიანი საჯდას ასრულებს ლოცვაში, მაშინ ის ამბობს ალლაჰუ აქბარ და როცა აწევს თავს ასევე ამბობს ალლაჰუ აქბარ, რადგანაც ყველა, ვინც აღწერდა მოციქულის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ლოცვას, ამბობდა, რომ ის ამბობდა თაქბირს ყოველ მოხრაზე და გასწორებისას², რადგან შუამავალი (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) კითხვის დროს ლოცვაში საჯდას აკეთებდა, როგორც ეს სარწმუნოდ გადმოცემულია აბუ ჰურაირას

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ, ჰადისის ნომერი (771), და აბუ დავუდის მიერ, ჰადისის ნომერი (760).

² გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში აზანი, თავში: რუქუ"ში თაქბირის სრულად წარმოთქმა ჰადისის ნომერი (785), ასევე მუსლიმის მიერ ლოცვის წიგნში, თავში: თაქბირის დადასტურება ყოველი დაშვებისა და წამოდგომის დროს ჰადისის ნომერი (392), აბუ ჰურაირასგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი).

ჰადისში, რომ მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) 'იშას ლოცვაში წაიკითხა:

﴿إِذَا السَّمَاءُ أَنْشَقَّتْ ۝﴾

{როცა ცა გაიხსნება 1} და საჯდა გააკეთა მასში¹.

ისინი, ვინც აღწერენ მოციქულის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ლოცვას თაქბირებთან დაკავშირებით, არ არის გამონაკლისი კითხვის სუჯუდი ამ საკითხში. ეს მიუთითებს იმაზე, რომ კითხვის სუჯუდი ლოცვაში ისეთივეა, როგორც ჩვეულებრივი სუჯუდი ლოცვის დროს, ანუ ის წარმოთქვამს თაქბირს სუჯუდის დროს და ასევე როცა გასწორდება.

ისინი, ვინც აღწერენ როგორ ლოცულობდა წინასწარმეტყველი მუჰამადი (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) და როგორ ამბობდა თაქბირს ალლაჰუ აქბარ, არ გამორიცხავენ კითხვის საჯდას. ეს გვიჩვენებს, რომ კითხვის

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში აზანი, თავში: იშას ლოცვაში საჯდას აიათის კითხვა ჰადისის ნომერი (768); და მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთები, თავში: კითხვის სუჯუდი ჰადისის ნომერი (578).

საჯდა ლოცვის დროს ისეთივეა, როგორც ჩვეულებრივი საჯდა.

რაც შეეხება იმას, რასაც ზოგი ადამიანი აკეთებს, როდესაც ლოცვის დროს კითხულობს საჯდას აიათს და საჯდას ასრულებს, საჯდაში გადასვლისას ამბობს თაქბირს ალლაჰუ აქბარ, ხოლო საჯდიდან წამოდგომისას მას არ ამბობს, მე ამის საფუძველი არ ვიცი. რაც შეეხება არსებულ აზრთა სხვადასხვაობას კითხვის სუჯუდისგან წამოდგომისას თაქბირის თქმასთან დაკავშირებით, ეს ეხება მხოლოდ იმ საჯდას, რომელიც ლოცვის გარეთ სრულდება. ხოლო რაც შეეხება ლოცვის დროს შესრულებულ საჯდას, მას ენიჭება ლოცვის ჩვეულებრივი საჯდის სტატუსი:თაქბირი ითქმის როგორც საჯდაში წასვლისას, ასევე საჯდიდან წამოდგომისას.

მოგზაურის ლოცვა და მისი მარხვა

მოგზაურის ლოცვა არის ორი რაქაათი იმ მომენტიდან, როცა ის ტოვებს თავის ქალაქს, ვიდრე მასში დაბრუნდება; როგორც თქვა აიშამ

(აღლაპი იყოს მისით კმაყოფილი): «როცა პირველად დაწესდა ლოცვა, ის იყო ორი რაქათი. მოგზაურობის ლოცვა ამ სახით დარჩა, ხოლო მუდმივი მცხოვრების ლოცვა სრულყოფილი იქნა»¹. სხვა გადმოცემაში ნათქვამია: «ხოლო ერთ ადგილას მცხოვრების ლოცვას იქნა დამატებული»²

გადმოცემულია ანას იბნ მაალიქისგან (აღლაპი იყოს მისით კმაყოფილი): «ჩვენ გავედით მოციქულთან (აღლაპის ლოცვა და მშვიდობა მას) ერთად მედინადან მექქაში, და იგი ასრულებდა ორ-ორ რაქათს, სანამ არ დავბრუნდით მედინაში»³.

მაგრამ თუ ის ლოცულობს იმამთან ერთად,

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში ლოცვის შემოკლება, თავი: ამოკლებს, როდესაც ტოვებს თავის ადგილს, ნომრით 1090, და მუსლიმის მიერ წიგნში მოგზაურობის ლოცვა და მისი შემოკლება, ნომრით 685/3.

² ეს ჰადისი გადმოსცა ალ-ბუხარიმ წიგნში "ლოცვის შესახებ", თავში "როგორ იქნა დაწესებული ლოცვა ისრაას დამით?" ნომრით: 350; ასევე მუსლიმმა წიგნში "მოგზაურთა ლოცვისა და მისი შემოკლების შესახებ", ნომრით: 685.

³ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ წიგნში ლოცვის შემოკლების შესახებ, თავში რაც გადმოცემულია ლოცვის შემოკლებაზე, ნომრით: 1081; ასევე მუსლიმმა წიგნში "მოგზაურობის ლოცვა და მისი შემოკლება", ნომრით: 693.

რომელიც ასრულებს სრულ ლოცვას (არ ამოკლებს), მაშინ ისიც ასრულებს ოთხ რაქათს, იქნება ეს ლოცვის დასაწყისიდან დასწრებული თუ მისი გამორჩენილი ნაწილი; მოციქულის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ზოგადი სიტყვების საფუძველზე:

«إِذَا سَمِعْتُمْ الْإِقَامَةَ فَانْشُوا إِلَى الصَّلَاةِ، وَعَلَيْكُمْ السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ، وَلَا تَسْرِعُوا،
فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا».

«როცა გაიგონებთ იყამას, მიბრძანდით ლოცვაზე მშვიდად და ღირსეულად, არ იჩქაროთ. რაც ლოცვიდან დაგხვდათ შეუერთდით და რაც გამოგრჩათ დაასრულეთ»¹, მოციქულის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ზოგადი ნათქვამი: «რასაც მიუსწარით ილოცეთ, და რაც გამოგრჩათ დაასრულეთ», მოიცავს როგორც მოგზაურებს, რომლებიც ლოცულობენ იმამთან, რომელიც ასრულებს ოთხ რაქათს, ისე სხვა ადამიანებსაც.

¹ ჰადისი გადმოგვცა ალ-ბუხარის მიერ წიგნში აზანი, თავში: არ უნდა იჩქაროს ლოცვაზე, ნომრით 636, ასევე თავში: როცა კაცი ამბობს: დაგვაგვიანდა ლოცვაზე, ნომრით 635, და იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში: სასურველია ლოცვაზე წასვლა სიმშვიდით და ღირსებით, ნომრით 602 და 603, აბუ ჰურაირასა და აბუ ყათადას (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) გადმოცემით. მოცემული ტექსტი აბუ ჰურაირას (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ჰადისის სიტყვებია.

ერთხელ იბნ აბასს (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) ჰკითხეს: რატომ ლოცულობს მუსაფირი ორჯერ, როცა მარტო ლოცულობს, ხოლო ოთხჯერ, როცა ადგილობრივ იმამს შეუერთდება? მან უპასუხა: «ის სუნნათია».¹

ჯამაათში ლოცვა მუსაფირს არ ეხსნება; რადგან აღლაჰმა უზენაესმა მას უბრძანა ომის დროსაც, როცა ბრძანა:

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةً مِنْهُمْ مَعَكَ وَلِيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلِتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ...﴾

{და როცა შენ (ო, მუჰამმედ!) მორწმუნეთა შორის ხარ და წარმართავ მათ ლოცვით, შენთან ერთად ილოცოს ერთმა ჯგუფმა იარადით ხელში. როცა პირველი ჯგუფი ლოცვას დაასრულებს, შენს უკან დადგნენ და მოვიდეს მეორე ჯგუფი,

რომელსაც ჯერ არ ულოცია და შენთან ერთად განაგრძოს ლოცვა...} [ან-ნისა: 102].
აიათი.

¹ გადმოცემულია იმამ აჰმადის მიერ მის მუსნადში (1/216).

ამაზე დაყრდნობით, თუ მუსაფირი იმყოფება ქალაქში, რომელიც არ არის მისი მშობლიური ქალაქი, მაშინ მას ევალება მონაწილეობა მიიღოს ჯამაათის ლოცვაში მეჩეთში, თუ მოესმის აზანი გარდა იმ შემთხვევისა, როცა მეჩეთი შორსაა, ან ეშინია, რომ ჩამორჩება თავის მეგზურებს. ეს ეფუძნება ზოგად მტკიცებულებებს, რომლებიც მიუთითებს იმაზე, რომ ჯამაათის ლოცვა სავალდებულოა ყველასთვის, ვინც ისმენს აზანს ან იყამას.

რაც შეეხება ნებაყოფლობით ლოცვებს, მოგზაურს შეუძლია ილოცოს ყველა ნაფილი ლოცვა, გარდა ზუჰრის, მაღრიბის და იშას რეგულარული სუნნეთებისა. იგი ასრულებს ვითრს, ღამის ლოცვას, დუჰას, ფაჯრის სუნნას და სხვა ნებაყოფლობით ლოცვებს, გარდა იმ ნებაყოფლობითობისა, რომლებიც გამონაკლისად მოიხსენიება.

რაც შეეხება ლოცვების გაერთიანებას, თუ მოგზაური გზაშია, მისთვის უკეთესია ზუჰრისა და ასრის, ასევე მაღრიბისა და 'იშას გაერთიანება

იქნება ეს წინასწარ გაერთიანება თუ გადადებული გაერთიანება იმის მიხედვით, რაც მისთვის უფრო იოლადაა. და რაც უფრო იოლია, ის არის უპირატესად მიღებული. თუ იგი გაჩერდა (და აღარ მიდის გზაში), მაშინ უკეთესია, რომ არ გააერთიანოს, მაგრამ თუ გააერთიანა პრობლემა არ არის, რადგან ორივე ვარიანტი დასტურდება შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუნნაში.

რაც შეეხება მოგზაურის მარხვას რამადანში უპირატესობა ენიჭება მარხვას. თუმცა, თუ მგზავრი დაარღვევს მარხვას, ამის გამო არ არის ცოდვა, და მან უნდა აანაზღაუროს გამოტოვებული დღეები. მაგრამ თუ მარხვის გამოტოვება უფრო იოლია მისთვის, მაშინ უმჯობესია არ იმარხო, რადგან აღლაჰს უყვარს, როცა მისი შემსუბუქებები მიიღება. ქება დიდება აღლაჰს, სამყაროთა მეუფეს.

დაწერა: მუჰამმად იბნ საალიჰ ალ-უსაიმინ

ჰიჯრის კალენდრით 1409/12/5

როგორ უნდა ილოცოს მგზავრმა

თვითმფრინავში?

1. მუსაფირი თვითმფრინავში ასრულებს ნებაყოფლობით ლოცვას თავის სკამზე მჯდომარე, თვითმფრინავის მიმართულებით. რუქუ'სა და საჯდას ასრულებს თავის დახრებით, საჯდას დახრა უფრო ღრმა უნდა იყოს, ვიდრე რუქუ'ს.

2. სავალდებულო ლოცვა თვითმფრინავში არ სრულდება, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ადამიანს შეუძლია სრულად მიემართოს ყიბლას ლოცვის განმავლობაში და ასევე შეძლებს რუქუ'ს, საჯდას, დგომისა და ჯდომის შესრულებას როგორც საჭიროა.

3. თუ ის ვერ ახერხებს ზემოთხსენებული პირობების შესრულებას (დგომას, რუქუ'ს, ყიბლას მხარეს და საჯდას), მაშინ უნდა გადადოს ლოცვა დაშვებამდე და აღასრულოს მიწაზე. თუ კი ეშინია, რომ ლოცვის დრო გავა დაშვებამდე, მაშინ გადაავადოს იგი მეორე ლოცვის დროში, თუ შესაძლებელი არის გაერთიანება მაგალითად, ზუჰრი ასრთან ან

მალრიბი 'იშასთან. და თუ ეშინია, რომ მეორე ლოცვის დროც გავა დაშვებამდე, მაშინ ორივე ლოცვა უნდა აღასრულოს თვითმფრინავში დროის გასვლამდე და შეასრულოს ლოცვა როგორც შეძლებს: მისი პირობების, საფუძვლების და ვალდებულებების შესრულებით.

(მაგალითად): თუ თვითმფრინავი აფრინდა მზის ჩასვლამდე ცოტა ხნით ადრე, და მზე ჩაესვენა მანამ, სანამ ის ჰაერში იმყოფებოდა, მაშინ ის არ ასრულებს მალრიბის ლოცვას, სანამ თვითმფრინავი არ დაეშვება და თვითონ არ ჩამოვა მიწაზე შემდეგ ილოცებს მიწაზე. თუ მას ეშინია, რომ მალრიბის დრო გავა, მაშინ გადაიტანს ლოცვას 'იშას დროს და ორივეს ერთად აღასრულებს გადადებით, დაშვების შემდეგ. თუ კი ეშინია, რომ 'იშას დროც გავა, რაც არის შუალამე, მაშინ ორივე ლოცვას (მალრიბსა და 'იშას) ასრულებს თვითმფრინავში დროის გასვლამდე.

4. როგორ სრულდება სავალდებულო ლოცვა

თვითმფრინავში: მლოცველი უნდა ადგეს, მიემართოს ყიბლას მხარეს, შემდეგ:

თქვას თაქბირი (აღლაჰუ აქბარ), წაიკითხოს სურა ალ-ფათიჰა, და რაც სუნნაა საწყისი გამხსნელი ვედრება და ყურანიდან რამე ალ-ფათიჰას შემდეგ, შემდეგ ჩადის რუქუ"ში შემდეგ წამოდგეს რუქუდან და მშვიდად იდგეს, შემდეგ ჩადის საჯდაში, შემდეგ წამოდგეს და მშვიდად დაჯდეს, შემდეგ კვლავ ჩადის მეორედ საჯდაში, და ამავე წესით გააგრძელოს ლოცვის დარჩენილი ნაწილი.

თუ ვერ ახერხებს საჯდას, მაშინ დაჯდეს და საჯდა დაასრულოს მინიშნებით (თავის დახრით) მჯდომარე მდგომარეობაში. ხოლო თუ არ იცის ყიბლას მიმართულება და მის გარშემო არავინაა, ვისაც ენდობა და შეუძლია მიასწავლოს, მაშინ უნდა იჯთიჰადი გააკეთოს, გულწრფელად ეძებოს მიმართულება და ილოცოს იმ მხარეს, რომელიც მისთვის სწორად მიიჩნევა.

5. მოგზაურის ლოცვა თვითმფრინავში

სრულდება შემოკლებით: ოთხრაქათიანი ლოცვები (ზუჰრი, ასრი, 'იშა) სრულდება ორ რაქათად, როგორც სხვა მოგზაურებისთვის.

როგორ შევა იაჰრამში ჰაჯობისთვის ან უმრასთვის მგზავრი, რომელიც თვითმფრინავით მიდის?:

1. ის იბანავებს თავის სახლში და რჩება ჩვეულ ტანსაცმელში. თუ ინებებს, შეუძლია ჩაიცვას იაჰრამის ტანსაცმელი.

2. როცა თვითმფრინავი მიახლოვდება მიიყათის პარალელურ ხაზს, მლოცველი იცმევს იჰრამის ტანსაცმელს, თუ მანამდე არ ჩაუცვამს.

3. როცა თვითმფრინავი გადაუფრენს მიიყათს, მლოცველი აკეთებს განზრახვას რიტუალში შესვლისთვის და წარმოთქვამს თაღბიას იმაზე დაყრდნობით, რაზეც გააკეთა განზრახვა: ჰაჯობა ან უმრა.

4. თუ ის იჰრამში შევიდა მიიყათამდე სიფრთხილის გამო, შიშით, რომ არ დაავიწყდეს ან გამორჩეს, პრობლემა არ არის.

დაწერა: მუჰამმად ას-საალიჰ ალ-უსაიმინმა

ჰიჯრით 1409/ 5 / 2 , დიდება ალლაჰს
სამყაროთა ღმერთს.

ავადმყოფობა და ის, რასაც ავადმყოფმა უნდა მიაქციოს ყურადღება

დაავადება ეს არის ჯანმრთელობის მოშლა
და სხეულის გადახვევა ბუნებრივი
წონასწორობიდან.

დაავადებულმა უნდა მიაქციოს ყურადღება
რამდენიმე საკითხს:

1. მან უნდა ირწმუნოს, რომ რაც მას შეემთხვა,
ეს ალლაჰის ნებით და წინასწარი განგებით
მოხდა. მისი უფალი არის ის, ვინც ეს დააწესა, ის
არის მისი შემოქმედი და მფლობელი. ამიტომ
უნდა დაწყნარდეს, დაემორჩილოს და
კმაყოფილებით მიიღოს (მისი ნება).

2. მან უნდა ირწმუნოს, რომ ეს უკვე
დაწერილი იყო, და დაწერილის შეცვლა
შეუძლებელია.

3. მას მართებს ამაზე მოთმინება, როგორც
უზენაესი ალლაჰის თქმით:

﴿...وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

{...მოითმინეთ, ჭეშმარიტად, ალლაჰი მომთმენებთანაა} [ალ-ანფაალ: 46]

4. მან უნდა მიაჯაჰვოს გული თავის უფალზე და ელოდოს შვებას მხოლოდ მისგან ღირსეული და უზენაესისგან, როგორც ნათქვამია ჰადის ალ-ყუდსში:

«أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي.»

«მე ვიქნები ისეთი, როგორი წარმოდგენაც აქვს ჩემ მსახურს ჩემზე».¹ მიციქულის თქმით (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას):

«وَأَعْلَمُ أَنَّ الْفَرَجَ مَعَ الْكَرْبِ، وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا.»

«იცოდე, რომ შვებას მოჰყვება განსაცდელი, და მართლაც, სირთულეს ახლავს სიმარტივე».²

5. მან უნდა გამოიყენოს შანსი თავისუფალი დროის იმისთვის, რომ ხშირად მოიხსენიოს

¹ ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ წიგნში ერთობის (თაჰვიდის) შესახებ, თავში: ალლაჰი გაფრთხილებთ საკუთარი თავის მიმართ(სურა 3, აია 28), ნომრით (7405), ასევე იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში ზიქრი და ვედრება, თავში: ალლაჰის მოხსენიებისკენ წაქეზება, ნომრით (2675) აბუ ჰურაირას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

² გადმოცემულია იმამ აჰმადის მიერ მის კრებულში "ალ-მუსნად" (ტომი 1, გვ. 307) იბნ აბბასის (ალლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) გადმოცემით.

აღლაჰი, იკითხოს ყურანი, მოინანიოს და ითხოვოს მიტევება.

6. მან არ უნდა შესჩივლოს თავისი ავადმყოფობა არავის, გარდა თავისი შემოქმედისა, ერთადერთისა, ვისაც შეუძლია მისი განკურნება. თუმცა არ არის პრობლემა, თუ ის უბრალოდ ახსენებს თავისი ავადმყოფობის ფაქტის სახით და არა ჩივილის სახით.

7. მან უნდა შეიცნოს აღლაჰის წყალობის სიდიადე ჯანმრთელობა, რომელიც მას ჰქონდა, და უნდა შეიბრალოს თავისი ავადმყოფი ძმები.

8. მან უნდა იცოდეს, რომ ავადმყოფობის მეშვეობით აღლაჰი შლის ცოდვებს და აქარწყლებს ნაკლოვანებებს.

მოციქულისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მტკიცედ გადმოცემულია, რომ მან თქვა:

«مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى مِنْ مَرَضٍ فَمَا سِوَاهُ، إِلَّا حَطَّ اللَّهُ بِهِ سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَّهَا».

«არ არსებობს მუსლიმი, რომელსაც რაიმე ტკივილი ან ავადმყოფობა შეემთხვევა ან სხვა

განსაცდელი და ალლაჰმა ამით არ მოაშორებს მის ცოდვებს, როგორც ხეს ასცვივებს თავის ფოთლებს»¹, ასევე მტკიცედ გადმოცემულია მისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან თქვა:

«مَا مِنْ مُصِيبَةٍ تُصِيبُ الْمُسْلِمَ إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا عَنْهُ».

«არ არსებობს არცერთი განსაცდელი, რომელიც მორწმუნე მუსლიმს დაატყდება თავს, და ალლაჰმა ამით არ აპატიებს მის ცოდვებს».² ანუ: მის ცოდვებს.

როგორ განიწმინდოს ავადმყოფმა?

1. ავადმყოფს ევალება განწმენდა წყლით: მან უნდა აიღოს მცირე აბდესი მცირე უწმინდურობის დროს და ღუსლი (სრული

¹ გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ წიგნში დაავადებულთა შესახებ, თავში: დაავადებულისთვის ხელის დადება, ნომრით (5660), ასევე იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში კეთილშობილება და ნათესაური კავშირები, თავში: რწმენით მორწმუნეს რაც შეემთხვევა მისთვის ჯილდოა, ნომრით (2571) იბნ მას'უდის (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით) გადმოცემით.

² გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ წიგნში დაავადებულთა შესახებ, თავში: რაც მოვიდა ავადმყოფობის ცოდვათა გამოსყიდვად ყოფნის შესახებ, ნომრით (5640),

ასევე იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში კეთილშობილება და ნათესაობრივი კავშირები, თავში: მორწმუნის ჯილდო იმისთვის, რაც მას შეემთხვევა, ნომრით (2572) — აიშას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

განბანვა) დიდი უწმინდურობის დროს.

2- თუ ავადმყოფი ვერ ახერხებს წყლით განბანას უძლურობის გამო, ან იმის შიშით, რომ ავადმყოფობა გაუარესდება ან განკურნება დაგვიანდება, მაშინ მან უნდა გააკეთოს თაიამუმი (სუფთა მიწით განწმენდა).

3. თაიამუმი სრულდება ასე: ადამიანი ერთი დარტყმით შეახებს ორივე ხელს სუფთა მიწას, შემდეგ ხელებით მოისმევს მთელ სახეს და შემდეგ ერთმანეთზე მოიწმენდს ხელისგულებს.

4. თუ ავადმყოფი ვერ ახერხებს განწმენდას თვითონ, მაშინ სხვა ადამიანმა უნდა ჩაუტაროს მას აბდესი ან თაიამუმი.

5. თუ განბანის რომელიმე ორგანოზე აქვს ჭრილობა, მან უნდა დაიბანოს იგი წყლით, თუ წყლით დაბანვა აზიანებს, მაშინ უბრალოდ შეიმშრალოს, დაასველოს ხელი წყალში და გადაატაროს ჭრილობაზე, თუ გაწმენდაც კი აზიანებს, მაშინ თაიამუმი შეასრულოს.

6. თუ განბანის რომელიმე ადგილს აქვს მოტეხილობა და მასზე გაკრულია ნაჭერი ან

ბინტი, ან დაყენებულია გიფსი, მაშინ წყლით დასველებული ხელი წაუსვას იმ ადგილზე დაბანვის ნაცვლად. თაიამუმი საჭირო არ არის, რადგან სველი ხელის(მასპი) წასმა ცვლის დაბანვას.

7. თაიამუმის აღება ნებადართულია კედელზე ან სხვა ნებისმიერ სუფთა საგანზე, რომელსაც აქვს მტვერი. თუ კედელი დაფარულია რაიმით, რაც მიწის ბუნებისგან განსხვავებულია მაგალითად, საღებავით, მაშინ მასზე თაიამუმის აღება მხოლოდ მაშინ შეიძლება, თუ მასზე მტვერია.

8. თუ შეუძლებელია თაიამუმის აღება მიწაზე, კედელზე ან სხვა რაიმე მტვრიან საგანზე, ნებადართულია მიწის დაყრა ჭურჭელში ან ხელსახოცზე და თაიამუმის აღება იქიდან.

9. თუ ადამიანი აიღებს თაიამუმს ერთი ლოცვისთვის და განწმენდილი დარჩება მეორე ლოცვის დრომდე, შეუძლია მეორე ლოცვაც იგივე თაიამუმით აღასრულოს და არ არის

ვალდებული თაიამუმის გამეორება, რადგან განწმენდილობა არ დარღვეულა, თუ მან თაიამუმი აიღო ჯუნუბის (დიდი უწმინდურობის) გამო, ის არ იმეორებს თაიამუმს, სანამ მეორე ჯუნუბა არ შეემთხვევა. თუმცა ამ შუალედში, თუ მცირე უწმინდურობა შეემთხვევა, საჭიროა თაიამუმის აღება.

10. ავადმყოფს ევალება ტანის განწმენდა ნაჯასისგან (სიბინძურისგან). თუ ამას ვერ ახერხებს, მაშინ უნდა ილოცოს იმ მდგომარეობაში, როგორშიც იმყოფება, მისი ლოცვა მართებულია და ხელახლა აღსრულება არ ევალება.

11. ავადმყოფს ევალება ილოცოს სუფთა ტანსაცმელში. თუ ტანსაცმელი დაისვარა, ის უნდა გარეცხოს ან გამოიცვალოს სუფთა ტანსაცმელში, თუ ეს შეუძლებელია, მაშინ იმ მდგომარეობაში ილოცოს, როგორც არის, მისი ლოცვა მართებულია და ხელახალი აღსრულება არ ევალება.

12. ავადმყოფს ევალება ილოცოს სუფთა

ზედაპირზე.

თუ მისი ადგილი დაისვარა, უნდა გარეცხოს იგი, ან ჩაანაცვლოს სუფთა ადგილით, ან დააფაროს სუფთა რამე. თუ ეს ვერ მოახერხა, მაშინ ილოცოს როგორც არის, მისი ლოცვა სწორია და ხელახალი აღსრულება არ ევალება

13. ავადმყოფს არ აქვს უფლება გადადოს ლოცვა დროის გასვლის შემდეგ მხოლოდ იმის გამო, რომ ვერ ახერხებს სრულ განწმენდას, მას ევალება განიწმინდოს იმდენად, რამდენადაც შეძლებს, და შემდეგ ილოცოს ლოცვის დროში თუნდაც სხეულზე, ტანსაცმელზე ან ლოცვის ადგილზე ჰქონდეს სიბინძურე, რომლის მოცილებაც მის ძალებს აღემატება, უზენაესმა თქვა:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...﴾

«მაშ ალლაჰის გემინოდეთ, რამდენის შესაძლებლობაც გაქვთ...» [ათ-თაღაბუნ: 16],

დაწერა მან, რომელიც საჭიროებს ალლაჰს, მუჰამმად ას-საალიჰ ალ-უსაიმინი

ჰიჯრით 1403/1/9

მეორე: როგორ ლოცულობს ავადმყოფი?

1. ავადმყოფი ვალდებულია აღასრულოს სავალდებულო ლოცვა დგომით, თუნდაც მოხრილად ან კედელს ან ჯოხზე დაყრდნობით, თუ ამის საჭიროება აქვს.

2. თუ ავადმყოფს არ შეუძლია დგომა, მაშინ ლოცვას ასრულებს მჯდომარე, უპირატესია, რომ დგომისა და რუქუ'ის ადგილას იჯდეს.

3. თუ ავადმყოფს არ შეუძლია მჯდომარე ლოცვა, მაშინ ასრულებს ლოცვას გვერდზე წოლით, ყიბლას მიმართულებით უპირატესობა ენიჭება მარჯვენა მხარეს წოლას, თუ ვერ ახერხებს ყიბლას მიმართვას, მაშინ იმ მიმართულებით ილოცოს, რაც შეუძლია, მისი ლოცვა სწორია და ხელახალი აღსრულება არ ევალება.

4. თუ ვერ ახერხებს გვერდზე წოლით ლოცვას, მაშინ ილოცოს ზურგზე წოლით, ფეხებით ყიბლას მიმართულებით. თუ კი ვერ ახერხებს ფეხების ყიბლას მიმართულებით დაყენებას, მაშინ იმ მდგომარეობაში ილოცოს,

როგორშიც შეუძლია, ლოცვის ხელახალი აღსრულება არ ევალება.

5. ავადმყოფს ევალება ლოცვაში რუქუ'ი და საჯდა, თუ ამას ვერ ახერხებს, მაშინ ორივე მოქმედებას ასრულებს თავის დახრით (მინიშნებით), საჯდა კი რუქუ'ზე უფრო მოხრილი უნდა იყოს, თუ შეუძლია რუქუ'ის შესრულება, მაგრამ ვერ აკეთებს საჯდას რუქუ'ს ასრულებს ჩვეულებრივად, ხოლო საჯდას მიუთითებს თავის დახრით, და თუ შეუძლია საჯდა, მაგრამ ვერ ახერხებს რუქუ'ს, მაშინ საჯდას ასრულებს და რუქუ'ს მიუთითებს თავის დახრით.

6. თუ ავადმყოფს არ შეუძლია თუნდაც თავი დახაროს რუქუ'სა და საჯდაში, მაშინ მინიშნებას აკეთებს თვალებით: რუქუ'ის დროს ოდნავ ხუჭავს თვალებს, ხოლო საჯდას დროს უფრო მეტად, რაც შეეხება თითის მიბრუნებას, როგორც ამას ზოგი ავადმყოფი აკეთებს ეს არ არის სწორი, და მე არ ვიცი მისი საფუძველი არც ყურანში, არც სუნნაში და არც სწავლულთა

ნათქვამში.

7. თუ ავადმყოფს არ შეუძლია არც თავის დახრა და არც თვალებით მინიშნება, მაშინ ლოცულობს გულით: აკეთებს თაქბირს, კითხულობს (ყურანს) და გულში განიზრახავს რუქუ'ს, საჯდას, დგომასა და ჯდომას, ვინაიდან ყოველი ადამიანი იმაზე ჯილდოვდება, რაც გულით განიზრახა.

8. ავადმყოფს ევალება ყველა ლოცვის შესრულება მის დროზე და იმ ვალდებულებების შესრულება, რაც მას შეუძლია.

თუ მას უჭირს ყველა ლოცვის თავის დროზე შესრულება, ნებადართულია ლოცვების გაერთიანება: ზუჰრი ასრთან და მაღრიბი 'იშასთან, შეიძლება ან წინასწარ გაერთიანება ასრი ზუჰრთან ერთად და 'იშა მაღრიბთან ერთად, ან გადადებული გაერთიანება ზუჰრის გადატანა ასრის დროში და მაღრიბის გადატანა 'იშას დროში იმის მიხედვით, რაც უფრო მარტივია მისთვის, რაც შეეხება ფაჯრს, ის არ

შეერთდება არც მის წინა ლოცვასთან და არც შემდეგთან.

9. თუ ავადმყოფი მოგზაურობაში იმყოფება და მკურნალობს სხვა ქალაქში, მას ევალება ოთხრაქათიანი ლოცვების შემოკლება: ზუჰრს, ასრს და 'იშას ასრულებს ორ-ორ რაქათად, ვიდრე არ დაბრუნდება თავის ქალაქში, იქნება მისი მოგზაურობა ხანგრძლივი თუ მოკლე.

როგორ იმარხებს ავადმყოფი?

1. ავადმყოფს მარხვასთან დაკავშირებით აქვს სამი მდგომარეობა:

პირველი მდგომარეობა: თუ მარხვა ავადმყოფისთვის არც რთულია და არც საზიანო, მაშინ მარხვა მისთვის სავალდებულოა.

მეორე მდგომარეობა: თუ მარხვა უქმნის სიძნელეს, მაშინ მისთვის მოუწონარია მარხვა, რადგან ის უარს ამბობს უზენაესი ალლაჰის მინიჭებულ შემსუბუქებაზე.

მესამე მდგომარეობა: თუ მარხვა ავნებს ავადმყოფს, მაშინ აკრძალულია მისთვის მარხვა, და თუ იმარხა ცოდვაში ჩავარდება, რადგან

უზენაესი ალლაჰი ამბობს:

﴿...وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾

{და თავი არ მოიკლათ. ჭეშმარიტად, ალლაჰი თქვენდამი მოწყალეა!} [ან-ნისა: 29].
მიციქულის თქმით (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

﴿إِنَّ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا﴾.

«ჭეშმარიტად, შენს სულს აქვს უფლება შენზე». ჰადისი მოყვანილია გრძელ გადმოცემაში და იგი ერთსულოვნად სანდოა¹.

2. ავადმყოფმა უნდა აანაზღაუროს გამოტოვებული მარხვა მას შემდეგ, რაც უზენაესი ალლაჰი მისცემს მას განკურნებას.

არ აქვს უფლება მისი გადატანა შემდეგ რამადანამდე.

3. თუ ავადმყოფს მომავალში არ შეუძლია მარხვის ანაზღაურება, რადგან მისი სენი

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ წიგნში თაჰაჯუდი, ნომრით (1153), და იმამ მუსლიმის მიერ წიგნში მარხვა, თავში: დაუსრულებელი ყოველდღიური მარხვის აკრძალვა, ნომრით (1159) [ჰადისები 182/1159-186], აბდულლაჰ იბნ 'ამრისგან (ალლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი).

განუკურნებელია, მაშინ რამადანში უნდა დააპუროს თითო ღარიბი ყოველ დღესთან მიმართებით, შეიძლება ყოველდღიურად ერთი ღარიბი, ან თვის ბოლო დღეს ყველასთვის ერთად გააკეთოს საჭმელი და აჩუქოს ღარიბებს, იმდენი, რამდენი დღის მარხვაც გამოტოვა, ასევე ნებადართულია ყოველ 10 დღეში ერთხელ დააპუროს 10 ღარიბი.

4. თუ ავადმყოფი რამადანის შემდეგ განიკურნა და შეეძლო მარხვა, მაგრამ არ იმარხვა და გარდაიცვალა, მაშინ მის ნაცვლად მარხვა უნდა იმარხვოს მისმა მემკვიდრემ, თუ მემკვიდრე ამას არ გააკეთებს, მაშინ მიცვალებულის ქონებიდან უნდა დააპურონ თითო ღარიბი ყოველი დღის სანაცვლოდ, თუ მემკვიდრე საკუთარი სურვილით თავად დააპურებს ნებადართულია და არაფერია ცუდი.

ნებაყოფლობითი ლოცვა ("სალათუ ათ-თატავუ")

*** მისი სიკეთე:**

უზენაესი ალლაჰის მოწყალებიდან თავის მორჩილთა მიმართ არის ის, რომ ყოველ სავალდებულო თაყვანისცემას დაუწესა მას მსგავსი ნებაყოფლობითი სახე: ლოცვას ნებაყოფლობითი ლოცვები, ზაქათს ნებაყოფლობითი შესაწირავი, მარხვას ნებაყოფლობითი მარხვა, ჰაჯობას ნებაყოფლობითი ჰაჯობა. ეს ყველაფერი ალლაჰის მოწყალებაა მის მორჩილთა მიმართ, რათა მათ შეძლონ დამსახურებისა და ალლაჰთან დაახლოების გაზრდა, და ასევე სავალდებულო საქმეებში არსებული ხარვეზების შევსება, ვინაიდან ნებაყოფლობითი შეავსებენ სავალდებულოს ნაკლოვანებებს განკითხვის დღეს.

ნებაყოფლობითი ლოცვებიდან:

1. სავალდებულო ლოცვებთან დაკავშირებული რეგულარული ნებაყოფლობითი ლოცვები:

და აი ისინიც: ოთხი რაქათი ზუჰრის წინ და ორიც სალამის შემდეგ, მთლიანობაში ექვსი

რაქათი ზუჰრთან დაკავშირებული ნაფილეზია. ასრს — არ აქვს რეგულარული ნებაყოფლობითი ლოცვები, ორი რაქათი მაღრიბის შემდეგ, ორი რაქათი იშას შემდეგ, ორი რაქათი ფაჯრის წინ.

განთიადის(ფაჯრის) ლოცვის წინ არსებული ორი რაქათი განსაკუთრებულად გამორჩეულია იმით რომ:

უკეთესია, რომ მორწმუნემ განთიადის წინა ეს ორი რაქათი მსუბუქად და ხანმოკლედ აღასრულოს.

და მასში იკითხოს ორი სურა

﴿قُلْ يٰٓأَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾﴾

{უთხარი: ჰეი, ურწმუნოებო 1}, პირველ რაქაათში და

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾﴾

{თქვი: იგია, ალლაჰი ერთადერთი! 1} მეორე რაქაათში, ან უზენაესის სიტყვით:

﴿قُولُوا ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا...﴾

{თქვით, რომ ვირწმუნეთ ჩვენ ალლაჰი და ის რაც ჩვენ მოგვევლინა...} [ალ-ბაყარა: 136]. აიათი

სურა ალ-ბაყარადან პირველ რაქათში, და

﴿قُلْ يٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ...﴾

 {უთხარი: ჰეი, წიგნის ხალხო, მოდით
სამართლიან სიტყვაზე, ჩვენსა და თქვენს
შორის...} [აალ იმრაან: 64]. მეორე რაქათში აიათი
სურა აალუ იმრანიდან.

 და (გამოირჩევა) იმიტაც , რომ ეს ლოცვა ანუ
ფაჯრის წინ არსებული სასურველი სუნნათის
ლოცვა სრულდება როგორც სახლში ყოფნისას,
ისე მგზავრობის დროს.

 და მასში, ანუ ფაჯრის წინ არსებულ
რაქათებში არის დიდი სიკეთე/მადლი, რაზეც
მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას)
თქვა:

«رُكْعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا».

 «განთიადის ორი რაქათი უკეთესია ამ
ქვეყანაზე და ყველაფერზე, რაც მასშია»¹.

2- მათ შორის არის: ვითრის ლოცვა:

¹ გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ მგზავრთა ლოცვის წიგნში, თავში: განთიადის ორი სუნნა რაქათის სასურველობა ჰადისი ნომრით (725), აიშას (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

ეს არის ერთ-ერთი ყველაზე მტკიცედ დადგენილი ნებაყოფლობითი ლოცვა, რომელსაც ზოგი სწავლული სავალდებულოდ თვლიდა. იმამმა აჰმადმა, ალლაჰმა შეიწყალოს ის, თქვა მის შესახებ: «ვინც ვითრის ლოცვას ტოვებს, ის არის ცუდი ადამიანი, და მისი მოწმობა არ უნდა იქნას მიღებული»¹.

ლამის ლოცვები სრულდება ვითრით. ვინც შიშობს, რომ ვერ გაიღვიძებს ლამის ბოლოს, ვითრი შეასრულოს ძილის წინ. ხოლო ვინც იმედოვნებს, რომ გაიღვიძებს ლამის ბოლოს ვითრი უნდა შეასრულოს ნებაყოფლობითი ლოცვების დასრულების შემდეგ. მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتَرًا».

«შეასრულეთ ვითრი, როგორც ლამის ლოცვების ბოლო ნაწილი»².

¹ იხილეთ: იმამ აჰმადის საკითხები, გადმოცემული მისი შვილის აბუ ალ-ფადლის მიერ, გვ. 53, ნომრით (159), ტარიყ 'ივადულლაჰის მიერ.

² გადმოცემულია იმამ ალ-ბუხარის მიერ ვითრის წიგნში თავში: დაე, ვითრი იყოს მისი ლამის ლოცვების ბოლო, ნომრით (998), და იმამ მუსლიმის მიერ მგზავრთა ლოცვების წიგნში, თავში: ლამის ლოცვები

მისი მინიმუმია ერთი რაქათი, მაქსიმუმი თერთმეტი რაქათი, ხოლო სრულყოფილების მინიმალური დონეა სამი რაქათი.

თუ ვინმე ასრულებს ვითრს სამი რაქათით, მას აქვს არჩევანი: თუ ის მოისურვებს შეასრულებს მათ ზედიზედ ერთი თაშაჰუდით, ხოლო თუ მოისურვებს ორ რაქათს დაასრულებს სალამით, შემდეგ კი შეასრულებს ერთ რაქათს.

თუ ადამიანი დაავიწყდა ვითრის ლოცვა ან დაეძინება და ვერ ილოცა ის, მაშინ ის უნდა აღადგინოს დღისით ლუწი (დაწყვილებული) რაქათებით და არა კენტად. ანუ, თუ მისი ჩვევა იყო ვითრის სამ რაქათად შესრულება, ილოცოს ოთხი, თუ ხუთი რაქათი, ილოცოს ექვსი და ასე შემდეგ. ეს ეფუძნება სანდო ჰადისს, რომლის მიხედვითაც, როდესაც ალლაჰის მოციქულს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ეძინებოდა ან ავად იყო და ვერ დგებოდა ღამის

ორ-ორ რაქათად სრულდება, ნომრით (751), გადმოცემულია იბნ უმარის მიერ (ალლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი).

ლოცვისთვის, დღისით ასრულებდა მას თორმეტი რაქათით¹.

3- მათ შორისაა: დუჰას ლოცვა:

დუჰას ლოცვის მინიმუმია ორი რაქათი, ხოლო მაქსიმუმი არ განსაზღვრულა; რადგან ალლაჰის მოციქული (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ასრულებდა დუჰას ლოცვას ოთხი რაქათით და უმატებდა იმდენს, რამდენიც ალლაჰს სურდა².

დუჰას ლოცვის დრო იწყება მაშინ, როცა მზე აიწევს შუბის სიმაღლეზე ანუ მზის ამოსვლიდან დაახლოებით თხუთმეტი წუთის შემდეგ და გრძელდება მზის ზენიტამდე ცოტა ხნით ადრე, ანუ დაახლოებით ათ წუთამდე ადრე ან მის ახლოს.

დუჰას ლოცვის კანონიერების მტკიცებულებაა აბუ ჰურაირას (ალლაჰი იყოს

¹ გადმოგვცემს იმამ მუსლიმი წიგნში მოგზაურის ლოცვა, თავში დამის ლოცვის ზოგადი წესები, ნომრით [746] — აიშას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

² გადმოსცემს იმამ მუსლიმი წიგნში მოგზაურების ლოცვა, თავში დუჰას ლოცვის სასურველობა, ნომრით [719] — აიშას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

მისით კმაყოფილი) ჰადისი, სადაც ის ამბობს:

«أَوْصَانِي خَلِيلِي بِثَلَاثٍ: صِيَامٍ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَكْعَتَيْنِ الضُّحَى، وَأَنْ أُوتَرَ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ».

«ჩემმა ყველაზე საყვარელმა მეგობარმა (მოციქულმა) მირჩია სამი რამ: ყოველ თვეში სამდღიანი მარხვის დაცვა, დუჰა ლოცვის შესრულება და ძილის წინ ვითრის შესრულება»¹.

აბუ ზარრ (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოსცემს, რომ ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«بُصِّحَ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ، فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزَى مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى».

«ყოველ დილით თითოეული თქვენგანის სახსარზე მოდის ერთი სადაყა(მოწყალების გაღება). ყოველი სიტყვა სუბჰან ალლაჰ არის სადაყა ყოველი ალჰამდუ ლილლაჰ სადაყა, ყოველი ლაა ილაჰაა ილლაა ალლაჰ სადაყა,

¹ გადმოსცემს იმამ ალ-ბუხარი წიგნში ნებაყოფლობითი ლოცვები, თავში დუჰას ლოცვა ადგილზე ყოფნისას, ნომრით [1178], და იმამ მუსლიმი წიგნში მოგზავრების ლოცვა, თავში დუჰას ლოცვის სასურველობა, ნომრით (721).

ყოველი ალლაჰუ აქბარ სადაყა. ბრძანება კეთილისკენ — არის სადაყა, აკრძალვა ცუდისგან არის სადაყა. და ამ ყველაფერს სრულად ანაცვლებს ორი რაქათი, რომელიც დუჰას დროს ილოცება».¹

აკრძალული დროები

ეს არის ის დროები, როცა შარიათმა აკრძალა ნებაყოფლობითი ლოცვების შესრულება, ანუ ისეთი ნებაყოფლობითი ლოცვები, რომლებსაც არ აქვს კონკრეტული მიზეზი.

აკრძალული დროები სამია:

პირველი აკრძალული დრო დგება: ფაჯრის ლოცვის შემდეგ და გრძელდება მანამ, სანამ მზე არ აიწევს შუბის სიმაღლეზე, რაც ნიშნავს მზის ამოსვლიდან დაახლოებით თხუთმეტი წუთის გასვლას, ფაჯრის ლოცვაში იგულისხმება თითოეული ადამიანის მიერ პირადად შესრულებული ლოცვა.

მეორე აკრძალული დრო არის ზუსტად შუადღისას, როცა მზე დგას ზენიტში და ჯერ

¹ გადმოსცემს იმამ მუსლიმი წიგნში მოგზაურების ლოცვა, თავში დუჰას ლოცვის სასურველობა, ნომრით (720).

კიდევ არ გადახრილა დასავლეთისკენ. ეს დრო იწყება დაახლოებით ათი წუთით ადრე გადახრამდე, შუადღის ამ მონაკვეთში არ უნდა შესრულდეს ნებაყოფლობითი ლოცვები.

მესამე აკრძალული დრო: არის ასრის ლოცვის შესრულების შემდეგ და გრძელდება მზის ჩასვლამდე, მნიშვნელოვანია, რომ ითვალისწინება თითოეული ადამიანის მიერ პირადად შესრულებული ლოცვა: როცა ადამიანი თვითონ ასრულებს ასრის ლოცვას, მას ეკრძალება ლოცვის შესრულება მზის ჩასვლამდე.

თუმცა აქედან მოხდება გამონაკლისის დაშვება:

სავალდებულო ლოცვები მაგალითად: თუ ადამიანს ამ აკრძალულ დროს გაახსენდება, რომ სავალდებულო ლოცვა აქვს გამოტოვებული, მას უფლება აქვს აღადგინოს იგი, რადგან ეს დაშვებულია მოციქულის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ზოგადი ნათქვამის საფუძველზე:

«مَنْ نَامَ عَنْ صَلَاةٍ أَوْ نَسِيَهَا؛ فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا».

«ვინც დაიძინებს და გამოტოვებს ლოცვას ან დაავიწყდა ის, დაე, შეასრულოს ის, როგორც კი გაახსენდება»¹.

2- აგრეთვე, გამონაკლისს წარმოადგენს უპირატესად მიღებული მოსაზრების თანახმად ყველა ნებაყოფლობითი ლოცვა, რომელსაც აქვს მიზეზი, რადგან ასეთი ლოცვა მჭიდროდ არის დაკავშირებული მის მიზეზთან, და ეს მიზეზი ამართლებს მის შესრულებას. ამიტომ მასზე არ ვრცელდება ის სიბრძნე, რის გამოც აკრძალულია სხვა ნებაყოფლობითი ლოცვები ამ დროს, მაგალითად: თუ შენ ასრის ლოცვის შემდეგ შედიხარ მეჩეთში, შენ ასრულებ ორ რაქათს (მეჩეთის მისაღმების), რის საფუძველზეც მოციქული (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ამბობს:

«إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ؛ فَلَا يَجْلِسُ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ».

«თუ რომელიმე თქვენგანი შევა მეჩეთში არ

¹ გადმოსცემს იმამ ალ-ბუხარი წიგნში ლოცვის დროები, თავში ვისაც ლოცვა დაავიწყდა, ნომრით (597), და იმამ მუსლიმი წიგნში მეჩეთების შესახებ, თავში გამოტოვებული ლოცვების აღდგენა, ნომრით (684) ანასის (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით. ალ-ბუხარის ვერსიაში სიტყვა ძილი არ არის ნახსენები.

დაჯდეს მანამ, სანამ არ ილოცვს ორ მუხლს».¹
იგივე ეხება იმ შემთხვევასაც, როცა მეჩეთში
შედიხარ ფაჯრის ლოცვის შემდეგ ან მზის
ზენიტის დროს.

იგივე ეხება შემთხვევას, როცა მზის
დაბნელება მოხდება ასრის ლოცვის შემდეგ
ასეთ დროს სრულდება დაბნელების ლოცვა,
რადგან ეს ლოცვა დაკავშირებულია
კონკრეტულ მიზეზთან.

იგივე ეხება შემთხვევას, როცა ადამიანი
კითხულობს ყურანს და წააწყდება საჯდას
აიათს, ის ასრულებს საჯდას თუნდაც
აკრძალულ დროს, რადგან ეს ქმედება მიზეზით
არის განპირობებული, და, შესაბამისად,
დასაშვებია.

ლოცვის მიმტოვებლის განაჩენი

შეკითხვა: თუ კაცი უბრძანებს თავის ოჯახს
ლოცვისკენ, მაგრამ ისინი არ უსმენენ მას,

¹ გადმოსცემს იმამ ალ-ბუხარი წიგნში თაჰაჯუდის ლოცვა, თავში რაც
გადმოცემულია ნებაყოფლობითი ლოცვების წყვილად შესრულებაზე,
ნომრით (1163), და იმამ მუსლიმი წიგნში ლოცვის შესახებ, თავში
მეჩეთის მისაღმების ლოცვის შესრულების სასურველობა, ნომრით
(714) — აბუ ყათადას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემით.

დარჩეს მათთან ერთად საცხოვრებლად და ურთიერთობაში, თუ დატოვოს სახლი?

პასუხი: თუ ეს ოჯახის წევრები საერთოდ არ ასრულებენ სავალდებულო ლოცვებს, მაშინ ისინი არიან ურწმუნონი, განდგომილნი და ისლამის საზღვრებს გარეთ გამოსულნი, ამიტომ არ არის ნებადართული, რომ ადამიანმა იცხოვროს მათთან ერთად.

თუმცა მას ევალება, რომ მოუწოდოს მათ, ილოცოს მათთვის, ეძიოს გამოსწორების გზას და განმეორებით დარიგება გაუწიოს, იქნებ ალლაჰმა მოახდინოს მათი გზაზე დაყენება. რადგან ლოცვის მიმტოვებელი ურწმუნოა, ღმერთმა დაგვიფაროს! ამის დასტურია: ალლაჰის წიგნი (ყურანი), სუნნა, საჰაბათა მოსაზრებები და საღი აზრი. ეს ყველაფერი მოითხოვს, რომ ადამიანი ფრთხილად უნდა მოეკიდოს ამ საშინელ და დამღუპველ საქციელს.

რაც შეეხება ყურანის დასტურს, უზენაესი ალლაჰი ამბობს მუშრიქებზე:

﴿إِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ...﴾

ჩხოლო თუ მოინანიეს, ლოცვად დადგნენ და ზაქათი გასცეს, თქვენი ძმები არიან რჯულში...) [ათ-თავბა: 11] აიათის მნიშვნელობა ასეთია: თუ ისინი ლოცვას არ ადასრულებენ, მაშინ ისინი არ არიან ჩვენი ძმები, რელიგიური ძმობა არ უქმდება მხოლოდ ცოდვების გამო, თუნდაც ისინი მძიმე იყოს, არამედ ის უქმდება ისლამიდან გასვლის შედეგად.

რაც შეეხება სუნნას, მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა, როგორც გადმოცემულია იმამ მუსლიმის მიერ ჯააბირის (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ჰადისში:

«بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ وَالشِّرْكِ تَرْكُ الصَّلَاةِ».

«ადამიანს, ურწმუნოებას და მრავალღმერთიანობას შორის გამყოფია ლოცვის მიტოვება».¹ და ასევე მოციქულის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვები ბურაიდას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი)

¹ გადმოსცემს იმამ მუსლიმი წიგნში რწმენის შესახებ, თავში: ლოცვის მიტოვებელზე ურწმუნოს სახელის გამოყენების განმარტება, ნომრით (82).

ჰადისში, რომელიც მოტანილია ას-სუნანებში:

«الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ: الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ».

«აღთქმა ჩვენსა და მათ შორის არის ლოცვა, და ვინც მიატოვა ლოცვა ურწმუნოება გააკეთა»¹.

რაც შეეხება საჰაბათა სიტყვებს, მორწმუნეთა მმართველმა უმარ იბნ ალ-ხატტაბმა (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) თქვა: «არ აქვს წილი ისლამში მას, ვინც ლოცვას ტოვებს»². ალ-ჰაზჰ (الْحَظُّ) ნიშნავს წილს, ხოლო აქ ის მოყვანილია ნაქირა ფორმით უარყოფის კონტექსტში, რაც მიუთითებს სარწმუნოებრივი წილის სრულ არარსებობაზე.

აბდულლაჰ იბნ შაყიყმა თქვა: «მოციქულის

¹ გადმოსცემენ: იმამ ათ-თირმიზი წიგნში რწმენის შესახებ, თავში: რაც გადმოცემულია ლოცვის მიტოვების შესახებ, ნომრით (2621), ან-ნასაიი წიგნში ლოცვა, თავში: ლოცვის მიმტოვებლის შესახებ გადაწყვეტილება, ნომრით (464), იბნ მაჯა წიგნში ლოცვის შესრულება, თავში: რაც გადმოცემულია ლოცვის მიტოვებელზე, ნომრით (1079), და იმამ აჰმად იბნ ჰანბალი თავის მუსნადში, (ტომი 5, გვ. 346).

² ეს გადმოცემულია: იმამ მაალიქის მიერ ალ-მუვატა-ში იაჰია იბნ იაჰიას გადმოცემით ლოცვის წიგნში, თავში: ვინც ვერ მოახერხა სისხლდენის შეკავება, ტ.1, გვ.81, ნომრით (93),

აბდურრაზაყის მიერ ალ-მუსანნაფ-ში, ტ.1, გვ.150, იბნ აბი შაიბას მიერ ალ-მუსანნაფ-ში, ტ.11, გვ.25, იმამ აჰმად იბნ ჰანბალის მიერ აზ-ზუჰდ-ში, გვ.154.

(აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) საჰაბები არ მიიჩნევდნენ არცერთი საქმის მიტოვებას ურწმუნოებად, გარდა ლოცვისა».¹

რაც შეეხება საღი გონებით განსჯას, ითქმის: შეიძლება წარმოიდგინო ადამიანი, რომლის გულშიც არის თუნდაც მდოგვის მარცვლისოდენა იმანი(რწმენა აღლაჰისადმი), რომელიც იცნობს ლოცვის დიად მნიშვნელობას და იმას, თუ როგორ ზრუნავს აღლაჰი მასზე და ამის შემდეგ მაინც მუდმივად და მთლიანად ტოვებს მას?! ეს წარმოუდგენელია.

მე განვიხილე მტკიცებულებები, რომლებსაც მოჰყავთ ისინი, ვინც ამბობს, რომ ლოცვის მიტოვებელი არ არის ურწმუნო, და აღმოვაჩინე, რომ ეს მტკიცებულებები არ სცდება ხუთ სხვადასხვა შემთხვევას:

1- რაც შეეხება მას, ამ მტკიცებულებებს საერთოდ არ აქვთ საფუძველი.

2- ან ისინი შეიცავს ისეთ აღწერილობას, რომ

¹ გადმოსცემულია იმამ ათ-თირმიზის მიერ წიგნში რწმენა, თავში: რაც გადმოცემულია ლოცვის მიტოვების შესახებ, ნომრით [2622].

ამ პირობებში ლოცვის მიტოვება გამორიცხულია.

3- ან ისინი გადმოცემულია ისეთ მდგომარეობასთან დაკავშირებით, როცა ლოცვის მიტოვება გამართლებულია გამონაკლისის სახით.

4. ან ეს არის ზოგადი მტკიცებულებები, რომლებიც უნდა დაკონკრეტდეს იმ ჰადისებით, რომლებიც ლოცვის მიტოვების გამო ურწმუნოებაზე მიუთითებენ.

5. ან ეს არის სუსტი (არასანდო) მტკიცებულებები, რომლებიც ვერ დაეწინააღმდეგებიან სანდო ჰადისებთან.

ტექსტებში (ყურანსა და სუნნაში) არ გვხვდება ნათქვამი, რომ ლოცვის მიტოვებული არის მორწმუნე, ან რომ ის შევა სამოთხეში, ან გადაურჩება ჯოჯოხეთის ცეცხლს, რომ ამის გამო დაგვჭირდეს მის მიმართ გამოტანილი ურწმუნოების განმარტება, როგორც წყალობის უარყოფა ან ურწმუნოება, რომელსაც ისლამიდან არ გამოჰყავს.

თუ აშკარა გახდება, რომ ლოცვის მიმტოვებელი არის ურწმუნო, განდგომილი ურწმუნოებით, მაშინ მასზე ვრცელდება განდგომილთა შესახებ დადგენილი განჩინებები, მათ შორისაა:

პირველ რიგში: მას არ შეუძლია დაქორწინება. თუ ქორწინების შეთანხმება შესრულდა მაშინ, როცა ის ლოცვას არ ასრულებდა, ქორწინება ბათილია, და ცოლი არ არის მისთვის დასაშვები, რადგან უზენაესის თქმით მუჰაჯირ ქალებზე:

﴿...إِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ...﴾

{...ხოლო თუ დარწმუნდით, რომ მორწმუნენი არიან, მაშინ არ მიუბრუნოთ ისინი ურწმუნოებს. არ არიან ისინი ნებადართულნი მათთვის და არც ისინი არიან ნებადართულნი მათთვის...} [ალ-მუმთაჰინა: 10].

მეორეც: თუ ქორწინების შეთანხმების შემდეგ მან ლოცვა მიატოვა, მისი ქორწინება გაუქმდება და ცოლი მისთვის აღარ იქნება დასაშვები

ზემოთ ხსენებული აიათის საფუძველზე, სწავლულების ცნობილი განმარტებების მიხედვით, არის ეს ქორწინებამდელი პერიოდისთვის თუ ქორწინების შემდგომისთვის.

მესამე: თუ ეს კაცი, რომელიც ლოცვას არ ასრულებს, დაკლავს (ცხოველს), მისი დაკლული არ არის ნებადართული საჭმელად, რადგან ის ჰარამია. მაშინ, როცა თუ ებრაელი ან ქრისტიანი დაკლავს, მათი დაკლული ცხოველი ჩვენთვის დასაშვებია. გამოდის, დაე, ალლაჰმა დაგვიფაროს, რომ მისი დაკლული უფრო ბინძურია, ვიდრე ებრაელებისა და ქრისტიანების.

მეოთხე: მისთვის არ არის ნებადართული მექქაში ან მის წმინდა საზღვრებში (ჰარამში) შესვლა, უზენაესის სიტყვების თანახმად:

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ

عَامِهِمْ هَذَا...﴾

{ჰეი, თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! უეჭველია, წარმართები უწმინდურები არიან და

ნუ მიუახლოვდებიან მესჯიდი ჰარამს (ქაბას)
ამ წლის შემდგომ...} [ათ-თავბა: 28]

მეხუთე: თუ მისი რომელიმე ნათესავი
გარდაიცვლება, მას (ვინც ლოცვას არ
ასრულებს) არ აქვს მემკვიდრეობის უფლება.
თუ მუსლიმი, რომელიც ლოცულობდა,
გარდაიცვალა და მას დარჩა ვაჟი, რომელიც
ლოცვას არ ასრულებს, და შორეული
ბიძაშვილი, ვინ მიიღებს მის მემკვიდრეობას?

პასუხი: მემკვიდრეობას მიიღებს მისი
შორეული ბიძაშვილი და არა მისი ვაჟი, როგორც
თქვა მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და
მშვიდობა მას) უსამას ჰადისში:

«لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ، وَلَا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ».

«მუსლიმი არ მემკვიდრეობს ურწმუნოსგან,
და ურწმუნოც არ მემკვიდრეობს მუსლიმისგან».
შეთანხმებული ჰადისია¹, შუამავლის (ალლაჰის
ლოცვა და მშვიდობა მას) თქმით:

«الْحَقُّوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا، فَمَا بَقِيَ فَلِأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرَ».

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ წიგნში მემკვიდრეობა, თავი: მუსლიმი არ
მემკვიდრეობს ურწმუნოსგან, ჰადისის ნომრით (6764); და მუსლიმი
წიგნში მემკვიდრეობა, ჰადისი ნომრით (1614).

«გადაეცით განსაზღვრული წილები მათ მფლობელებს, ხოლო რაც დარჩება მიეკუთვნება ყველაზე ახლო მამაკაც ნათესავს» შეთანხმებული ჰადისია¹, და ეს მაგალითი ვრცელდება ყველა მემკვიდრეზე.

მეექვსე: თუ ის გარდაიცვალა, ის არ უნდა განიბანოს, არ უნდა გაეხვიოს სუდარაში, არ ილოცება ჯანაზის ლოცვა მისთვის და არ უნდა დაიკრძალოს მუსლიმებთან ერთად, ამ შემთხვევაში რას ვაკეთებთ მასთან?

პასუხი: მას გავიყვანთ უდაბნოში, გავთხრით სამარეს და ჩავმარხავთ იმ ტანსაცმლით, რაც აცვია, რადგან მას არ აქვს ღირსება. ამ საფუძველზე არ არის ნებადართული არავის, ვინც მოკვდა და მან იცის, რომ ეს ადამიანი ლოცვას არ ასრულებდა, რომ მოიყვანოს იგი მუსლიმებთან, რათა მათ ჯანაზას ლოცვა ილოცონ მისთვის.

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ წიგნში მემკვიდრეობა, თავი: შვილის მემკვიდრეობა მამისა და დედისგან, ჰადისი ნომრით (6732), და მუსლიმმა იგივე წიგნში, თავი: გადაეცით განსაზღვრული წილები მათ მფლობელებს, ჰადისის ნომრით (1615) იბნ აბბასისგან (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მათით).

მეშვიდე: ის აღდგომის დღეს აღდგება ფარაონთან, ჰამანთან, ყარუნთან და უბაი იბნ ხალაფთან ერთად ურწმუნოების წინამძღოლებთან (აღლაჰმა დაგვიფაროს!) და არ შევა სამოთხეში, ასევე, მის ოჯახიდან არავის აქვს უფლება მოუხმოს მისთვის მოწყალებისა და მიტევების თხოვნით, რადგან ის არის ურწმუნო და არ იმსახურებს ამას, როგორც ამბობს უზენაესი:¹

﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾

{არ შეშვენის შუამავალს და იმათაც, ვინც ირწმუნა, პატიება ითხოვონ წარმართებისთვის (მუშრიქ), თუნდაც ახლობელნი იყვნენ, მას შემდეგ, რაც განეცხდათ მათ, რომ სწორედ ისინი არიან ჯოჯოხეთის ბინადრები} [ათ-თავბა: 113].

ამრიგად, ძმანო, ეს საკითხი უკიდურესად

¹ გადმოცემულია იმამ აჰმადის მიერ კრებულში ალ-მუსნადი (ტომი 2, გვერდი 169) აბდულლაჰ იბნ ამრის (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) გადმოცემით.

სერიოზულია. სამწუხაროდ, ზოგიერთები ამ მძიმე საკითხს შეუფერებელი შემსუბუქებით ეკიდებიან.

მაგრამ მონანიების კარები ღიაა და ყოველი ქება ალლაჰს ეკუთვნის, როგორც თქვა უზენაესმა:

﴿خَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ
عَذَابًا ۝ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ
شَيْئًا ۝ جَنَّتٌ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا ۝
لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًا ۝﴾

{მათ შემდგომ მოვიდნენ შთამომავლები, რომელთაც მიატოვეს ლოცვა და აჰყვნენ ვნებებს, მალე კი გადაეყრებიან ღიას (ჯოჯოხეთის ერთ-ერთი სახელი) 59

იმათ გარდა, ვინც მოინანია, ირწმუნა და სიკეთე აკეთა. ისინი შევლენ სამოთხეში და არ შეეხებათ უსამართლობა 60

ედემის ბაღებში, რომელთაც მოწყალე დაჰპირდა თავის მსახურებს უხილავად, და აჰა, მისი აღთქმა აღსრულდება 61

და არ გაიგონებენ იქ ამაო სიტყვას, გარდა

მშვიდობას! - და ექნებათ სარჩო დილა-საღამოს} 62 [მარიამ: 59-62].

ვევედრებით ალლაჰს, უზენაესს, რომ მიგვიძღვეს ჩვენ და ჩვენს მუსლიმ ძმებს მისი მორჩილებისკენ ისე, როგორც ის კმაყოფილი დარჩება ჩვენით, ალლაჰმა იცის უკეთ, და ალლაჰმა დალოცოს ჩვენი შუამავალ მუჰამმადი, მისი ოჯახი და მისი ყველა საჰაბა.

მუჰამმად იბნ საალიჰ ალ-უსაიმინ

მონანიება

მონანიება: ის არის დაბრუნება ალლაჰის ურჩობიდან მისი მორჩილებისკენ.

მონანიება სავალდებულოა ყოველი მორწმუნისთვის.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً تَصُوحًا...﴾

{ო მორწმუნენო! მოინანიეთ ალლაჰთან გულწრფელი მონანიებით...} [ათ-თაჰრიიმ: 8]

მონანიება საყვარელია ალლაჰისთვის, ყოვლად დიდებულისა და აღმატებულისა.

﴿...إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

{...ჭემმარიტად, ალლაჰს უყვარს მომნანიებელნი და უყვარს განწმენდილნი} [ალ-ბაყარა: 222].

მონანიება წარმატების მიღწევის ერთ-ერთი მიზეზია.

﴿...وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

{...და მოინანიეთ ალლაჰის წინაშე ყველამ ჰეი, მორწმუნეო! მოიანიეთ ალლაჰის წინაშე, რათა ეგების ნეტარ იქმნეთ} [ან-ნურ: 31].
წარმატება ეს არის ის, რომ ადამიანმა მიაღწიოს სასურველს და გადარჩეს იმისაგან, რისიც ემინოდა.

მონანიების მეშვეობით ალლაჰი აპატიებს ცოდვებს, როგორი დიდიც არ უნდა იყოს ისინი და რამდენიც არ უნდა იყოს.

﴿قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

{თქვი: ჰეი, ჩემო მსახურნო, რომელთაც ზღვარს გახვედით საკუთარი თავის საზიანოდ! ნუ მოიწყვეტავთ იმედს ალლაჰის წყალობისგან. ჭემმარიტად, ალლაჰი მიუტევებს ცოდვებს

სრულიად, რამეთუ იგია შემნდობი, მწყალობელი 53} [აზ-ზუმარ: 53]. ნუ დაკარგავ იმედს, ცოდვილო მმაო, შენი ღმერთის მოწყალების მიმართ, რადგან მონანიების კარი ღიაა მანამდე, სანამ მზე დასავლეთიდან ამოვა. მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«إِنَّ اللَّهَ يَسْطُرُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ؛ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَسْطُرُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ؛ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ، حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا».

«ქეშმარიტად, დიდებული და ძლევამოსილი ალლაჰი ღამით გაწვდის თავის ხელს, რათა დღის დამნაშავემ მოინანიოს, და დღისით გაწვდის თავის ხელს, რათა ღამის დამნაშავემ მოინანიოს, სანამ მზე დასავლეთიდან ამოვა» გადმოსცა მუსლიმმა¹.

რამდენი ადამიანია, ვინც მრავალი დიდი ცოდვისგან მოინანა და ალლაჰმა მიუტევა მას! უზენაესი ალლაჰი ამბობს:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا

¹ გადმოსცა იმამ მუსლიმმა მონანიების წიგნში, თავი: ცოდვებიდან მონანიების მიღება, ნომერი (2759), აბუ მუსასგან (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მასით).

بِالْحَقِّ وَلَا يَزُنُونُ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

{რომელნიც არ მოუხმობენ ალლაჰის გარდა სხვა ღვთაებებს, და არ კლავენ სულს, რომელიც აკრძალა ალლაჰმა, თუ არა მხოლოდ სიმართლით. და არ მრუშობენ. ვინც ამას იქმს, სასჯელს გადაეყრება 68

მისი სასჯელი აღდგომის დღეს გაორმაგდება და მარადიულად იქნება მასში დამცირებული

იმათ გარდა, ვინც მოინანიებს, ირწმუნებს და სამართლიანად მოიქცევა. მათ ავ საქმეებს ალლაჰი კეთილით შეცვლის, რამეთუ ალლაჰი მიმტევებელი, მწყალობელია 70} [ალ-ფურყან: 68-70]

გულწრფელი მონანიება არის, რომელშიც ერთდროულად შეკრებილია ხუთი პირობა:

პირველი: გულწრფელობა ალლაჰის მიმართ, რომ მონანიება სრულდებოდეს მხოლოდ ალლაჰის კმაყოფილების, მისი სახის მოსაპოვებლად, მის ჯილდოზე სამტკიცებლად

და მისი სასჯელისგან თავის დასაღწევად.

მეორე: ცოდვის ჩადენაზე გულწრფელი სინანული ისე, რომ ადამიანი დაღონებულია ჩადენილი საქციელით და სურვილი აქვს, ნეტავ არ ჩაედინა იგი საერთოდ.

მესამე: დაუყოვნებლივ დატოვოს ცოდვა. თუ ცოდვა ეხება ალლაჰის უფლებას მან უნდა დატოვოს აკრძალული საქმე, ხოლო თუ ეს ვალდებულების მიტოვებაა, მაშინ დაუყოვნებლივ უნდა დაიწყოს მისი შესრულება. თუ ცოდვა შეეხებოდა სხვა ქმნილებას, მან უნდა იჩქაროს თავის დახსნა იმით, რომ ან დაუბრუნოს მას მისი უფლება, ან სთხოვოს პატიება და გათავისუფლება მისგან.

მეოთხე: მტკიცე გადაწყვეტილება იმისა, რომ მომავალში აღარ დაბრუნდება ცოდვასთან.

მეხუთე: მონანიება არ უნდა მოხდეს მის მიღებამდე დადგენილი ვადის ამოწურვის შემდეგ, ანუ მანამ უნდა მოინანიოს, სანამ მოვა სიკვდილის ჟამი, ან სანამ მზე ამოვა დასავლეთიდან. უზენაესი ალლაჰი ამბობს:

﴿وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ
إِنِّي تُبْتُ إِلَيْنَ...﴾

{და არ არის შენდობა მათთვის, რომელნიც
სჩადიან უკეთურობას, ვიდრე მათ სიკვდილი
მოუწევდეს და იტყოდეს ახლა ვინანიებ...}
[სურა ან-ნისა: 18] თქვა შუამავალმა (აღლაპის
ლოცვა და მშვიდობა მას):

«مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا؛ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ».

«ვინც მოინანიებს მანამდე, სანამ მზე ამოვა
დასავლეთიდან აღლაპი მიიღებს მის
მონანიებას». გადმოსცა მუსლიმმა¹ ო, აღლაპ,
მოგვმადლე გულწრფელი მონანიება და მიიღე
იგი უექველად, შენ ხარ ყოვლისმსმენი და
ყოვლისმცოდნე.

მუჰამმად იბნ საალიჰ ალ-უსაიმი

ჰიჯრის 1406 წლის 17 რაბიულ საანი

მესამე თავი: დაკრძალვები

გარდაცვლილის(დაბანვის) დაკრძალვის
წესები.

¹ იმამ მუსლიმი წიგნში ღმერთის ხსენება, თავი: მიტევების თხოვნისა, ჰადისი ნომრით (2703), აბუ ჰურაირასგან (აღლაპი იყოს კმაყოფილი მისით).

მისი დაბანვის ფორმა.

მისი ქაფანის (სუდარა) შეხვევის წესი:

მასზე ლოცვის ფორმა.

მისი დაკრძალვის წესი.

მიცვალებულის დაბანის წესები

ყოველი ქება დიდება ეკუთვნის ალლაჰს, სამყაროების უფალს.

ვამოწმებ, რომ არ არსებობს ღვთაება გარდა ალლაჰისა, იგი ერთადერთია, მას არ ჰყავს თანამოზიარე, იგი არის პირველი და უკანასკნელი თაობების ღმერთი, და ვამოწმებ, რომ მუჰამადი არის მისი მონა და მოციქული, წინასწარმეტყველთა ბეჭედი და ღვთისმოშიშთა იმამი. ალლაჰის დალოცვა და მშვიდობა იყოს მასზე, მის ოჯახზე, მის საჰაბებზე და მათზე, ვინც მათ კეთილად გაჰყვა განკითხვის დღემდე. ამის შემდეგ:

ეს არის მოკლე მიმოხილვა, რომელიც შეეხება მიცვალებულის დაბანას, შეხვევას ქაფინში და დაკრძალვას. მაგრამ სანამ შევუდგებით ძირითად თემას, წინასწარ წარმოვადგენთ

შემდეგ პარაგრაფებს:

1- მუსლიმი მიცვალებულის დაბანა, ქაფინში შეხვევა და დაკრძალვა არის ფარდ ქიფაია (საზოგადოებრივი სავალდებულო ვალდებულება). ამიტომ, ვისაც კი ამ საქმეში მონაწილეობა აქვს, უნდა დაისახოს განზრახვა, რომ იგი ასრულებს ამ ვალდებულებას, რათა ალლაჰისგან მიიღოს ჯილდო და საზღაური. რაც შეეხება ურწმუნოებს არ არის დაშვებული მისი დაბანა, ქაფინში შეხვევა ან დაკრძალვა მუსლიმებთან ერთად.

2- მიცვალებულის დამბანი არის ნდობით აღჭურვილი პირი მიცვალებულთან დაკავშირებით, ამიტომ მასზე სავალდებულოა, რომ შეასრულოს ყველაფერი, რაც აუცილებელია მიცვალებულის დაბანისა და სხვა მსგავსი ქმედებებისთვის.

3- დამბანი არის ნდობით აღჭურვილი მიცვალებულთან მიმართებით, ამიტომ სავალდებულოა, რომ დაფაროს ყველაფერი მიცვალებულში ნანახი უსიამოვნო ან

სამარცხვინო რამ და არ გაავრცელოს ან არ მოყვეს ის, რაც შეურაცხყოფელია მიცვალებულისთვის.

4- დამბანი არის მიცვალებულზე ნდობით აღჭურვილი პირი,

ამიტომ არ არის მისაღები, რომ ნებისმიერს მისცეს უფლება დაესწროს მიცვალებულის დაბანვას, გარდა იმ პირებისა, ვისაც ნამდვილად სჭირდება დასწრება, მაგალითად: მიცვალებლის გადაბრუნებაში დასახმარებლად, წყლის დასასხმელად, ან სხვა მსგავსი აუცილებელი დახმარებისთვის.

5- დამბანი არის მიცვალებულზე ნდობით აღჭურვილი პირი,

ამიტომ ვალდებულია მოეპყროს მიცვალებულს რბილად და პატივისცემით, და არ უნდა გამოიჩინოს სიმკაცრე, უხეშობა ან შურისძიება მის მიმართ, როცა ხდის ტანსაცმელს, ბანს მას ან სხვა მოქმედებებს ასრულებს.

6- კაცი არ ბანს ქალს, გარდა იმ შემთხვევისა,

როცა იგი მისი ცოლია, და ქალი არ ბანს კაცს, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა იგი მისი ქმარია. რაც შეეხება შვიდ წლამდე ბავშვებს, შეიძლება მათი დაბანა როგორც კაცისთვის, ისე ქალისთვის, იქნებოდნენ ისინი მამრობითი თუ მდედრობითი.

7- სასურველია, რომ დამბანმა დაბანის დასრულების შემდეგ თავადაც აიღოს ღუსლი, როგორც ჯუნუბას მდგომარეობის დროს. მაგრამ თუ არ აიღო ღუსლი არ არის ამაში პრობლემა და დაშვებულია, რადგან ეს არ არის ვალდებულება, არამედ რეკომენდებული საქმეა.

მიცვალებულის დაბანვის წესი

მიცვალებულის დაბანვაში სავალდებულოა: რომ მთელი მისი სხეული დაიბანოს წყლით ისე, რომ ის სისუფთავემდე განიწმინდოს, და უკეთესია, რომ შესრულდეს შემდეგი:

1- მიცვალებული უნდა მოთავსდეს იმ საგანზე, რაზეც აპირებენ მის დაბანას ისე, რომ ის იყოს ოდნავ დახრილი ფეხებისკენ.

2- მიცვალებულის სასირცხო ადგილს

ჭიპიდან მუხლამდე ახვევენ ტილოში, სანამ გახდიან ტანსაცმელს, რათა გახდის შემდეგ არ გამოჩნდეს მისი სასირცხო ადგილები.

3- მიცვალებულს ტანსაცმელს ხდიან რბილად და ფრთხილად.

4- დამბანი შემოიხვევს ხელზე ტილოს და დაფარულად დაბანს მიცვალებულის სასირცხო ადგილს ისე, რომ არ ახდის მას, სანამ არ გაასუფთავებს, შემდეგ კი ტილოს გადააგდებს.

5- დაასველებს ტილოს წყლით და გაუსუფთავებს მისით მიცვალებულის კბილებსა და ნესტოებს.

6- დაბანს მიცვალებულის სახეს, ხელებს იდაყვებამდე, თავს და ფეხებს კოჭებამდე დაიწყებს მარჯვენა ხელით მარცხენაზე ადრე და მარჯვენა ფეხით მარცხენაზე ადრე.

7- მიცვალებულის პირში და ცხვირში არ შეჰყავს წყალი, რადგან საკმარისია მათი გაწმენდა ტილოთი.

8- მიცვალებულის მთელი სხეული იბანება სამჯერ, ხუთჯერ, შვიდჯერ ან მეტჯერაც, იმის

მიხედვით, რამდენად საჭიროებს სხეული გაწმენდას. დაიწყებენ სხეულის მარჯვენა მხარით, შემდეგ მარცხენათი.

9- უკეთესია, რომ დაბანვის წყალში შეურიოს ლოტოსი (მცენარეული გამწმენდი), რადგან ის უფრო ეფექტიანად ასუფთავებს. შემდეგ დამბანი ხელით მოურევს ლოტოსიან წყალს, ვიდრე ქაფი არ წარმოიქმნება, და ამ ქაფით დაბანს მიცვალებულის თავსა და წვერს, ხოლო დარჩენილი წყლით სხეულის დანარჩენ ნაწილს.

10- უკეთესია, რომ ბოლო დაბანვაში (ბოლო წყალში) დაემატოს კამფორა, ეს არის ერთ-ერთი ცნობილი სახის სურნელოვანი ნივთიერება.

11- თუ მიცვალებულს აქვს თმა, მას ვარცხნიან ფრთხილად,

არ აწებებენ არაფერს და არ ჭრიან მისგან არაფერს.

12- თუ მიცვალებული ქალია, და თმა მას დაწნული აქვს, მაშინ დაბანის წინ იგი გაიშლება. როდესაც თმა დაიბანება და გაიწმინდება, ისევ დაწნავენ სამ ნაწნავად და დადებენ მის ზურგს

უკან.

13- თუ მიცვალებულის სხეულის რომელიმე ნაწილი მოწყვეტილია, მაშინ მოწყვეტილი ნაწილიც დაიბანება და შემდეგ მიცვალებულთან ერთად მოთავსდება (დაემატება მას).

14- თუ მიცვალებული დაშლილია (დაშლილი სხეულია), მაგალითად, დამწვრობის ან სხვა მიზეზის გამო, და მისი დაბანა შეუძლებელია, მაშინ როგორც ბევრი სწავლული ამბობს აუღებენ თაიამმუმს: თაიამმუმი ხელით შეეხება მიწას (ან მტვრიან ზედაპირს), შემდეგ ამ ხელებით მოისვამს მიცვალებულის სახეზე და ხელისგულებზე.

მიცვალებულის სუდარის ჩაცმის წესი

სავალდებულოა მიცვალებულის სუდარით შეხვევა: საკმარისია ერთი ტილო (ზეწარი), რომელიც ფარავს მთელ სხეულს. თუმცა უკეთესი და სრულყოფილი ფორმა არის შემდეგი:

1- სუდარაში შეხვევა უნდა მოხდეს სამი

თეთრი ზეწრით, რომლებიც დაიგება ერთმანეთზე. შემდეგ მიცვალებული მოთავსდება მათ ზემოდან. პირველ ზეწარში: მიცვალებულის მარჯვენა მხარის ტილო გადაეკეცება გულზე, შემდეგ მარცხენა მხარე გადაეფარება მარჯვენაზე. შემდეგ იგივე კეთდება მეორე და მესამე ზეწართანაც, იმავე წესით. ბოლოს, ზეწრების თავები შეიკვრება მიცვალებულის თავისა და ფეხების მხარეს,

და შეეკვრება კვანძით, რათა ტილოები არ გაიხსნას.

2- შესახვევ ტილოებს ბოლავენ ბახურით (სურნელოვანი ბოლით), და შუაში დაყრიან ცოტას ჰანუტიდან. ჰანუტი არის სურნელოვანი ნარევი, რომელიც სპეციალურად მზადდება მიცვალებულთათვის.

3- ჰანუტს დააყრიან მიცვალებულს: სახეზე, სხეულის ნაკეცებში (როგორიცაა იდლიები, მუხლები და სხვა), და სეჯდის ადგილებზე (შუბლზე, ხელებზე, მუხლებზე და ფეხის წვერებზე).

4- ჰანუტიდან ცოტა ნაწილი იდება ბამბაში და მოთავსდება მიცვალებულის: თვალებზე, ნესტოებში, და ტუჩებზე.

5- ჰანუტიდან ცოტას ათავსებენ ბამბაში, შემდეგ დადებენ მიცვალებულის ღუნდულებს შორის, და შემდეგ შეახვევენ ტილოთი, რომ იგი დაფიქსირდეს.

6- ქალი გადაიხვევა ხუთი ნაჭრით: საფარი ქვედა სხეულისთვის, თავის საფარი, ყამისი (თხელი პერანგი), და ორი ზეწარი. მაგრამ თუ იგი დააფინეს ისე, როგორც მამაკაცი იხვევა (სამი ზეწარით) — არ არის ამაში პრობლემა.

7- როცა მიცვალებულს ჩადებენ საფლავში, მისი საფენის კვანძები იხსნება.

გარდაცვლილზე ლოცვის ფორმა

1- მუსლიმ მიცვალებულზე აღავლენენ ჯანაზის ლოცვას,

იქნება იგი პატარა თუ დიდი, მამაკაცი თუ ქალი.

2- ორსულობის დროს მოწყვეტილ ნაყოფზე ლოცვა აღესრულება, თუ მან მიაღწია ოთხი

თვის ან მეტის ორსულობის შემდეგ. მასთან მიმართებით იქცევიან როგორც დიდთან: აბანავებენ, ახვევენ სუდარაში, შემდეგ სალოცავად ამზადებენ.

3- მოწყვეტილ ნაყოფზე ლოცვა არ აღესრულება, თუ ის ოთხი თვის ასაკამდე მოშორდა, რადგან ამ დროისთვის მასში სული ჯერ არ შთაბერილა. ასეთ შემთხვევაში: არ ბანენ, არ ახვევენ საფენში, უბრალოდ მარხავენ ნებისმიერ ადგილას.

4- ჯანაზის ლოცვისას იმამი დგება: მამაკაცი მიცვალებულის თავისკენ, ხოლო ქალი მიცვალებულის სხეულის შუაში. ხალხი კი ლოცულობს იმამის უკან.

5- ჯანაზის ლოცვაში იმამი ამბობს ოთხ თაქბირს (აღლაჰუ აქბარ) პირველი თაქბირის შემდეგ, ბასმალასა და თა'აუზის შემდეგ, კითხულობს სურა ალ-ფათიჰას.

მეორე თაქბირის შემდეგ დალოცავენ მოციქულს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) და ამბობს:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ؛ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ؛ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ؛ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ؛ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

«ჩემო ღმერთო, დალოცე მუჰამედი და მისი ოჯახი, ისე როგორც დალოცე იბრაჰიმი და მისი ოჯახი, ჭეშმარიტად შენ გეკუთვნის ქება და დიდება. მოჰმადლე მუჰამედს და მის ოჯახს ბარაქა, ისე როგორც მიჰმადლე იბრაჰიმს და მის ოჯახს, ჭეშმარიტად, შენ ხარ ქებული და დიდებული». (აღლაჰუმმა სალლი 'ალაა მუჰამად, ვა 'ალაა აალი მუჰამად, ქამაა სალლაითა 'ალაა იბრაჰიმი ვა 'ალაა აალი იბრაჰიმი ინნაქა ჰამიიდუნ მაჯიიდ, ვა ბაარიქ 'ალაა მუჰამადინ ვა 'ალაა აალი მუჰამად, ქამაა ბაარაქთა 'ალაა იბრაჰიმი ვა 'ალაა აალი იბრაჰიმი ინნაქა ჰამიიდუნ მაჯიიდ).¹

და იგი აღავლენს ვედრებას მიცვალებულისთვის მესამე თაქბირის შემდეგ. უმჯობესია, აღავლინოს ის ვედრება, რაც გადმოცემულია მოციქულის (აღლაჰის ლოცვა

¹ ეს ჰადისი გადმოცემულია იმამ ალ-ბუჰარის მიერ ნომრით (3370) და ასევე აბუ დაუდის მიერ ნომრით (978).

და მშვიდობა მას) შესახებ ამ საკითხში¹, და თუ არ იცის ეს ვედრება, მაშინ მოუხმოს იმით, რაც თავად იცის.

და იმამი მცირე ხნით შეაყოვნებს მეოთხე თაქბირის შემდეგ, შემდეგ ამბობს სალამს (ასსალამუ ალაიქუმ ვარაჰმათულლაჰ) თუ სალამის წარმოთქმის წინ იტყვის რამეს, მაგალითად ვედრებას, ესეც დასაშვებია:

«رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ».

¹ დიდებისთვის: «ო ალლაჰ, მიუტევე ცოცხლებსა და მიცვალებულებს ჩვენსგან, დამსწრეებსა და არმყოფებს, პატარებსა და დიდებს, მამაკაცებსა და ქალებს. ო ალლაჰ, ვისაც გვაცოცხლებ ჩვენს შორის, აცხოვრე ის ისლამზე, და ვისაც მოაკვდინებ გარდაიცვალოს ის რწმენაზე. ო ალლაჰ, მიუტევე მას, შეიწყალე იგი, განკურნე იგი და აპატიე მას. პატივი მიაგე მის სამყოფელს, განავრცე მისი შესასვლელი, განზანე იგი წყლით, თოვლითა და სეტყვით, და განწმიდე მისი ცოდვებისგან ისე, როგორც თეთრი სამოსი იწმინდება ჭუჭყისგან. და შეუცვალე სახლი უკეთესით, ოჯახი უკეთესით და მეუღლე უკეთესით. შეიყვანე იგი სამოთხეში და დაიცავი საფლავისა და ჯოჯოხეთის სასჯელისგან. ო ალლაჰ, ნუ დაგვაკლებ მისგან მიღებულ საზღაურს და ნუ აგვაცდენ მას შემდეგ. მოგვითქევე ჩვენ და მას, უფალო ქვეყნიერებათა. გაუფართოვე მის საფლავში ადგილი და გაანათე იგი მისთვის. თუ გარდაცვლილი ბავშვია: ო ალლაჰ, გახადე ის მარაგად მისი მშობლებისთვის, წინამორბედად, საზღაურად და შუამდგომლად, ვისი შუამდგომლობაც იქნება მიღებული. ო ალლაჰ, გაუზარდე მასთან მათი სასწორები და გაუზარდე მისგანო მათი ჯილდო. შეუერთე ის მორწმუნეთა კეთილსინდისიერ წინაპრებს. მიაბარე იგი იბრაჰიმს (მშვიდობა მას) აღზრდაში და დაიცავი იგი შენი წყალობით ჯოჯოხეთის წამებისგან».

«რაბბანაა აათინაა ფი დდუნია ჰასანათან ვა ფილ აახირათი ჰასანათან ვა ყინაა 'აზაბაან-ნაარ». (ო, ჩვენო უფალო, მოგვმადლე ამქვეყნიურ ცხოვრებაში სიკეთე და საიქიო ცხოვრებაში სიკეთე და დაგვიფარე ჯოჯოხეთის სატანჯველისაგან)¹ არანაირი პრობლემა არ არის ამაში.

მიცვალებულის დაკრძალვის წესი

1- სავალდებულოა, რომ მიცვალებული დაკრძალონ საფლავში, რომელიც იცავს მას ველური ცხოველებისგან, და მიცვალებული უნდა იყოს ყიბლას მიმართულებით. რაც უფრო ღრმა იქნება საფლავი, მით უკეთესი.

2- უკეთესია, რომ საფლავი იყოს ლაჰდი, რაც ნიშნავს, რომ მიცვალებულისთვის გათხრიან ღრმულს საფლავის სიღრმეზე ყიბლას მხარეს.

3- დაშვებულია, რომ საფლავი იყოს გაღებული ორმო, რაც ნიშნავს, რომ მიცვალებულისთვის გათხრიან ღრმა ორმოს საფლავის შუაგულში, თუ ამის საჭიროება

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (6026) და მუსლიმის მიერ ნომრით (2690).

არსებობს, მაგალითად, თუ მიწა რბილია და ვერ შეძლებს საფლავის კედლების გამყარებას.

4- მიცვალებული საფლავში იდება მარჯვენა გვერდით, ყიბლას მიმართულებით.

5- საფლავზე იდება ბლოკი(თიხისგან) სწორად, და მას შეავსებენ ნოტიო თიხით, რომ მიწა არ დაეყაროს და არ დაენგრეს მიცვალებულის თავზე.

6- ამის შემდეგ საფლავი მიწით დაიფარება (დაკრძალვის პროცესი სრულდება), მაგრამ საფლავზე არ უნდა ააშენონ არაფერი, არც გიფსით და არც სხვა მასალით.

7- სამი დროა, როცა დაკრძალვა დაუშვებელია:

1- როცა მზემ დაიწყო ამოსვლა, სანამ არ აიწევა შუბის სიმაღლეზე.

2- და ასევე, დაკრძალვა არ არის დაშვებული მზის ზენიტში ყოფნისას მანამ, სანამ მზე ზენიტიდან არ გადავა.

3- და ასევე, დაკრძალვა არ შეიძლება მზის ჩასვლამდე, თუ მზის ჩასვლამდე დარჩა დრო,

რომელიც შეესაბამება შუბის სიგრძეს, სანამ არ ჩავა.

პირველი და ბოლო დროის ხანგრძლივობა დაახლოებით მეოთხედი საათია, ანუ 15 წუთი, მეორე დროის ხანგრძლივობა კი დაახლოებით ათი წუთი ან მასთან ახლოს.

8- არა მუსლიმი არ დაიკრძალება მუსლიმთა სასაფლაოზე, მას არ ბანენ, არ შეახვევენ ქაფანში და არ აღავლენენ ლოცვას მისთვის. მას მარხავენ ისეთ ადგილას, რომელიც არ ეკუთვნის არავის, თუმცა შეიძლება გადაყვანილ იქნეს თავის სამშობლოში დაკრძალვისთვის.

ქება-დიდება აღლაჰს, სამყაროთა ღმერთს, აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა ჩვენ შუამავალს მუჰამმადს, მის ოჯახს და მის მეგობრებს ყველას.

დაწერა მან, ვინც საჭიროებს აღლაჰს
მუჰამმად საალიჰ აღ'უსაიმინი.

Index

განწმენდასთან, ლოცვასთან და დაკრძალვასთან დაკავშირებული ფიქვის დადგენილებები	2
წინასიტყვაობა	2
თავი პირველი: განწმენდა	9
პატარა განბანვა	9
დიდი განბანვა	14
მიწით გასუფთავება (თეიმუმი)	18
ტყავის წინდებზე მოწმენდის ნებადართულობა (მესი)	23
შეკითხვების ნაკრები ტყავის წინდებზე, ჩალმაზე და თაბაშირზე სველი ხელით მოწმენდის საკითხებზე	33
ტყავის წინდებზე მოწმენდის ნებადართულობა.	34
მასპი ჩალმაზე	54
სველი ხელის მოსმა შეხვეული მოტეხილობების დროს	56
თავი მეორე: ლოცვა	62
ლოცვა	62
სუჯუდ საჰვას წესები	93
ყურანის კითხვისას გასაკეთებელი საჯდა	105
* კითხვის სუჯუდის ფორმა:	107
მოგზაურის ლოცვა და მისი მარხვა	110
როგორ უნდა ილოცოს მგზავრმა თვითმფრინავში?	115
როგორ შევა იაჰრამში ჰაჯობისთვის ან უმრასთვის მგზავრი, რომელიც თვითმფრინავით მიდის?:	119
ავადმყოფობა და ის, რასაც ავადმყოფმა უნდა მიაქციოს	

ყურადღება	120
როგორ განიწმინდოს ავადმყოფმა?	123
მეორე: როგორ ლოცულობს ავადმყოფი?	128
როგორ იმარხებს ავადმყოფი?	131
ნებაყოფლობითი ლოცვა ("სალათუ ათ-თატავუ")	133
* მისი სიკეთე:	133
ნებაყოფლობითი ლოცვებიდან:	134
აკრძალული დროები	141
ლოცვის მიმტოვებლის განაჩენი.....	144
მონანიება.....	156
მესამე თავი: დაკრძალვები	161
მიცვალებულის დაბანის წესები	162
მიცვალებულის დაბანვის წესი.....	165
მიცვალებულის სუდარის ჩაცმის წესი.....	168
გარდაცვლილზე ლოცვის ფორმა.....	170
მიცვალებულის დაკრძალვის წესი.....	174

هدية
HÄDIYAH

The Encyclopedia of Ar-Rahman's Guests

Selected material for Pilgrims and Um-rah teaching it
in languages of the world.

